

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ
В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Серія „Академіки АПН України”
Випуск 16

**АЛЛА МИХАЙЛІВНА БОГУШ –
АКАДЕМІК АПН УКРАЇНИ**

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Київ

2009

**АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ
В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**СЕРІЯ „АКАДЕМІКИ АПН УКРАЇНИ”
ВИПУСК 16**

**АЛЛА МИХАЙЛІВНА БОГУШ –
АКАДЕМІК АПН УКРАЇНИ**

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Друге видання, доповнене та перероблене

Київ

2009

УДК 016:929Богуш
ББК 91.9:74
Б 74

Рекомендовано до друку вченою радою Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського
Протокол № 6 від 25.06.2009 р.

Упорядники	<i>Пономаренко Л. О.</i> , зав. відділу наукової бібліографії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського <i>Айвазова Л. М.</i> , науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Науковий редактор	<i>Рогова П. І.</i> , канд. іст. наук, ст. наук. співробітник, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Бібліографічний редактор	<i>Пономаренко Л. О.</i> , зав. відділу наукової бібліографії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Літературний редактор	<i>Білоцерківець І. П.</i> , молодший науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
Рецензент	<i>Добко Т. В.</i> , канд.ю.ист. наук, співробітник, зав. відділу НБУВ

Алла Михайлівна Богуш – академік АПН України : біобібліогр. покажч. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Айвазова Л. М. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О. ; літ. ред. Білоцерківець І. П.]. – 2-ге вид., доповн. та переробл. – Київ : [б. в.], 2009. –118 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 16).

До біобібліографічного покажчика із серії „Академіки АПН України” вміщено бібліографію, яка висвітлює життя та діяльність А. М. Богуш, академіка АПН України, доктора педагогічних наук, професора, засновника нового наукового напрямку у вітчизняній педагогіці – дошкільної лінгводидактики. Представлено: літературу про академіка; науковий доробок вченого майже за 50 років наукової діяльності (1961–2009 рр.) – монографії, автореферати дисертацій, навчально-методичні посібники, підручники, програми, збірники наукових праць, тези доповідей та повідомлень, публікації з періодичних видань та видань, що продовжуються, українською, російською та англійською мовами; наукову школу.

Покажчик адресовано науковцям, аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, вихователям, студентам та всім, хто цікавиться українською дошкільною лінгводидактикою, методикою ознайомлення дітей з довкіллям, питаннями підготовки фахівців для дошкільних навчальних закладів.

УДК 016:929Богуш
ББК 91.9:74

© Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, 2009

АЛЛА МИХАЙЛІВНА БОГУШ

Від упорядників

Важливим напрямом діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є науково-інформаційне забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки й освіти, втілення в практику наукових здобутків вчених-педагогів України і світу, поширення передового досвіду діяльності навчальних закладів нашої держави та зарубіжжя для підвищення професійного рівня педагогічних та науково-педагогічних кадрів щодо навчання і виховання учнівської й студентської молоді. З цією метою з 2001 р. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започаткувала підготовку інформаційних видань про життя та діяльність педагогів світу й України у трьох серіях: „Видатні педагоги світу”, „Академіки АПН України” та „Ювіляри АПН України”, які надсилаються до національних, державних та провідних книгозбірень освітянської мережі. В електронному вигляді дані видання доступні читачам через веб-портал ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.library.edu.ua-net>).

Шістнадцятий випуск біобібліографічного покажчика з циклу „Академіки АПН України” присвячено науковій та науково-педагогічній діяльності Алли Михайлівни Богуш, академіка, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри теорії та методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського та педагогічного сектору Південного наукового центру АПН України, засновника нового наукового напрямку у вітчизняній педагогіці – дошкільної лінгводидактики, автора понад 600 наукових праць з методики навчання дітей української мови, розвитку рідної мови і ознайомлення з довкіллям у дошкільному закладі. Це монографії, автореферати дисертацій, навчально-методичні посібники, підручники, програми, збірники наукових праць, тези доповідей та повідомлень, публікації з періодичних видань та видань, що продовжуються, українською, російською та англійською мовами, які написані нею майже за 50 років наукової діяльності (1961–2009). Даний посібник є другим, доповненим та переробленим виданням біобібліографічного покажчика „Алла Михайлівна Богуш”, який був підготовлений фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у 2005 р.

Структуру покажчика розроблено з дотриманням чинних рекомендацій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського „Биобиблиографический указатель: рекомендации по составлению и оформлению” (1988).

Біобібліографічний покажчик складається з чотирьох розділів.

Розділ I „Життєвий і творчий шлях Алли Михайлівни Богуш” відкриває стаття академіка АПН України О. Я. Савченко „Слово про ювіляра”. Далі вміщено автобіографічну статтю А. М. Богуш „Мій довгий шлях у науку... Шість сходинок наукового життя”. Її доповнює перелік основних дат життя й діяльності, нагород та відзнак ювілярки. Дати розміщуються в прямій хронології, після зазначеного року подано короткий запис основної події. До даного розділу також увійшли статті Н. В. Гавриш, Т. М. Котик, О. С. Трифонові, Н. І. Луцан та інших учнів й послідовників Алли Михайлівни – представників її наукової школи, в яких охарактеризовано внесок вченого у розвиток української дошкільної лінгводидактики. У підрозділі „Література про життєвий і творчий шлях вченого” вміщено публікації про життєвий шлях, наукові досягнення та творчі пошуки А. М. Богуш. Матеріал розміщено у хронологічній послідовності, а в межах року – за алфавітом прізвищ та назв праць.

Розділ II „Хронологічний покажчик праць А. М. Богуш” містить бібліографічні описи праць, зокрема: монографій, навчально-методичних посібників, підручників, програм, статей, вміщених в наукових збірниках, матеріалах наукових конференцій, та публікацій в періодичних виданнях, написаних як одноосібно, так і у співавторстві. Їх згруповано та розміщено за нижчезазначеною схемою, матеріали представлено у **хронологічному порядку** – за прямою хронологією з виділенням років видання, а в межах року – **за видами документів**:

➤ книги та брошури українською, російською мовою, далі іноземними мовами – монографічний опис;

- статті та інші матеріали з неперіодичних видань та видань, що продовжуються, у т.ч. з газет (мовний принцип розташування такий же) – аналітичний опис;
- рецензії (з поміткою „**Рец.:**”);
- видання, де вчений є упорядником, укладачем чи одним із укладачів (з поміткою „**Упоряд.:**”);
- праці за редакцією вченого (з поміткою „**Ред.:**”), у підготовці яких вона брала участь як головний або відповідальний редактор, голова або член редколегії.

Документи одного виду згруповано за зведеним російсько-українським алфавітом.

Розділ III „Наукова школа вченого” вміщує два підрозділи: доктори педагогічних наук та кандидати педагогічних наук, в яких зосереджено бібліографічні описи авторефератів дисертацій на здобуття вченого ступеня доктора (5) і кандидата (49) наук (науковий керівник і консультант – А. М. Богуш). Документи розміщено у прямій хронології, а в межах року – за алфавітом.

У **розділі IV „Ювілейні вітання”** представлено поздоровлення із ювілеєм від колег, аспірантів, студентів і друзів.

Допоміжний апарат біобібліографічного посібника складається з:

- *іменного покажчика*, в якому наведено прізвища співавторів, упорядників, редакторів, авторів рецензій та інших осіб, відомості про яких є в бібліографічних записах. У квадратних дужках позначено номери бібліографічних записів, які відображено в підрозділі „Література про вченого”;
- *алфавітного покажчика назв праць А. М. Богуш*, який містить посилання на номери бібліографічних записів розділу II „Хронологічний покажчик праць А. М. Богуш”;
- *вступної статті*;
- *схеми групування (змісту)*.

Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено згідно з чинними державними стандартами України. Джерелами відбору документів слугували фонди Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та інших державних бібліотек України. Більшість публікацій, що увійшли до покажчика, було переглянуто *de visu*, не переглянуті видання позначено астериском (*).

Покажчик адресовано науковцям, аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, вихователям, студентам та всім, хто цікавиться українською дошкільною лінгводидактикою.

РОЗДІЛ І. ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ АЛЛИ МИХАЙЛІВНИ БОГУШ

Слово про ювіляра

Ім'я Алли Михайлівни Богуш добре відоме педагогічній громадськості України. Її науковий шлях може слугувати взірцем відданості країні Дитинства, ідеям гуманістичної педагогіки, розвитку особистості, постійного прагнення і уміння інноваційно збагачувати теорію і практику дошкільної освіти.

Алла Михайлівна Богуш – академік АПН України – пройшла всі сходинки педагогічної праці: вихователь, викладач, старший викладач, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, спочатку Рівненського державного педагогічного університету, а з 1989 року – Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Наукова зрілість, надзвичайна організованість і працездатність вченого дали щедрий ужинок. Свій славний ювілей вона зустрічає з великим науковим доробком: за ці роки опубліковано понад 550 наукових праць. Маємо підкреслити важливе достоїнство діяльності А. М. Богуш – системний підхід до вирішення пріоритетних наукових проблем: від концептуальних положень і теоретичних напрацювань вчений завжди торує шлях до практики. Яскравим і повчальним для дослідників є її діяльність щодо розроблення нового напрямку в педагогіці і методиці вітчизняної науки – української лінгводидактики в дошкільній освіті.

Вкажемо найважливіші праці, що це засвідчують: „Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика”, „Теорія і методика навчання дітей рідної мови”, „Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку”, „Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років”, „Мовленнєва підготовка дітей до школи” та ін. Окрім цього, вченим розроблено низку програм з рідної мови, народознавства і довідника для дошкільних закладів, що забезпечило цілеспрямоване впровадження нового змісту і методики мовленнєвого розвитку дітей, на засадах комунікативно-діяльнісного і компетентнісного підходів у дошкільних закладах, зумовило інноваційні зміни у підготовці педагогів-вихователів.

Під науковим керівництвом Алли Михайлівни створено велику наукову школу дослідників. Достатньо сказати, що під її керівництвом і консультуванням захищено 5 докторських і 50 кандидатських дисертацій! Це вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів для вищої педагогічної освіти країни. „Випускники” її школи успішно працюють у всіх регіонах, не перериваючи духовний, науковий зв'язок із своїм Учителем.

Упродовж багатьох років А. М. Богуш керує спеціалізованою вченою радою із захисту дисертацій, відповідально і професійно забезпечуючи її діяльність, надаючи дисертантам значної уваги.

Як голова Всеукраїнської асоціації В. О. Сухомлинського, з особливою приємністю і вдячністю відзначаю плідну роботу Алли Михайлівни, її чудові виступи на педагогічних читаннях „В. О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю”, змістовні публікації у щорічних збірниках із сухомлиністики.

А. М. Богуш увійшла до складу АПН України з перших років її створення. Працюючи у Відділенні дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті (нині Відділення загальної середньої освіти), вона здобула велику повагу від своїх колег. Її наукова ерудиція і активність, оптимізм, доброзичливість, вміння спілкуватися, товариськість викликають щирі симпатії, бажання бути поруч.

Тож побажаємо вельмишановному вченому, славній, милій жінці, нашій колезі: нехай Вам здоровиться, щасливо і щедро живеться, натхненно працюється ще не один десяток літ.

З роси Вам і з води!

О. Я. Савченко,
академік АПН України

Мій довгий шлях у науку...

Шість сходинок наукового життя

Перша сходинка (1957-1961 рр.) – студентські роки в Київському державному педагогічному інституті ім. М. Горького. Глибоко переконана, що основні життєві віхи людини виокремлюються саме в студентські роки. На педагогічному факультеті інституту панувала царина надзвичайної активної студентської діяльності: спортивної, громадської, культурної, наукової. Не було такого студента, який не був би залучений у вирій студентського життя: щорічні студентські наукові конференції з публікаціями матеріалів і гарячими дискусіям, у яких брали участь усі викладачі факультету, спортивні змагання, заняття одночасно в декількох спортивних секціях, хорових і танцювальних гуртках, туристичні походи та екскурсії, якими нас нагороджував профком за активну діяльність, конкурсні наукові роботи... Весь інший вільний час усі наші студенти проводили в читальних залах бібліотек міста Києва: знайомилися з новинками фахової літератури, читали всі періодичні видання художніх журналів. А ввечері все прочитане обговорювалось у коридорах та лекційних кімнатах студентських гуртожитків. А ще влітку – Дніпро (гребля, водні походи), а взимку – катки і лижні траси. Таким було наше студентське життя.

Залученню мене до наукової роботи у студентські роки я завдячую насамперед завідувачу кафедри дошкільної педагогіки, кандидату педагогічних наук Оксані Миколаївні Лещенко. Під її керівництвом були написані перші мої тези і статті. За студентський період у мене було опубліковано 3 наукові роботи. А путівку у велику науку я одержала від знаного і поважаного вченого, психолога, директора науково-дослідницького інституту психології, професора, академіка Григорія Силовича Костюка. Він читав у нас курс загальної і дитячої психології і був головою ДЕК на випускних державних іспитах. Після державного іспиту Григорій Силович дав мені пораду: дослідити проблему засвоєння дітьми дошкільного віку двох близькоспоріднених мов, оскільки його спостереження за мовленням трирічної онуки Лесі свідчать про можливість одержання цікавих наукових результатів. Г. С. Костюк обіцяв через 2 роки місце в аспірантурі. З таким побажанням я і поїхала на викладацьку роботу до Немирівського педучилища Вінницької області, де працювала 2 роки. Звісно, що в педучилищі я не займалася науковою діяльністю. Мені довелося бути класним керівником групи, в якій всі мої студентки були на 3–5 років старше віком за мене. Крім того, я викладала 8 різних фахових предметів та бальні і народні танці.

Друга сходинка (1963-1972 рр.) – викладач Запорізького державного педагогічного інституту.

Переконалася, що в житті нічого не буває випадкового. Сталося так, що при попередньому розподілі випускників на роботу, нас – відмінників (А. Богущ, Л. Сірченко, Л. Гиренко) інститут рекомендував направити на роботу в педагогічні інститути, в яких у 1961 р. було відкрито дошкільні відділення (Запоріжжя, Рівне і Донецьк). Передбачалося, що я поїду до Запоріжжя. Перед тим, як підписувати призначення, нас запросили до заступника міністра на співбесіду. Поважний посадовець подивився на наш зовнішній вигляд (20 років, 44 кг), відсутність стажу (у ті часи приймали в інститут тільки стажників, не менше 5 років стажу і тільки 5% випускників – відмінників з педучилищ) і порадив поїхати спочатку попрацювати в педучилище, а потім думати про ВНЗ. Про все це я, звісно, розповіла своїм колегам у педучилищі і була впевнена, що через 2 роки я поїду знову до Києва вступати до аспірантури. Та не все так буває, як ми бажаємо та плануємо.

Через 2 роки я одержала лист від Г. С. Костюка, в якому повідомлялося, що в цьому році МНО виділено тільки одне місце під конкретну людину і порадив працювати далі. Я, звичайно, була засмучена. У Немирові не було можливості займатися науковою роботою, хоча я намагалася щось робити.

У червні 1963 р. викладач музики В. Гудок приніс газету „Радянська освіта”, в якій Запорізький педінститут оголошував конкурс на заміщення вакантної посади асистента кафедри психології. Колеги запропонували мені спробувати взяти участь у конкурсі, оскільки в інституті є більше можливості для наукової роботи. Я написала лист-запитання, описала всю ситуацію, пов'язану із Запорізьким інститутом, Г. С. Костюком, темою дослідження і спитала, чи можу я взяти участь у конкурсі. Буквально через тиждень я

одержала позитивну відповідь, а ще через місяць була обрана за конкурсом асистентом кафедри психології, яку очолював тоді кандидат психологічних наук, доцент М. М. Макляк (учень Г. С. Костюка).

У 1966 р. вступила до аспірантури на заочне відділення Науково-дослідного інституту психології за спеціальністю 19.00.07 – вікова і дитяча психологія. Науковим керівником було призначено академіка Г. С. Костюка, оскільки за політизовану тему, пов'язану з українсько-російською мовами, ніхто з учених інституту не захотів братися. Почалася цілком самостійна робота над дисертацією. Окремі поради мені давала кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Віра Кіндратівна Котирло, яку я завжди згадую з великою вдячністю, та співробітники лабораторії О. В. Проскура, В. В. Андрієвська, С. Є. Кулачківська та ін. Щодо Григорія Силевича, то я йому вдячна за спрямування мене на самостійну наукову роботу. Оскільки це була не його проблема, кожного разу, коли мені вдавалося „потрапити” до нього на консультацію, він передивлявся мій текст і запитував: „А Вам самій, Аллочко, це подобається?” Моя відповідь була, звичайно, негативною. – „То ідіть працюйте, досконалість не має кінця. Прийдете, коли Вам самій сподобається те, що Ви написали”. Так, наприклад, тези на конгрес психологів у Тбілісі (на півсторінки) я переписувала 6 разів. Коли я прийшла до нього сьомий раз, він порадив мені відправити перший варіант, бо він виявився найкращим.

Підготовлений мною текст дисертації Г. С. Костюк прочитав перед самим захистом, після рекомендації її до захисту. Кандидатську дисертацію на тему „Явища інтерференції при паралельному засвоєнні дітьми двох мов” зі спеціальності 19.007 – дитяча і вікова психологія я захистила в 1970 році в науково-дослідному інституті психології України. На момент захисту в мене було 15 наукових публікацій. До 1972 р. – 25 публікацій.

Третя сходи́нка (1972-1989 рр.) – Рівненський державний педагогічний інститут ім. Д. З. Мануїльського. Рівненський період життя виявився досить активним щодо моєї подальшої наукової діяльності.

Поштовхом до обрання теми дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук ще в 1971 р. у Запоріжжі був мій старший колега, полковник у відставці, кандидат педагогічних наук Василь Швець, який настирливо радив мені їхати до Києва і визначитися з темою дисертації. Врешті-решт я поїхала на консультацію до Г. С. Костюка і П. Р. Чамати. Вони порекомендували мені продовжувати розпочату в кандидатській дисертації проблему, пов'язану з білінгвізмом у дитячому віці, зокрема з оцінно-контрольною діяльністю. Це була моя остання консультація, оскільки невдовзі вони пішли із життя. Уся подальша моя наукова діяльність здійснювалася у Рівному цілком самостійно: публікації, виступи на з'їздах, конференціях, семінарах по всьому Союзу, керівництво науковою діяльністю студентів.

У 1982 році була завершена робота над докторською дисертацією на тему „Формування оцінно-контрольних дій у дошкільників у процесі навчання рідної і російської мов” зі спеціальності 19.007 – дитяча і вікова психологія. Готувалася до захисту в НДІ психології у Києві. Та, на жаль, документи не прийняли, оскільки саме з цього року АПН СРСР було введено обов'язкову координацію тем усіх докторських дисертацій в експертній раді при АПН, головою якої була А. Хрипкова. Координація відбувалася двічі на рік (червень і грудень) з обов'язковою присутністю здобувачів. Так сталося, що після бесіди зі мною упродовж однієї години і 10 хвилин тему затвердили, але, на вимогу академіка М. М. Шанського, вона була закоординована за спеціальністю 13.00.02 – методика навчання російської мови. Усі мої „походи” до академії, М. М. Шанського, ВАК не дали позитивних результатів. Розпочалася копітка робота з вивчення теоретичних проблем лінгводидактики. У 1983 році я подала дисертацію до захисту в інститут ПРЯНШ, який очолював академік М. М. Шанський. Робота була обговорена і рекомендована до захисту. Рецензентами виступили і психологи (А. К. Маркова), і методисти (М. Р. Львов, М. Б. Успенський). Подала до захисту документи, була друга на черзі та завершився термін дії ради. Переоформлення ради затягувалося на 3 роки з постійними обіцянками, що через місяць рада буде діяти. Захист відбувся тільки в 1986 році. За рівненський період було опубліковано вже 163 наукових публікацій, серед них: навчальні посібники „Розвиток мови дітей дошкільного віку” (1972), „Розвиток мови дітей у змішаних за віком групах” (1974), „Підготовка руки

дитини до письма” (1976), „Розвиток мови дошкільників у сім’ї” (1975), „Методика розвитку мови у дитячому садку” (1977), „Заняття з розвитку мови дітей у дошкільних закладах” (1979), „Бесіди на морально-етичні теми” (1979), програми, методичні рекомендації для вихователів і студентів, монографія „Мовленнєва підготовка дітей до школи” (1984).

Мої перші спроби наукового керівництва також пов’язані з рівненським періодом наукової діяльності. При інституті не було аспірантури, не було тоді прийнято кандидатам наук з периферійних міст без аспірантури керувати підготовкою дисертацій, а бажання спробувати свої можливості було. До мене зверталися за консультацією мої колеги з Рівного, зокрема Віктор Текучев, Борис Бричок, Марко Ямницький, Олена Яницька, Валентина Борова, з інших міст – Юля Косенко. Це були мої перші успішні кроки наукового консультування.

Четверта сходинка (1989-1992 рр) – Одеський державний педагогічний інститут. У 1990 році вперше було відкрито аспірантуру в ОДПУ зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (російська) та (українська) мов.

Першою до мене звернулася з проханням бути науковим керівником співробітник НДУ педагогіки УРСР Т. І. Науменко. Тема її дисертації „Активізація мовлення дітей раннього віку в дошкільних закладах” була успішно захищена у 1991 році в Києві. Скромна, працьовита розумна здобувачка Тетяна Іванівна виявилася легкою на початок. З її легкої руки сьогодні захищено під моїм керівництвом близько 60 дисертацій.

Другою була колега з Рівного Л. А. Войцешук, яка у 1993 році захистила дисертацію на тему „Урахування взаємної інтерференції та використання транспозиції у засвоєнні орфоепічних норм російської мови студентами педвузів України”.

У цей час до аспірантури на прохання зав. кафедри Н. В. Лисенко (моєї колишньої студентки з Рівного) вступили викладачі Івано-Франківського педагогічного інституту, оскільки кафедра була щойно організована і не було кандидатів наук. Це – М. Г. Оліяр, Т. М. Котик, Н. І. Луцан, Л. С. Плетеницька, Н. Р. Кирста, О. С. Ткачук. Розпочалася активна робота з аспірантами. Виникла необхідність порушити клопотання про відкриття спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій.

П’ята сходинка (1993-2000 рр). У 1992 році було відкрито спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями: 13.00.02 – методика навчання української та російської мов і 13.00.01 – теорія та історія педагогіки при Одеському державному педагогічному інституті імені К. Д. Ушинського.

До аспірантури почали вступати викладачі з усіх регіонів України. У цей час традиційно склалося проведення наукових аспірантських семінарів, на яких обговорювалися результати досліджень аспірантів, дискусії з різних наукових проблем, проводилися науково-практичні конференції. Відбувалося становлення нової наукової галузі – української дошкільної лінгводидактики.

Шоста сходинка. У 2000 році при кафедрі була відкрита докторантура, а у 2004 році – спеціалізована вчена рада із захисту докторських дисертацій. Було започатковане керівництво докторськими дослідженнями.

Першим доктором наук зі спеціальності 13.00.04 – професійна педагогіка була Н. В. Лисенко – завідувач кафедри педагогіки Прикарпатського університету (1996 р.), яка підготувала у супроводі мого консультування докторську дисертацію; у 2002 р. захистила докторську дисертацію Н. В. Гавриш – завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання української мови; у 2005 році – К. Л. Крутій – проректор з наукової роботи Запорізького інституту післядипломної освіти та Т. М. Котик – завідувач кафедри лінгводидактики початкової освіти Прикарпатського університету ім. В. Стефаника, і в 2006 р. – Н. І. Луцан – завідувач кафедри природничих дисциплін початкової освіти Прикарпатського університету ім. В. Стефаника.

У докторантурі навчаються Г. І. Дідук, Т. А. Садова, Т. М. Степанова, Ж. Д. Горіна, О. В. Ковтун.

Дослідження здійснювалося у таких напрямках:

- історичний аспект становлення розвитку дошкільної лінгводидактики та творче використання спадщини минувшини в сучасному дошкільному закладі (Т. А. Садова, О. С. Ткачук, Н. В. Маліновська, І. М. Непомняща, О. М. Біла, І. М. Кардаш, В. А. Пікінер);
 - теоретичні засади і концепти становлення дошкільної лінгводидактики як галузі (Т. М. Котик);
 - методика розвитку мовлення дітей раннього віку (Т. І. Науменко);
 - методика навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот та іноземної мови (В. А. Ляпунова, Л. І. Фесенко (Казанцева), І. О. Луценко, С. В. Боднар);
 - народознавчий аспект розвитку мовлення (Л. І. Плетеницька, Т. Г. Постоян, С. В. Ласунова);
 - розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку та проблеми наступності між ДНЗ і першим класом школи (О. В. Паскаль, Н. І. Чепелюк, О. І. Артемова, О. В. Біляєва, М. П. Оліяр, Н. Є. Шиліна);
 - підготовка студентів дошкільних факультетів до навчання мови дітей дошкільного віку (Н. Л. Ємельянова, Т. М. Котик, Л. С. Плетеницька); проблеми навчання мови майбутніх словесників (Ж. Д. Горіна, Н. Ф. Босак, Л. І. Орехова, Л. А. Войцешук, О. В. Бугайчук (Ковтун));
 - методика розвитку і навчання дітей дошкільного віку рідної мови (О. П. Аматьєва, Л. І. Березовська, О. І. Білан, Н. В. Гавриш, Н. І. Луцан, К. Л. Крутій, О. С. Монке, Ю. А. Руденко, Н. В. Савінова, О. П. Соцька, О. С. Трифонова, І. І. Попова, Г. В. Чулкова, С. К. Хаджирадева);
 - розвиток мовлення учнів ЗОШ, гімназій (О. М. Біла, Г. І. Дідук, Є. П. Капіца, Л. М. Кулибчук, А. Д. Цимбалару);
 - історико-педагогічний аспект дослідження (Н. В. Лисенко, О. П. Лещинський, Т. М. Степанова, Т. А. Садова, О. Л. Скринська, О. А. Горчакова).
- Мої учні Н. В. Гавриш, К. Л. Крутій, Н. В. Лисенко мають уже свої наукові школи.

А. М. Богуш,
дійсний член АПН України,
доктор педагогічних наук, професор

Основні дати життя і діяльності А. М. Богуш

- 1939,
29 жовтня** – народилась у м. Єнакієве Донецької області
- 1957** – закінчила Артемівське педагогічне училище, дошкільне відділення
- 1961** – закінчила Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького, педагогічний факультет
- 1961-1963** – викладач педагогіки і психології Немирівського педагогічного училища Вінницької області
- 1963-1972** – викладач Запорізького державного педагогічного інституту
- 1970** – захистила кандидатську дисертацію „Явища інтерференції при паралельному засвоєнні дітьми двох мов”. Присуджено вчений ступінь кандидата психологічних наук
- 1973-1989** – доцент, завідувач кафедри педагогіки початкового навчання, завідувач кафедри дошкільного виховання (з 1976 р.) Рівненського державного педагогічного інституту ім. Д. З. Мануїльського
- 1986** – захистила докторську дисертацію „Формування оцінно-контрольних дій у дошкільників у процесі навчання рідної і російської мов”. Присуджено вчений ступінь доктора педагогічних наук
- З 1989** – професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського
- З 1992** – голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій
- 1992-1995** – член-кореспондент Академії педагогічних наук України
- 1995** – дійсний член Академії педагогічних наук України
- 1996** – дійсний член Академії педагогічних і соціальних наук (м. Москва)
- 1996** – дійсний член Міжнародної академії духовного єднання світу (Швейцарія)
- 2000** – дійсний член Міжнародної слов'янської академії освіти ім. Я. А. Коменського
- 2005** – дійсний член Академії наук вищої школи України

Нагороди та відзнаки

- 1986** – нагороджена медаллю „Ветеран праці”
- 1987** – нагороджена бронзовою медаллю ВДНГ (Виставки досягнень народного господарства)
- 1988** – нагороджена срібною медаллю ВДНГ
- 1989** – нагороджена золотою медаллю ВДНГ
- 1989** – нагороджена почесною грамотою МНО України
- 1999** – нагороджена почесною грамотою МОН України
- 2004** – нагороджена Почесною відзнакою голови Одеської обласної адміністрації
- 2006** – нагороджена знаком „Відмінник освіти України”
- 2006** – нагороджена знаком АПН України „К. Д. Ушинський”
- 2007** – нагороджена орденом Української православної церкви Рівноапостольного князя Володимира III ступеня
- 2008** – нагороджена знаком МОН України „Василь Сухомлинський”

Про А. М. Богуш говорять її учні та послідовники

Н. В. Гавриш, д-р пед. наук

Слово про Вчителя

Я належу до тих багатьох (а їх, справді, багато в Україні) людей, кому поталанило бути учнем Алли Михайлівни Богуш, по-справжньому Великої людини, і я вдячна долі за цей подарунок.

У моєму житті Алла Михайлівна багато років займає особливе місце. Спочатку – у книжково-портретному варіанті. Коли я прийшла вчитися в Артемівське педагогічне училище, її портрет висів на дошці „Гордість училища – наші випускники”, а підручники і посібники за її ім'ям були неодмінним атрибутом навчального процесу. Тобто, не погрішу істиною, якщо скажу, що Алла Михайлівна супроводжувала процес мого професійного становлення.

А от стосунки „учитель – учень” почалися значно пізніше і досить символічно. Алла Михайлівна мене вразила у прямому і переносному значеннях слова. Було так. Особисто ми познайомилися у 1995 році на науковій конференції, присвяченій 95-річчю з дня народження О. В. Запорожця, через декілька років після закінчення моєї аспірантури (НДІ дошкільного виховання АПН СРСР у Москві). Алла Михайлівна виступала на пленарному засіданні з глибокою, змістовною доповіддю, і лише у перерві, у близькому спілкуванні стало зрозуміло, що вона сильно застуджена і тримається через силу. Особа Алли Михайлівни вразила мене надзвичайно. Її просто не можна було пропустити, не помітити – яскрава і сильна, впевнена, вона світилася якимось внутрішнім світлом. До тих пір я, як учениця московської наукової школи, прямо скажу, не дуже була орієнтована на українську науку. А тут, можливо вперше, з гордістю відчула свою приналежність до української наукової спільноти, повірила у щирість намірів цієї маленької жінки і дуже захотіла, щоб вона дозволила бути разом з нею, робити спільну справу. Отже, можна сказати, що Алла Михайлівна „заразила” мене любов'ю до науки.

Як стверджують знавці, величезне значення для формування характеру, вдачі, долі людини мають різноманітні символічні знаки, зокрема місце, день, коли вона народилась. Так, напевне, воно і є. Її батьківщиною стало маленьке містечко-трудівник – Єнакієве, що на Донеччині. З молоком матері, важким шахтарським хлібом вона прийняла єдиний можливий для себе спосіб буття – у постійній, наполегливій праці. Крім того, символічно і те, що Алла Михайлівна святкує свій день народження разом з комсомолом. Можливо, саме в цьому секрет її світу юності, що невгасимий у її очах.

Оглядаючи життєвий і професійний шлях будь-якої видатної особистості, важливо не впасти до занебесного оспівування й піднесення, коли за красивими словами стає не видно самої людини. Менш за все мені б хотілося загубити те найважливіше, що вражає в особі мого Вчителя і досі, тому означу лише найсуттєвіше.

Алла Михайлівна Богуш – відомий науковець, величезна трудівниця. Одне з підтверджень тому – цей показник наукових, науково-методичних праць – підручників, монографій, посібників, статей, доповідей, науково-популярних публікацій, багато з яких видано іншими мовами. Коло її інтересів надзвичайно широке: філософсько-етичні проблеми сучасної освіти, духовного і морального виховання, визначення місця дитинства в суспільстві; мовленнєвий розвиток дошкільників і різні аспекти професійної підготовки фахівців з дошкільної освіти; історичні нариси видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів тощо. Упродовж останнього десятиліття А. М. Богуш активно досліджує нові освітні технології, здійснює пошуки шляхів реалізації завдань духовного виховання дітей і молоді, гуманізації освітнього процесу. Праці А. М. Богуш відзначаються високим науковим рівнем та оригінальністю. Усе, до чого доторкається талановита рука висококваліфікованого науковця, перетворюється на шедевр. Чи це нова стаття, монографія, словник чи розроблений і втілений нею у життя повноцінний освітній проект. Про її незаперечний авторитет як ученого-методиста, педагога-гуманіста, свідчать численні посилання у наукових виданнях, посібниках, програмах, інтенсивні посилання на її монографії, статті, піднесені відгуки в педагогічній пресі.

Не менш значущою ознакою її високого наукового рівня є величезний загін аспірантів і докторантів, що зветься „Науковою школою академіка Алли Богуш”. П’ять захищених докторських, а ще п’ятеро докторантів працюють над ними, близько шістдесят кандидатських дисертацій, науковим керівником яких вона була і продовжує керувати, допомагати, наставляти своїх учнів. Це – безперечне свідчення наполегливості й ретельної праці академіка А. М. Богуш, це дні й ночі роками над чиймись текстами, консультації та розмови з кожним, численні (і кожного разу, як уперше) переживання на захисті, щоб усе відбулося належним чином. Це неформальне спілкування у режимі „керівник – виконавець”. Алла Михайлівна завжди вболіває за наші родини, опікується проблемами наших дітей, знає все про наших чоловіків і батьків, переймається нашими професійними справами тощо. У кожного з нас вона вклала частину своєї душі, розуму, сил. Академік А. М. Богуш часто опонує на захисті дисертаційні дослідження, нею написано чимало рецензій, відгуків на автореферати та дисертації. Скільком вона дала дорогу в життя, благословила ступити на науковий шлях! Далеко за межами Одещини і України відома наукова школа Алли Михайлівни Богуш, яка досліджує і розробляє інноваційні технології навчання української мови, модернізації освітнього процесу в закладах освіти та підготовки професійно компетентних фахівців дошкільної освітньої галузі. Наукові дослідження школи академіка А. М. Богуш здійснюють викладачі Слов’янського, Миколаївського, Запорізького, Київського, Рівненського, Севастопольського, Луганського, Бердянського, Івано-Франківського, Вінницького, Маріупольського, Придністровського, Волгоградського, Кримського та багатьох інших гуманітарних та педагогічних університетів. Як результат – десятки захищених кандидатських дисертацій уже тепер її учнів і послідовників, сотні наукових публікацій, підручники для ВНЗ, методичні розробки і матеріали для освітніх закладів України. Тож щедро розсіялося зерно її розуму й душі по всій землі! Постійно з усіх куточків України та й із-за кордону летять листівки, листи, а ще частіше лунають дзвінки від вдячних учнів та колег, які висловлюють подяку Аллі Михайлівні за допомогу, за добру пораду, підтримку, розуміння (Україна, Росія, Білорусь, США, ЮАР, Молдова та ін.). Пошукова й наукова діяльність Алли Михайлівни спонукає нас, її учнів і послідовників, усвідомлювати і розуміти свою роль у суспільстві, самим безперервно вдосконалюватись.

Алла Михайлівна Богуш – Учитель від Бога, Учитель для багатьох поколінь педагогів дошкільної освіти України і пострадянського простору. Немає у світі такої аудиторії, яка б разом умістила студентів і магістрантів, педагогів-практиків, хто слухав і слухає її лекції, і тепер навчається науці розуміти Дитину, служити їй вірою і правдою. Алла Михайлівна – єдиний в Україні „дошкільний” академік, активно відстоює права й інтереси українського дошкілля, намагається укріпити його позиції у сучасному суспільстві, згуртовує наукову громадськість навколо проблем теорії і практики сучасної освіти, передусім дошкільної, прагне розв’язувати актуальні проблеми сучасної лінгводидактики.

Ми рідко замислюємося над тим, як впливає особистість Учителя, викладача на вибір професійної діяльності, на її характер, ставлення до дітей, до людей у цілому. Слово Вчителя, Алли Михайлівни Богуш, завжди слухають із захопленням, адже вона йде в ногу з часом, а подекуди випереджає його. Окрім того, студенти, магістранти, аспіранти, педагоги часто звертаються до неї за порадою, підтримкою, знаючи, що це мудра, щира людина з великим серцем, якого вистачає на всіх. Вона має неабиякий талант згуртовувати навколо себе людей та мобілізувати їхній творчий потенціал. Впевнена, що в житті багатьох людей Алла Михайлівна зіграла ключову роль. Коли доля посилає тобі такого Вчителя, все подальше життя намагаєшся бути гідним його.

На перший погляд сторонньої людини життєвий шлях Алли Михайлівни Богуш, видатного українського вченого, може здатися широким прямим проспектом, на якому одні перемоги і досягнення. Дійсно, шлях, який пройшла маленька, тендітна жінка, – це шлях мужнього, нестримного й невтомного долання багатьох життєвих висот. Адже дівчинка з маленького шахтарського містечка, як Попелюшка з відомої казки, досягла надзвичайних вершин – академік, дійсний член Академії педагогічних наук України,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри славетного університету, академік багатьох зарубіжних Академій наук, голова докторської спеціалізованої ради, керівник наукового центру. Цей список можна продовжувати ще довго. Хіба не широкий уквітчаний проспект? Хіба не щаслива доля? І лише вона сама та її близькі й рідні знають істинну ціну її життєвого успіху. Лише безупинна наполеглива праця могла дати такі плідні результати, підняти до вершин досконалості. Не можна не захоплюватися Вашим фантастичним працелюбством і організованістю, дорогий Учителю, вмінням наповнювати смислом кожен мить свого прекрасного життя.

Алла Михайлівна Богуш – чарівна Жінка, сучасна, стильна, красива, енергійна, жінка-свято. Для нас, її учнів, завжди залишається загадкою її здатність бути у формі всі двадцять чотири години на добу. Жодного послаблення, жодного випадку відсутності зачіски, макіяжу, височенних підборів, прикрас, зі смаком дібраних до костюму. Її зовнішність – також наука залишатися чарівною попри всі обставини життя. Неодноразово нас, своїх учениць, Алла Михайлівна вражала невсипущою енергією, коли після важкого, напруженого, нервового дня, не ми, дівчата, а вона виявлялася здатною так смачно відплясувати, так щиро співати, що не можна було залишатися осторонь, відсидітися, що нам ставало соромно за нашу „молоду” слабкість.

Де ж те джерело натхнення, що живить її? Звідки ця невичерпна енергія? Віра? Здоровий спосіб життя? Надзвичайно висока самоорганізація? Життєлюбність і позитивне мислення? Близькість до Дитинства? Відверто сказати, джерела ми і самі знаємо, але треба ще вміти підпитуватися з них так, як робить це вона.

Доля щедро обдарувала Аллу Михайлівну Богуш найкращими людськими чеснотами, які стали їй та нам усім у пригоді. Вона – носій рідкісного таланту – єднати людей. З чотирьох відомих арифметичних дій вона все своє життя обходить лише двома – множенням і додаванням: не ділить між, а помножує свою любов на всіх нас, кожного з учнів, складає лише позитиви, лише досягнення кожного, збільшуючи нашу віру в себе. Вона часто повторює, як наказ: „Ви маєте триматися разом. Ви маєте допомагати один одному. Ми всі рідні, ми робимо спільну справу. Ми – єдина школа”. Обов’язковим елементом святкування дня її народження є свято, яке власноруч влаштовує у себе вдома наш Учитель для нас, „моїх дівчаток”, як вона нас називає. Збираються учні, аспіранти, докторанти до столу, який готує сама Алла Михайлівна, адже вона майстриня приготувати і частувати. Не менше п’ятнадцяти-двадцяти найсмачніших страв! І розмови, і тепло великого сімейного столу, і відчуття власної причетності до школи, Учителя, кожного з присутніх, відчуття єдності... Спасибі долі за те, що все це є у моєму житті.

Низьке уклінне спасибі, Вам, Учителю! Будь ласка, будьте нам всім довгі роки здорові. Ми сподіваємося на Вас, ми любимо Вас, ми поруч.

Від ваших учнів.

Т. М. Котик, д-р пед. наук

Українська наукова школа дошкільної лінгводидактики академіка А. М. Богуш

А. М. Богуш є фундатором і засновником нового наукового напрямку – української дошкільної лінгводидактики, який за 15 років державності України не тільки сформувався, а й зміцнився під її керівництвом та завдяки внеску її сподвижників й учнів.

Багато зроблено для переорієнтації мовних пріоритетів у вихованні дітей, поширення української мови на схід і південь країни; активізувалися дослідження з дошкільної лінгводидактики; збільшився обсяг теоретичного й емпіричного матеріалу з проблеми навчання дітей рідної мови. Усе це зумовило необхідність глибокого і всебічного дослідження на теоретичному рівні такого феномена в науці, як українська дошкільна лінгводидактика, історії її становлення, розвитку та сучасного стану функціонування, що, безумовно, потребує методологічного, історичного, лінгводидактичного та наукознавчого обґрунтування, яке й забезпечить глибину проникнення в сутність проблеми.

Українська дошкільна лінгводидактика як наука – це не лише система знань і джерело нового знання, а й діяльність, провідною функцією якої є вироблення, теоретична

систематизація та різноманітне використання цього знання. Відтак, можна стверджувати, що процес функціонування української дошкільної лінгводидактики як науки – це діяльність з отримання, систематизації та використання наукового знання. Крім того, аналізуючи стан функціонування науки, неможливо абстрагуватися від того, що зазначені види діяльності здійснюються людиною, науковцем і передбачають наступну людську діяльність з розуміння, засвоєння, розвитку або використання наукового знання. Це означає, що можливість ефективного функціонування наукового знання і наукової галузі безпосередньо залежить від спроможності науковців – наукового потенціалу галузі – функціонувати в контексті даного наукового знання.

Відтак, в межах зазначеного напрямку дослідження особливий інтерес становить визначення можливостей наукового потенціалу української дошкільної лінгводидактики здійснювати пізнавальну діяльність й продукувати, накопичувати, використовувати отримане наукове знання.

Функціонування української дошкільної лінгводидактики як наукової галузі – це не лише продукування, розвиток і використання наукового знання, а й цілісний творчий процес, що здійснюється суб'єктом наукової діяльності – „науковою спільнотою”, тобто активною одиницею, що діє в науковому просторі. Таким суб'єктом наукової галузі дошкільної лінгводидактики є академік А. М. Богуш та її наукова спільнота (50 кандидатів і 5 докторів педагогічних наук).

У 60-і роки розпочалася наукова діяльність А. М. Богуш, яка відіграла визначну роль у подальшому розвитку української дошкільної лінгводидактики. Відтоді щороку поспіль виходили друком десятки її праць з різних проблем навчання дошкільників рідної мови: посібники, навчальні програми, методичні рекомендації, науково-методичні статті, наукові збірки, монографії тощо – загальною кількістю близько 600. При цьому жодне актуальне питання з методики навчання мови дошкільників, жоден напрям теорії і практики української дошкільної лінгводидактики не залишилися поза увагою дійсного члена АПН України А. М. Богуш. Крім того, науковець постійно, упродовж багатьох років, керує розробкою декількох комплексних програм науково-дослідних робіт за дорученням МО України.

Започатковане А. М. Богуш дисертаційне дослідження „Явище інтерференції при паралельному засвоєнні дітьми двох мов” (1969 р.) в 90-і рр. переросло в окремий напрям української дошкільної лінгводидактики – навчання української мови як функціонально другої в дошкільних закладах для дітей національних спільнот. За ці роки було підготовлено більше ніж п'ятдесят науково-методичних, навчальних посібників, підручників для дошкільних та вищих навчальних закладів, десятки програм з розвитку українського мовлення для дошкільних закладів з російським мовним режимом і національних спільнот.

Відтак, починаючи з 90-х рр. ХХ ст., подальший розвиток української дошкільної лінгводидактики тісно пов'язаний з діяльністю академіка, професора А. М. Богуш. Створена нею наукова школа відкрила новий етап у розвитку української дошкільної лінгводидактики – етап систематичних експериментальних досліджень, що здійснюються вже впродовж 15 років за такими напрямками: історичний аспект становлення й розвитку вітчизняної дошкільної лінгводидактики; методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови; методика навчання дітей української мови в російськомовних дошкільних закладах; підготовка студентів дошкільних факультетів до навчання дітей української мови.

Започаткували цей етап у розвитку української дошкільної лінгводидактики дослідження Т. І. Науменко (1991 р.) з активізації мовлення дітей раннього віку, Т. М. Котик (1994 р.) – з методики підготовки студентів до навчання дошкільників української мови, Л. І. Фесенко (1994 р.) – з питань розвитку зв'язного монологічного мовлення дітей з урахуванням українських мовних традицій, І. О. Луценко – з проблеми засвоєння російськомовними дошкільниками української лексики, Н. І. Луцан – з використання народних ігор у розвитку мовлення дітей. Усі наступні роки вони активно працювали з лідером наукової школи, поширюючи ідеї сучасної української дошкільної лінгводидактики через вищу школу, інститути післядипломної освіти, фахові видання

серед майбутніх фахівців, практиків дошкільного виховання. Підсумком цієї діяльності стали їхні докторські дисертаційні дослідження. Початок ХХІ ст. збігається з новим етапом у розвитку наукового колективу „дошкільних” лінгводидактів України: структура колективу науковців ускладнюється, розгалужується, в межах колективу чітко окреслюється декілька наукових поколінь, інтегратором ідей яких і надалі залишається А. М. Богуш. Так, дослідження з формування граматично правильного мовлення, розпочаті К. Л. Крутій, продовжили Н. А. Лопатинська, Н. В. Маковецька, О. Є. Дем'яненко під керівництвом доктора педагогічних наук К. Л. Крутій, а дослідження з розвитку мовленнєвотворчої діяльності, розпочаті Н. В. Гавриш під керівництвом А. М. Богуш, отримало продовження в роботі Н. В. Водолаги під керівництвом доктора педагогічних наук Н. В. Гавриш. При цьому спостерігається тенденція до подальшого збільшення й розгалуження колективу науковців означеної галузі, оскільки в даний час над докторськими дисертаціями працюють ще 5 науковців-лінгводидактів з першого покоління наукової школи А. М. Богуш, праці яких відкривають нові напрями дослідження української дошкільної лінгводидактики.

В основі всіх зазначених досліджень – науковий експеримент, поєднання емпіричних, теоретичних і статистичних методів дослідження (з перевагою емпіричних), сукупність яких забезпечує можливість комплексного пізнання предмета дослідження. При цьому методологічною основою досліджень виступають положення наукової теорії пізнання.

Крім того, у функціонуванні лінгводидактичної школи існує традиція активного використання досягнень суміжних з лінгводидактикою галузей знання. Зокрема, педагогіки, психології й психолінгвістики, мовознавства та загальної дидактики, а також філософії, мистецтвознавства, фізіології та теорій і теоретичних положень інших, дотичних до предмета дослідження, наук.

Існування і збереження наукових традицій лінгводидактичної школи забезпечується тісними інформаційними зв'язками, дослідницькою співпрацею членів наукового колективу. Так, започаткована А. М. Богуш традиція об'єднувати зусилля науковців для глибшого й різнобічного висвітлення назрілих проблем української дошкільної лінгводидактики знаходить підтримку й продовження серед наступних поколінь науковців. Вже сьогодні зароджуються дочірні наукові школи учнів А. М. Богуш, нині докторів наук Н. В. Гавриш, К. Л. Крутій, Т. М. Котик, Н. В. Лисенко. Зокрема, для висвітлення особливостей лексико-граматичного аспекту лінгводидактичного процесу було об'єднано зусилля фахівців цього напрямку лінгводидактики – К. Л. Крутій, Н. А. Лопатинської та Н. Б. Маковецької; Н. В. Гавриш і Н. В. Водолага спільно працюють над розкриттям особливостей розвитку творчих художньо-мовленнєвих здібностей дітей.

Спільна праця – зокрема спрямована на створення новітніх навчальних програм, посібників для вищої школи – почасти об'єднує зусилля науковців не лише різних поколінь, а й різних напрямів дослідницької діяльності (Богуш А. М., Гавриш Н. В., Котик Т. М.). Відтак, в українській школі дошкільної лінгводидактики є традиції згуртування дослідницьких зусиль її представників для вирішення ґрунтовних, різноаспектних за масштабами діяльності завдань.

Отже, можна стверджувати, що сучасний етап розвитку української дошкільної лінгводидактики характеризується найвищою за весь час її існування активністю науковців, діяльність яких безпосередньо інтегрується й скеровується академіком А. М. Богуш. Академіком та її послідовниками й учнями закладено основи наукової школи з проблем дошкільної лінгводидактики. Основними ознаками цієї наукової школи є: а) наявність наукового лідера й об'єданого навколо нього колективу однодумців; б) сприйняття колективом науковців загальних методологічних підходів до дослідження лінгводидактичної дійсності; в) тісні інформаційні зв'язки між членами наукового колективу; г) відтворення наукових традицій у наступних поколіннях науковців.

Вважаємо, що саме існування такої школи сприяло створенню „наукової спільноти” – колективу однодумців, що діє в науковому просторі, – зусиллями якої й сформувалася нова наукова галузь педагогічної науки – українська дошкільна лінгводидактика. І якщо рівень сформованості наукового співтовариства української

дошкільної лінгводидактики у 40-80-і рр. можна визначити як початок формування наукового колективу, що характеризується малоактивними несистематичними дослідженнями проблем навчання дітей рідної мови, то сучасний період розвитку наукової галузі характеризується систематичними науковими дослідженнями, які здійснюються з опорою на єдині методологічні моделі, дослідницькі традиції, тобто в межах наявної сучасної парадигми науки, що засвідчує оформлення в науковій галузі „наукової спільноти” – потужного чинника подальшого розвитку української дошкільної лінгводидактики.

Дослідження рівня сформованості наукового співтовариства української дошкільної лінгводидактики – це лише один із аспектів визначення потужності її наукового потенціалу, у формуванні й розвитку якого вирішальну роль відіграє його кадрова складова, тобто чисельність, внутрішня структура, кваліфікаційний рівень наукових кадрів. Відтак, вивчення структури наукового потенціалу, кількісних та якісних її характеристик – наступний крок у дослідженні означеної проблеми, що дозволить дійти висновку не лише про рівень наукового потенціалу, а й про перспективи розвитку самої науки, оскільки саме творчий склад науковців вирішує проблему інтенсивного приросту наукового знання.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 27–32)

О. С. Трифонова, канд. пед. наук

Реалізація ідей А. М. Богущ у вихованні звукової культури мовлення в дошкільників

Одним із провідних напрямів мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку, як зазначає А. М. Богущ, є своєчасно організована робота щодо виховання звукової культури рідного мовлення, що є міцним підґрунтям для подальшого успішного навчання читання та письма дітей у школі.

Як стверджує А. М. Богущ, звукова культура мовлення є складовою загальної мовленнєвої культури. За визначенням ученої, звукова культура мовлення – це полікомпонентне утворення, яке охоплює такі чинники: чітка артикуляція звуків рідної мови, фонетична та орфоепічна правильність мовлення, мовне дихання, сила голосу, темп мови, фонематичний слух та засоби інтонаційної виразності (наголоси, логічні паузи, ритм, тембр, мелодика). А. М. Богущ було визначено вади звукової культури мовлення, які умовно розподілено на три категорії: вікові, фізіологічні недоліки мовлення дітей; мовні патологічні вади в мовленні дітей старшого дошкільного віку, які залишилися внаслідок педагогічної занедбаності; мовні порушення внаслідок неправильного розвитку мовленнєво-рухового апарату (вроджені чи набуті). Як стверджує вчена, перші дві категорії вад можна усунути в умовах дошкільного закладу. Привертають увагу рекомендації А. М. Богущ щодо ефективних умов виховання правильної звукової культури мовлення в дошкільників. Із-поміж них: розвиток на різних етапах дитинства слухового і мовленнєворухового аналізаторів; гігієна нервової системи, охорона органів слуху, мовлення, носоглотки; розвиток фонематичного слуху; змістовність життя дітей у дошкільному закладі освіти; активна мовленнєва практика дітей; спільна робота дошкільного закладу і родини у вихованні звукової культури мовлення; правильне мовлення оточуючих. За словами вченої, вихователь повинен бути прикладом у користуванні рідною мовою, розмовляти з помірно силою голосу, повільно, чітко, виразно промовляти всі звуки у словах, робити логічні паузи, дотримуватися наголосів.

А. М. Богущ було визначено принципи успішного виховання звукової культури мовлення в дошкільників, а саме: послідовність уведення звуків, принцип однієї труднощі (один важкий звук на одному занятті), заміна діалектної вимови літературною.

Слушними є поради А. М. Богущ щодо використання усної народної творчості у процесі розвитку звукової культури мовлення дітей. Так, учена наголошує на тому, що використовувати фольклорні твори треба вже з перших місяців життя дитини, коли вона лежить у колисці і чує ніжні мелодії колісанки, що наспівує їй мати. Саме в цих дитячих

творах, зазначає А. М. Богущ, містяться мовленнєві моделі дитячої мови: ляля, жита, гам, киця та ін. Вони є своєрідним фондом народної дитячої лексики, в цих творах зустрічається чимало звуконаслідувальних слів, які стимулюють мовлення дитини, полегшують її спілкування з дорослими. У період сенситивного засвоєння мови, коли дитина замінює полегшуючі та звуконаслідувальні слова правильною лексикою рідної мови, починає засвоювати звуки рідної мови, А. М. Богущ рекомендує пропонувати дітям найкращі зразки народної мудрості – малі фольклорні жанри: колісанки, забавлянки, утішки, лічилки, примовки, заклички, приспівки. Адже саме вони „легкі для наслідування, водночас вводять дитину у світ дорослого побутового життя, прилучають до споконвічних національних цінностей, традицій, звичаїв”. За твердженням А. М. Богущ, малята із задоволенням слухають народні фольклорні твори, вони приваблюють малюків своїм емоційним змістом і змушують прислухатися до звучання рідної мови, збагачують дитячий словник народними виразами, і це не випадково, „адже всі вони містять надзвичайну образність рідного слова”. Як зазначає А. М. Богущ, фольклорні твори відзначаються барвистістю, виразністю, ритмічністю, легкістю для запам’ятовування; їм притаманна низка специфічних рис, які надзвичайно приваблюють дитину, а саме: невеличкий об’єм тексту, захоплюючий ігровий сюжет, доступність змісту, використання художньо-зображувальних засобів мови.

Саме тому з-поміж шляхів виховання звукової культури мовлення ми виокремили художньо-мовленнєву діяльність, яка пов’язана зі сприйманням літературних творів, виконанням, відтворенням, супроводжується образним, виразним мовленням, словесною творчістю (А. М. Богущ). Змістовою стороною художньо-мовленнєвої діяльності є формування різних видів компетенцій. За визначенням А. М. Богущ, художньо-мовленнєва компетенція – це комплексна характеристика особистості, полікомпонентний утвір, чинниками якого є когнітивно-мовленнєва, поетично-емоційна, виразно-емоційна, оцінювальна та театральна-ігрова компетенції. У дослідженні засобом розвитку художньо-мовленнєвої та фонетичної компетенцій дітей дошкільного віку було обрано саме усну народно-поетичну творчість.

Відповідно до порад і рекомендацій А. М. Богущ нами було розроблено експериментальну методику виховання звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку засобами фольклору, здійснено експериментальне дослідження.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 38–39)

Н. І. Луцан, д-р пед. наук

Лінгводидактичні проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку в наукових доробках А. М. Богущ

У контексті створення системи національної освіти й виховання особливе значення має науково обґрунтоване розв’язання проблеми навчання дітей рідної мови. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми робить своєю подвижницькою працею на освітянській ниві видатний вчений, педагог і психолог, фундатор дошкільної лінгводидактики в Україні, дійсний член АПН України та Академії педагогічних і соціальних наук, завідувач педагогічного сектору Південного наукового центру АПН України, доктор педагогічних наук, професор Алла Михайлівна Богущ.

Алла Михайлівна Богущ – перший і єдиний „дошкільний” академік в Україні і країнах СНД. Упродовж кількох десятиліть вона ґрунтовно досліджує складні питання мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. За довгі роки педагогічної діяльності Алла Михайлівна зробила вагомий внесок у розвиток української національної освіти та педагогіки, її наукова спадщина і педагогічні ідеї мають велике значення для сучасного національного довілля.

Експериментальні дослідження з дошкільної галузі лінгводидактики в Україні були започатковані під керівництвом Алли Михайлівни Богущ при Південноукраїнському (Одеському) державному університеті імені К. Д. Ушинського. Тут вона створила свою наукову школу, згуртувавши навколо себе однодумців та учнів. Було проведено і нині

проводяться дослідження, присвячені висвітленню різноманітних проблем розвитку мовлення дошкільників.

Наріжними віхами лінгводидактичної теорії академіка А. М. Богуш є національна спрямованість мовленнєвого розвитку дитини і навчання її рідної мови, що тісно переплітається з принципом урахування вікових особливостей дитини. На думку вченої, з допомогою народної дидактики ми можемо легко прищепити дитині любов до рідного слова, яке „супроводжує дії, створює у дитини позитивний емоційний настрій, стимулює малюка до активної діяльності, навчає дітей невимушено, водночас словник дитини збагачується образними виразами рідної мови”.

А. М. Богуш зауважує, що „звуковий бік слова – це матеріальний субстрат мови, її чуттєва основа, „природна матерія”. Слово та речення як основні одиниці мови фізично відтворювані та сприймані. Інакше мова не змогла б бути засобом спілкування: той, хто говорить, не зміг би оформити свою думку, а той, хто слухає, без звуків мови не зміг би її сприймати та розуміти. Так, Алла Михайлівна наголошує на необхідності розвивати в дітей лінгвістичне відношення до мови, мовлення як особливої діяльності. У дослідженнях провідного науковця розкрита структура навчально-мовленнєвої діяльності, що вбирає в себе різні види говоріння і слухання. Автор уводить у лінгводидактичний обіг поняття: „навчально-мовленнєва діяльність”, під якою розуміє „організований, цілеспрямований процес використання мови з метою передачі та засвоєння суспільно-історичного досвіду, оволодіння суспільними способами дій у сфері наукових понять, встановлення комунікації та планування своїх дій”. Вчена зауважує, що навчання мови є однією з форм організації мовленнєвої діяльності, це специфічна діяльність, оскільки відбувається на мовленнєвому рівні під час організованих навчальних занять чи в конкретних ситуаціях повсякденного спілкування поза заняттями – тобто, виступає як навчально-мовленнєва діяльність.

Навчання мови і розвиток мовлення дітей не зводяться лише до мовленнєвої діяльності, оскільки мова і мовлення обслуговують всі види діяльності. На думку А. М. Богуш, доречно говорити про взаємозв'язок усіх видів діяльності в мовленнєвому спілкуванні. Така інтеракційна діяльність обов'язково передбачає наявність певних знань, умінь і навичок, що є однією з базисних характеристик особистості, її компетентності.

В основі роботи з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови, на думку Алли Михайлівни, лежить поліфункціональність мови і мовлення. Автор чітко визначає основні функції мови, розкриває зміст та пов'язані з поліфункціональністю мови принципи розвитку мовлення дітей. А. М. Богуш визначає термін „компетентність”. Компетентність, на думку вченої, це комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку: знання, вміння, навички, креативність, ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль. Провідний науковець нашого часу зазначає, що компетентність має вікові характеристики, які розглядаються як орієнтовані показники розвитку особистості на кожному віковому етапі, базисні характеристики компетенцій того чи іншого виду діяльності.

За А. М. Богуш, у мовленнєвій діяльності слід розрізняти мовну і мовленнєву компетенції. Мовна компетенція – це засвоєння й усвідомлення мовних норм, що історично склалися у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне застосування в будь-якій людській діяльності в процесі використання певної мови. Мовленнєва компетенція – це вміння адекватно й доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях, використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жест) та інтонаційні засоби виразності мовлення. У мовленнєвій компетенції автор виділяє лексичну, фонетичну, граматичну, діалогологічну та комунікативну компетенції. У поняття „діалогологічна компетенція” А. М. Богуш вкладає такий зміст: „розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання і звертатись із запитаннями, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні види розповідей”.

Процес навчання української мови передбачає оволодіння дітьми мовленнєвої компетенції на її базисному рівні відповідно до вікового періоду. Упродовж дошкільного віку оволодіння мовленнєвою компетенцією відбувається практично у процесі мовленнєвого спілкування. А. Богуш вважає, що спілкування складається з двох процесів:

передачі повідомлення (говоріння, продукування) та його сприйняття (слухання, рецесії). Автор визначає основні організаційні форми, на основі яких здійснюється спілкування: встановлення відносин; опитування; планування та кодування спільної діяльності; засудження чи схвалення; обмірковування результатів діяльності; дискусія.

На думку вченої, виокремлення вільного спілкування як особливого виду діяльності може бути визнано доцільним, оскільки воно відіграє самостійну, творчу роль у формуванні будь-якої форми мовлення. З огляду на те, що мовленнєва діяльність є основою спілкування і повною мірою відображує його специфіку, автор вважає за можливе використовувати щодо мовленнєвого спілкування дошкільників термін „комунікативно-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку”, під якою А. М. Богуш розуміє комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових (ігрових, мовленнєвих) ситуаціях; вміння адекватно й доречно користуватись мовою (висловлювати свої наміри, бажання, думки, прохання); вміння орієнтуватися у ситуації спілкування, ініціативність. Взаємозв'язок ігрової та комунікативно-мовленнєвої діяльності простежується автором у проявах дитячої мовленнєвої активності в іграх, зокрема, дидактичних, що використовуються з навчальною метою.

Виокремивши гру як вид діяльності, що посідає найважливіше місце у розвитку дітей дошкільного віку, автор зауважує, що гра дитини – це не тільки згадка про пережите, а й творча переробка пережитих вражень, комбінування їх і відображення у мовленнєвому плані.

Ігрова діяльність, як зазначає академік, дозволяє створити життєві ситуації, що стимулюють мовленнєву активність та мовленнєве спілкування дітей, і сприяють їх мовному і лінгвістичному розвитку.

Провідний науковець нашого часу наголошує, що водночас не можна перебільшувати вплив ігрової діяльності на розвиток мовлення дітей, адже сама по собі гра не може спонтанно розвивати і вдосконалювати мовлення дитини. Оскільки уявлювана ігрова ситуація дозволяє відходити від чітко визначених літературних норм вимови, вона повертає дитину до „життєвих”, звичних норм спілкування в побуті, в умовах сім'ї, до діалектного мовлення, до місцевих говірок чи вікових мовленнєвих помилок, які утворили динамічні спотворені мовні стереотипи.

Саме тому, як відзначає вчена, дитину спочатку потрібно навчити правильного мовлення в навчально-мовленнєвій та мовленнєвій діяльності, виробити міцні навички і звички правильного мовлення, а вже потім можна закріплювати й активізувати мовлення в ігровій діяльності.

Значний внесок зробила своїми дослідженнями А. М. Богуш і в методику розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Вчена розглядає зв'язне мовлення як організовану за законами логіки, граматики й композиції єдність, що має тему, виконує певні функції (найчастіше комунікативну), має відносну самостійність і завершеність, розчленовується на більш чи менш значущі структурні компоненти. Серед якостей зв'язного мовлення нормативним, на думку вченої, є мовлення точне, логічне, стисле, виразне, образне та емоційне. Педагог-науковець неодноразово підкреслює, що зв'язне мовлення – це не просто послідовність слів і речень, це послідовність пов'язаних одна з одною думок, які передані точними словами у правильно побудованих реченнях. Зв'язне мовлення складається з двох видів – діалогічного та монологічного. Як зазначає А. М. Богуш, діалог – форма усного мовлення, розмова між двома співрозмовниками, що складається із запитань і відповідей. Діалог – це комунікативний акт, в якому має місце зміна ролей мовця і слухача. Він відбувається в певній ситуації спілкування і є її продуктом. Ситуація спілкування охоплює обстановку, в якій протікає розмова, відносини між мовцями, мовленнєве спонування (репліку), процес діалогізування. Діалогічне мовлення – найбільш проста форма усного мовлення: воно підтримується співрозмовниками, є ситуативним й емоційним, бо мовці використовують різні засоби виразності (міміку, жести, інтонацію і т. ін.). Це мовлення найпростіше за синтаксисом: складається із запитань і відповідей, реплік, коротких повідомлень, незакінчених речень. Діалогічне мовлення є первинною формою

мовлення дітей на етапі дошкільного дитинства. Водночас, як засвідчив аналіз наукових досліджень, діти недостатньо володіють діалогічним мовленням. Ефективним методом занурення дітей у процес діалогізування, як зазначає автор, виступає гра.

За А. М. Богуш, монологічне мовлення – це смислове, розгорнуте висловлювання, що забезпечує спілкування та взаєморозуміння людей. Монолог – це мовлення однієї людини, повідомлення про якість, факти дійсності. Автор зауважує, що монологічне мовлення розвивається у процесі оволодіння дітьми різними типами та видами монологу. У дітей дошкільного віку наявні всі типи мовлення: розповідь, опис, міркування і пояснення. Водночас вчена відзначає, що найбільш розвинутими типами мовлення є розповідь і опис, а такі типи, як міркування і пояснення, вимагають навчання, оскільки на етапі дошкільного дитинства вони тільки зароджуються. Алла Михайлівна ввела в обіг навчально-виховного процесу дошкільних закладів упорядковану систему й навчання дітей різновидам монологічного мовлення. Вчена доводить велику роль дидактичних ігор, словесних вправ як стимулювального засобу розвитку зв'язного мовлення дошкільників. За А. М. Богуш, методика проведення таких ігор полягає у досконалій підготовці роботи над змістом і мовленнєвим оформленням зв'язного висловлювання. Завдання виконуються під час гри чи ігрової ситуації, під час якої дитина з цікавістю відкриває для себе нові знання і способи дій. Автор зауважує, що саме добре організовані заняття з використанням різного роду дидактичних ігор та вправ створюють сприятливий ґрунт для розв'язання поставлених педагогічних завдань з урахуванням можливостей дітей дошкільного віку.

Цілком очевидно, що питання наступності у розвитку зв'язного мовлення в дошкільній установі та початковій школі також були розглянуті науковцем. За визначенням А. М. Богуш, наступність – це вищий щабель розвитку, коріння якого міцно проросло в попередньому ґрунті. Автор рекомендує здійснювати наступність за трьома напрямками: у змісті навчання, у формах навчально-виховної роботи та в методиці навчання. Академік стверджує, що саме наступність запобігає кризовим явищам у психічному розвитку особистості, а стрижневим і кінцевим результатом реформування освіти є забезпечення її неперервності.

Спадкоємність, за її словами, це, по-перше, врахування школою рівня знань умінь і навичок, з якими дитина прийшла до школи, опора на них та подальший розвиток; по-друге, літичний перехід від навчально-ігрової до навчальної діяльності за всіма її компонентами, в тому числі й оцінним. Автор зазначає, що процес спадкоємності педагогічних зусиль дошкільної установи і початкової школи у цілісному формуванні загальнонавчальних умінь і навичок у дітей ще не став предметом уваги науковців. Отже, наступність і спадкоємність, на думку вченої, є визначальними умовами неперервної освіти і водночас умовами забезпечення комфортності особистості на всіх етапах її розвитку і навчання, від дошкілля до вищої школи.

Автор вважає, що зміст мовленнєвої підготовки дітей до навчання у школі полягає у розвитку мовленнєво-творчих здібностей, в усвідомленні мовленнєвої діяльності, а розвиток зв'язного мовлення – одне з основних завдань сучасного дошкільного закладу.

А. М. Богуш доходить висновку, що в освітніх закладах „школа-дитячий садок” можна створити такі педагогічні умови, які забезпечили б взаємозв'язок дошкільного і шкільного навчально-виховного процесу, в якому практично враховувалася б специфіка дошкільного і шкільного періодів вікового розвитку.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 43–46)

О. С. Монке, канд. пед. наук

А. М. Богуш про місце оцінки і оцінних суджень у мовленнєвому розвитку дітей

Алла Михайлівна Богуш – відомий український педагог, який багато років плідно працює на ниві дошкільної освіти.

Мені пощастило бути однією з учнів цієї талановитої, яскравої і самобутньої особистості, якою є А. М. Богуш. Під її керівництвом було виконано дисертаційне

дослідження на тему „Формування оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності дітей старшого дошкільного віку”. Під час роботи над дисертацією зверталася до праць Алли Михайлівни, присвячених, передусім, формуванню моральних оцінних суджень у дошкільників, розвитку оцінно-контрольних дій в навчально-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку.

А. М. Богуш характеризує феномен „оцінка” у зв’язку зі специфікою професійної діяльності педагога, тобто як адекватне позитивне або негативне судження педагога про процес (чи результат) діяльності і вчинків дитини. Вона застерігає, що на практиці сутність понять „оцінка” і „відмітка” ототожнюється, причому пріоритет надається насамперед балам, а потім уже оцінці, тобто оцінним судженням учителя чи педагогічній оцінці. Незаперечним є те, що під впливом оцінки педагога зароджуються і формуються перші оцінні судження дітей.

А. М. Богуш вважає, що педагогічна оцінка буде здійснювати позитивний вплив на дитячу оцінку за умови, якщо вихователь постійно фіксує увагу дітей на різних сторонах поведінки і в різних видах діяльності; формує у дитячій свідомості загальні критерії оцінювання правил поведінки і взаємовідносин; привертає увагу дітей до самостійної діяльності; підкреслює у своїй оцінці просування дитини вперед, її моральне зростання; спрямовує на результат діяльності, а не на дитину. Дослідниця класифікує оцінки таким чином: аргументовані, неаргументовані, мотивовані, немотивовані, результативні, процесуальні, короткі, розгорнуті. Оцінки використовують як з навчальною метою, так і з виховною.

А. М. Богуш вивчала особливості оцінних суджень дітей старшого дошкільного віку у процесі сприймання художніх текстів. У першій серії експериментальної роботи пропонувалися „деформовані” та переконструйовані знайомі дітям художні тексти, що дало змогу з’ясувати оцінку дітьми змісту художніх творів за умов експериментальних „провокацій”. Використовувалися експериментальні провокації чотирьох видів: 1) знайомий художній текст, в якому замінювалися герої; 2) у знайомому художньому тексті замінювали сюжет; 3) поєднували зміст двох знайомих художніх текстів в одну змістову лінію; 4) пропонувалися знайомі художні тексти з деформованою кінцівкою.

У другій серії вивчався характер оцінних суджень, ставлення дітей до моральних вчинків героїв художніх творів. Під час експериментального навчання з’ясувалося, що в більшості дітей старшого дошкільного віку була відсутня адекватна оцінка поведінки героїв творів, діти не помічали і не розуміли „провокуючих” ситуацій, сприймали як новий для них художній текст. Тільки окремі діти помічали і визначили „провокаційні вставки” у змісті знайомих художніх текстів, намагалися пригадати оригінал цього тексту (героїв, сюжет, кінцівку, інший художній твір). Натомість оцінні судження щодо поведінки і вчинків героїв носили у них дифузно-ситуативний характер, відчувалася невпевненість, залежність від ситуації. Друга серія експериментальних завдань була спрямована на формування у дітей адекватних оцінних суджень на основі розуміння змісту художніх текстів. Під впливом навчання для більшості дітей, як засвідчили результати дослідження, стали характерними адекватні, об’єктивні оцінні судження.

Отже, дослідження розвитку моральних оцінок у дітей засвідчили, що молодші дошкільники ще недостатньо усвідомлюють мотиви свого ставлення до персонажа твору і оцінюють його як „поганого” або „хорошого”.

Старші дошкільники вже аргументують свої оцінки. Можливість переходу простої немотивованої оцінки в мотивовану моральну оцінку пов’язана з розвитком у дітей дошкільного віку співпереживання і співчуття героям літературних творів. Дитина починає осмислювати мотиви вчинків і диференціювати своє емоційне ставлення і моральну оцінку.

Предметом докторського дослідження А. М. Богуш виступило формування оцінно-контрольних дій як засобу свідомого засвоєння дітьми старшого дошкільного віку рідної і російської мов під впливом організованого навчання. Завданнями дослідження було вивчення реальних можливостей і засобів формування усвідомленого ставлення до мовлення у дошкільників, а також їхні можливості оцінки і контролю навчально-мовленнєвої

діяльності, визначення найбільш ефективних умов і способів формування оцінно-контрольних дій на заняттях з рідної мови.

У процесі навчання у дітей формувалися такі дії: а) складання плану розповіді на задану тему; б) співвіднесення змісту розповіді, що складається, із запропонованим планом; в) виправлення помилок у власній розповіді; г) підсумкова самооцінка, вміння адекватно й аргументовано оцінити свою розповідь.

Дослідження засвідчило, що старші дошкільники мають глибокі потенційні можливості для оволодіння діями оцінки і контролю. У ході навчання зовнішні розгорнуті матеріалізовані дії оцінки і контролю поступово скорочувались і переходили у внутрішній план, виконуючи при цьому регульовальну і контрольну функції мовлення. Процес переходу зовнішніх дій у внутрішні відбувався на основі усвідомлення. Якщо до навчання предметом свідомості дошкільника були дограматичні форми мовлення, то після навчання дитині вже був доступний формальний бік мовлення, оскільки предметом свідомості стає звуко-буквений склад слів, конструкції речень, порядок слів у них. Усвідомлення формального боку мовлення призводить до формування у дітей адекватних оцінно-контрольних дій у сфері мовленнєвої діяльності, критеріями яких виступають: констатування, коригування та пояснення мовленнєвих помилок. Під оцінними діями А. М. Богуш розуміє „аналіз процесу діяльності, зіставлення результату діяльності із заданими вимогами, зразком”. Контрольні дії, за словами автора, це усвідомлене регулювання дитиною своєї мовленнєвої діяльності для попередження, констатації і виправлення мовленнєвих помилок, а також забезпечення відповідності результатів навчально-мовленнєвої діяльності запропонованому (чи складеному самостійно) плану, вимогам, зрізцю, нормам вимови.

Отже, було доведено можливість формування оцінних суджень та оцінно-контрольних дій у дітей дошкільного віку в різних видах діяльності.

Як засвідчив аналіз наукових досліджень з означеної проблеми, оцінка й оцінні судження є важливим показником як морально-етичного, так і мовленнєвого розвитку дитини-дошкільника. Про це свідчать і останні державні та програмні документи з навчання і виховання дітей в дошкільних навчальних закладах, зокрема Базовий компонент дошкільної освіти, його комунікативно-мовленнєвий аспект та тематична авторська програма „Витоки” розвитку мовлення і організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей в дошкільному закладі.

Дослідження оцінного компонента А. М. Богуш стали підґрунтям проведення дослідження щодо розвитку одного із його вагомих чинників, а саме, формування у дітей оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності, під якими ми розуміємо висловлювання, побудовані на основі аналізу процесу і результату діяльності (змісту художніх творів), в яких стверджується або заперечується адекватність поведінки або вчинку людини (героя художнього твору) морально-етичним нормам, прийнятим в суспільстві; це характеристика певного ставлення особистості до поведінки (чи окремого вчинку) іншої людини (героя художнього твору); розкриття мотивів, що спонукали дитину до вибору відповідної оцінки.

Отже, А. М. Богуш – одна з перших, хто чітко сформулював думку про важливість формування оцінних суджень у мовленнєвому розвитку дошкільників, виявила об’єктивні можливості і змістовий бік розвитку дошкільників в означеному напрямі з урахуванням їхніх психологічних і вікових особливостей.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 47–50)

С. К. Хаджирадєва, д-р пед. наук

Ідеї А. М. Богуш про вплив мови і мовлення на розвиток особистості дитини

Розуміння відношення психофізичної організації особистості до мовної системи, що знаходить відображення в мовленнєвій діяльності, дозволяє нам стверджувати, що формування і розвиток особистості залежить від рівня засвоєння нею рідної мови та

механізмів мовленнєвої діяльності. Вагомим для науки є погляди відомого українського лінгводидакта А. М. Богуш, яка підкреслює, що навчання мови і розвиток мовлення дітей не зводяться лише до мовленнєвої діяльності, до реалізації і використання мовної системи. Оскільки мова і мовлення обслуговують всі види діяльності дитини, доречним буде говорити про взаємозв'язок усіх видів діяльності в мовленнєвому спілкуванні, про інтеракційну (взаємодіючу) діяльність. Інтеракційна діяльність обов'язково передбачає наявність певних знань, умінь і навичок, що є однією з базисних характеристик особистості, її компетентності.

Визначений академіком А. М. Богуш базисний компонент мовленнєвої освіти дошкільника характеризується через феномени мовної (засвоєння і усвідомлення мовних норм, що історично склались у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їхнє застосування в будь-якій людській діяльності в процесі використання певної мови) і мовленнєвої компетенції.

Мовленнєва компетенція – це вміння адекватно й доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення. У мовленнєвій діяльності слід розрізняти мовну і мовленнєву компетенції. А в мовленнєвій компетенції – лексичну, фонетичну, граматичну, діалогологічну та комунікативну. Лексична компетенція – наявність певного запасу слів у межах вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів. Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків рідної мови, звукосполучень відповідно до орфоєпічних норм, наголосів, добре розвинений фонематичний слух, що дозволяє диференціювати фонемі; володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічні наголоси тощо). Граматична компетенція – неусвідомлене вживання граматичних форм рідної мови згідно з законами і нормами граматики (рід, число, відмінок, клична форма тощо), чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних норм. Діалогологічна компетенція – це розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання і звертатись із запитаннями, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні види розповідей. Комунікативна компетенція – комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, вміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування. Кожний вид компетенції має базисні вікові характеристики.

Погоджуючись з поглядами А. М. Богуш, спробуємо ще раз зробити акцент на доцільності використання саме мови і мовлення як засобу розвитку особистості, використовуючи концентричний метод викладу, який дає можливість постійного повернення до проблеми, що вивчається. Вважаємо, що для цього слід визнати факт багатоаспектності мови і мовлення і необхідності всебічного вивчення цих феноменів, релевантних з точки зору функціонування, форм існування, сфер використання, а також як інструментів комунікації і мислення особистості.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 50–51)

О. Є. Дем'яненко, канд. пед. наук

А. М. Богуш про психолого-педагогічні основи навчання дітей двох мов

У науковій педагогічній спадщині Алли Михайлівни Богуш є чимало цінного матеріалу з проблем навчання, засвоєння й усвідомлення дитиною двох мов. Цей доробок не втрачає актуальності, виходячи з того, що Україна є поліетнічною, багатонаціональною країною, спостерігається закономірний процес взаємодії мов, тобто двомовність (білінгвізм) чи навіть багатомовність (полілінгвізм). Отже, діти, які проживають на території України, уже у ранньому і дошкільному віці здебільшого перебувають у двомовному середовищі (рідна мова й державна, українська, мова).

Як наголошує А. М. Богуш, у зв'язку з наданням українській мові статусу державної виникає необхідність навчання дітей некорінних національностей цієї мови вже в дошкільних навчальних закладах. Експериментальні дослідження, проведені науковцем в російськомовних дошкільних закладах України, засвідчують необхідність залучення дітей з двох-трьох років до української мови (рецептивний тип навчання), а з чотирьох років – введення продуктивного типу навчання розмовної української мови.

За А. М. Богуш, найбільш типовими двомовними ситуаціями, в яких виховуються діти, є: двомовні сім'ї, де батько (або мати) розмовляє російською мовою, мати (або батько) – українською; двомовне середовище дошкільного навчального закладу чи сім'ї. У цих ситуаціях оволодіння дітьми дошкільного віку двома мовами відбувається, здебільшого, стихійно, має неорганізований характер.

Організоване педагогічне втручання в період сенситивного мовленнєвого розвитку двомовних дітей не тільки запобігає помилкам, а й дозволяє дітям ще до школи оволодіти розмовною формою української мови, усвідомити схоже й відмінне у двох близькоспоріднених мовах, що функціонують на території України. Особливу увагу слід приділити методиці навчання та адекватним умовам виховання дітей. Так, на думку А. М. Богуш, в умовах сім'ї, де батьки вільно володіють російською й українською мовами, доцільно спілкуватися з дитиною з перших днів її життя, дотримуючись принципу „одна особа – одна мова”. Такого принципу можна дотримуватись і в дошкільному закладі, якщо один із вихователів бездоганно володіє українською мовою, другий – російською. У такому випадку ці педагоги повинні працювати в ясельній групі (другий рік життя) і продовжувати заняття з дітьми цієї групи до випуску з дошкільного закладу. За таких умов без особливих педагогічних зусиль діти вільно володіють обома мовами. В інших випадках неминуча варіативність методик навчання з урахуванням регіону, віку дітей, рівня володіння мовами педагогічним персоналом дошкільного закладу, мовного спілкування в сім'ї, у групі.

У результаті проведених експериментів і спостережень за мовленням дітей у двомовному середовищі А. М. Богуш виокремлює певні тенденції усвідомлення дитиною російської й української мов. Відтак, усвідомлення двомовності проявляється:

1. У загальному уявленні про наявність двох різних лінгвістичних систем російської й української мов.

2. В усвідомленні відмінностей у граматичній будові мови, що виявляється в самостійному виправленні власних помилок; у виправленні помилок у мові інших дітей.

3. В усвідомленні схожого і відмінного у фонетичних системах: а) поясненні, якою фонемою одне слово відрізняється від іншого; б) виправленні помилок в мові інших дітей.

4. В усвідомленні синонімічності двох слів різних лінгвістичних систем: а) подвійне називання слів російською й українською мовами з відповідною реакцією дитини; б) „перехід” з російської на українську мову; в) прохання до дорослих перекласти якесь слово іншою мовою; г) заява дітей, що вони не знають, як замінити слово однієї мови словом іншої мови; д) самостійне пригадування потрібного слова іншої мови; е) усвідомлення змішаної двомовності інших.

5. Слово стає предметом свідомості дитини: а) спонтанний переклад з однієї мови на іншу; б) ситуативність у процесі користування російською й українською мовами.

Важливим є уточнення стадій формування двомовності в дітей. Крім загальновідомих двох стадій: стадія змішаного мовлення і розрізнення двох мовних систем у свідомості дитини, А. М. Богуш виокремлює перехідні стадії: неусвідомлене користування змішаними фразами; утворення різних контамінацій на ґрунті змішування двох мов; дифузне уявлення про те, що думка виражена іншою мовою; засвоєння різних назв тих самих предметів; паралельне вживання слів; прояв контролю й самоконтролю в мовленні; початок диференціації двох лінгвістичних систем у свідомості дитини.

У мовленнєвій практиці двомовної людини, зокрема дитини, завжди присутнє мимовільне перенесення, накладання ознак однієї мови на іншу, тобто для двомовності характерне явище як інтерференції (негативне перенесення елементів однієї мови в іншу), так і транспозиції (позитивне перенесення).

Мовна інтерференція – це неусвідомлене, безконтрольне використання в мовленні однією мовою елементів іншої мови. А. М. Богуш розрізняє пряму і непряму інтерференцію. Прямою інтерференцією є неусвідомлене, спонтанне, безпосереднє перенесення елементів однієї мови в мовлення іншою мовою. Вона має здебільшого зовнішній міжмовний характер. Чим ближчі мовні системи, тим більша питома вага прямої інтерференції. Непряма або внутрішня інтерференція зумовлена нетиповими принциповими відмінностями мовних явищ, системними розходженнями.

Академік А. М. Богуш підкреслює наявність низки зовнішніх і внутрішніх причин, що зумовлюють інтерференції в мовленні дітей. До зовнішніх причин належать: наявність постійного двомовного оточення, вплив не завжди правильного мовлення дорослих, відсутність контролю дорослих за мовленням дітей. Внутрішніми причинами є: неусвідомлений характер двомовності дітей, несформованість у дітей диференційованих настанов на користування однією й іншою мовами. Умовами є: усвідомлення дітьми подібного й відмінного у двох близькоспоріднених мовах; формування у них „чуття іншої мови”; відпрацювання диференційованих настанов щодо користування двома мовами; формування взаємо- і самоконтролю мовлення у дітей.

Як зауважує А. М. Богуш, на території нашої держави в мовленні як дорослого, так і дитячого населення спостерігається негативне перенесення елементів однієї мовної системи в іншу. Воно виявляється у фонетичній, лексичній і граматичній інтерференціях у мовленні українською мовою.

Для фонетичної інтерференції характерні орфоепічні й акцентологічні помилки. Серед них особливо поширені в дитячому мовленні нефонемні і фонемні помилки. Для лексичної інтерференції характерне невмотивоване запозичення слів з російської мови і вживання їх в українському мовленні. Поширеними є міжмовна омонімія і мовні кальки, дослівний переклад окремих російських словосполучень. Часом в українському мовленні вживають російські сполучники, частки, прийменники. Граматична інтерференція характеризується ненормативним уживанням граматичних форм і частин мов, виступає в різноманітних мовних помилках: порушення структури і форми слів, речень української мови.

Під час навчання дітей некорінної національності української мови необхідно враховувати й позитивне перенесення елементів однієї мови в іншу. Таке перенесення елементів у лінгводидактиці називають транспозицією. Особливо сприятливі в транспозиційному відношенні близькоспоріднені мови, до яких належать російська й українська. У навчанні дітей української мови транспозиція виступає у використанні: спільної лексики; словесних інструкцій, зрозумілих дітям за змістом; знань про навколишнє життя; мовних умінь і навичок, набутих на заняттях з розвитку рідної мови; у зіставленні й порівнянні мовних явищ близькоспоріднених мов; дидактичного і наочного матеріалу, знайомого дітям; спільних форм, методів і прийомів розвитку мови дітей.

За словами А. М. Богуш, за допомогою організованого навчання дітей двох мов уже в дошкільному віці вдається запобігти інтерферуєчому впливу рідної мови на українську, а вдале використання педагогом транспозиції значно полегшує засвоєння дітьми іншої мови.

Певну увагу А. М. Богуш приділяє у своїх наукових працях зіставленню мовних явищ близькоспоріднених мов. Адже міжмовне порівняння допомагає глибше засвоїти як спільні, так і відмінні мовні явища, формує правильні мовленнєві навички в обох мовах.

Використання зіставлення у навчанні дітей двох споріднених мов, постійне педагогічне керівництво дорослих цим процесом, як вважає А. М. Богуш, значно зменшує міжмовні змішування. Зіставлення відмінних лексем і граматичних форм обох мов сприяє свідомому засвоєнню, формує диференційовані настанови на користування певною мовою, а також контроль і самоконтроль над мовленням. У дітей з'являється міжмовне чуття, вони інтуїтивно починають відчувати, яке слово чи граматичну форму потрібно вжити в даному випадку. В умовах двомовного оточення хибним є ігнорування відмінних рис споріднених мов, бо саме вони спричиняють негативні перенесення елементів однієї мови в іншу. Діти самостійно не оволодівають зіставленням, порівнянням і протиставленням, хоча підсвідомо прагнуть до цього в умовах змішаної двомовності, їх потрібно вчити

порівнювати, це сприятиме формуванню навичок самокорекції й самоконтролю мовлення двомовних дітей. Як слушно зазначає А. М. Богуш, місце зіставлення, порівняння і протиставлення на заняттях з української мови багато в чому залежить від віку дітей, від того, який рік діти вивчають другу мову.

У нашому дослідженні, яке було спрямовано на формування слухо-вимовних навичок у шестирічних учнів у ситуації багатомовності (на матеріалі української, російської й англійської мов), додержувались положення концепції А. М. Богуш щодо психолого-педагогічних основ навчання дітей двох близькоспоріднених мов.

(журнал „Дошкільна освіта”, 2004, № 4, с. 54–57)

Література про життєвий і творчий шлях вченого

1. **Орищенко, В.** Одеський державний педагогічний інститут імені К. Д. Ушинського, один з найоригінальніших, найконкурентоздатніших педвузів України / Володимир Орищенко // Освіта. – 1994. – 18 трав. (№ 34/35). – С. 7.

Про А. М. Богуш, члена-кореспондента Академії АПН України, професора, яка очолює групу науковців, які розробляють проблему „Методика навчання дітей української мови”.

2. **Золотых, Т.** Учимося по книгам Богуш / Т. Золотых // Зори. – Старый Оскол, 1995. – 2 дек.

3. **Наші земляки** – академіки: Алла Михайлівна Богуш // Наша шк. – Одеса, 1996. – № 5/6. – 2-а с. обкл.

4. **Черкасов, М.** Есть ли выход из тупика?.. / М. Черкасов // АИФ Плюс. – 1996. – Сент. (№ 36). – С. 7.

5. **Черкасов, М.** Ой ти ж, доле наукова!..: Кілька слів про авторку науки „дошкільна лінгводидактика” та саму науку / М. Черкасов // Одес. вест. – 1996. – 3 окт. (№ 192). – С. 4.

6. **Богуш Алла Михайлівна** // Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К., 1997. – С. 43.

7. **Жукова, Т.** Вундеркінди з „Надії” / Т. Жукова // Вечерня Одеса. – 1997. – Травень. – Додаток „192 сходинки”. – С. 3.

8. **Жукова, Т.** Надежда на „Надію” / Т. Жукова // Вечерня Одеса. – 1997. – 2 сент. (№ 138). – С. 2.

9. **Кметь, А.** Програма „Надія”: перевірка життям / А. Кметь // Одес. вест. – 1997. – 15 янв. (№ 9). – С. 1, 3.

10. **„Надія”** дивиться в майбутнє! : з досвіду роботи експерим. навч.-пед. центру „Надія”, дит. садка-шк. № 275 першого та другого ступенів навчання для обдар. дітей Упр. освіти Одес. міськвиконкому : буклет. – О., 1997.

11. **Богуш Алла Михайлівна** // Нові імена в Україні. – К., 1998. – Вип. 5. – С. 7.

12. **Подзюньська, Т. Б.** „Надія” дивиться в майбутнє! / Т. Б. Подзюньська // Наша шк. – Одеса, 1998. – № 1. – С. 77–78.

13. **Алла Михайлівна Богуш**, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії педагогічних наук України : наук. пр. : [покажчик]. – Запоріжжя ; О., 1999. – 46 с.

14. **Будак, В.** Слово про Аллу Михайлівну Богуш / Валерій Будак // Наук. зап. каф. педагогіки / Миколаїв. держ. пед. ун-т. – Миколаїв, 1999. – Вип. 2. – С. 3–4.

15. **Вітаємо ювіляра!** : 29 жовтня в акад. Алли Михайлівни Богуш – ювілей // Дошкіль. виховання. – 1999. – № 10. – С. 19.

16. **Етапний підсумок** праці наукової...: Аллі Михайлівні Богуш – 60! // Наука і освіта. – 1999. – № 5/6. – 2-а с. обкл.

17. **Богуш Алла Михайлівна** // Хто є хто в Україні / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили. – К., 2000. – С. 41.
18. **Богуш Алла Михайлівна** // Жінки України : біогр. енциклопед. слов. – К., 2001. – С. 42.
19. **Крутій, К.** Методичне забезпечення дошкільної лінгводидактики в Україні / К. Крутій // Дошкіл. виховання. – 2001. – № 5. – С. 10–11.
20. **Науменко, Т.** Богуш Алла Михайлівна / Т. Науменко, І. Руснак, С. Романюк // Педагогічний словник / АПН України, Ін-т педагогіки ; за ред. М. Д. Ярмаченка. – К., 2001. – С. 61.
21. **Богуш Алла Михайлівна** // Інформаційний довідник АПН України. – К. : „Фенікс”, 2002. – С. 62–63.
22. [Богуш Алла Михайлівна], 29.10.1939 р. // Український педагогічний календар : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – К., 2002. – С. 181.
23. **Назарова, С.** Все начиналось с детской мечты / С. Назарова // Енакиев. рабочий. – 2002. – 25 июля (№ 74). – С. 4.
24. **Казанжи, І.** Учитель учителів... / І. Казанжи // Педагог. – Миколаїв, 2003. – Листоп. (№ 7). – С. 3.
25. **Степанова, Т. М.** Богуш Алла Михайлівна / Т. М. Степанова // Миколаївський державний університет : іст. нарис, 1913–2003 / [уклад.: Я. І. Журецький, І. С. Павлік, Л. В. Старовойт ; голов. ред. В. Д. Будак]. – К., 2003. – С. 126.
26. **Бібліографічний покажчик** наукових праць професорсько-викладацького складу та асистентів. Ч. 1. / упоряд. О. М. Яцій // Наук. вісн. Південноукр. держ. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – О., 2004. – № 1/2. – С. 130–240.
Алла Михайлівна Богуш: Бібліогр. покажч. наук. пр. – С. 132–133.
27. **Алла Михайлівна Богуш** // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 3.
28. **Войцеховская, О.** Кто возглавил ГЭК? / О. Войцеховская // Півд. зоря. – 2004. – 14 черв. (№ 87). – С. 67.
29. **Дем'яненко, О. Є.** А. М. Богуш про психолого-педагогічні основи навчання дітей двох мов / О. Є. Дем'яненко // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 54–58. – Бібліогр.: 5 назв.
30. **Здоров'я і наснаги** Вам ще на багато літ. Вітаємо! // Освіта України. – 2004. – 26 жовт. (№ 84). – С. 7.
31. **Котик, Т. М.** Українська наукова школа в дошкільній лінгводидактиці / Т. М. Котик // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 27–32. – Бібліогр.: 7 назв.
32. **Луцан, Н. І.** Лінгводидактичні проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку [у науковому доробку А. М. Богуш] // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 43–46. – Бібліогр.: 6 назв.
33. **Монке, О. С.** А. М. Богуш про місце оцінки і оцінних суджень у мовленнєвому розвитку дітей / О. С. Монке // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 47–50. – Бібліогр.: 9 назв.
34. **Серце, віддане дошкільню** : [привітання з ювілеєм від колег Алли Михайлівни Богуш] // Дит. садок. – 2004. – Жовт. (№ 40). – С. 12–14.
35. **Список друкованих праць** за 1999–2003 роки дійсного члена АПН України, доктора педагогічних наук, професора А. М. Богуш // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 68–80.
36. **Трифенова, О. С.** Реалізація ідей А. М. Богуш щодо виховання звукової культури мовлення в дошкільників / О. С. Трифенова // Дошкіл. освіта. – 2004. – № 4. – С. 38–42. – Бібліогр.: 5 назв.

37. **Хаджирадева, С. К.** Ідеї А. М. Богуш у контексті вивчення проблем використання мови і мовлення як засобу розвитку особистості / С. К. Хаджирадева // Дошкільн. освіта. – 2004. – № 4. – С. 50–54.
38. **Алла Михайлівна Богуш** : біобібліогр. покажч. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. та ред. Пономаренко Л. О. ; наук. ред. Рогова П. І.]. – К. ; О. : М. П. Черкасов, 2005. – 99 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 4).
39. **Богуш Алла Михайлівна** // Імена України, 2007 : біогр. енцикл. словник / Ін-т гуманіт. дослідж. Укр. акад. Наук ; [голов. ред. Ю. І. Храмов]. – К., 2007. – С. 56.
40. **Кафедра теорії і методики дошкільної освіти** // Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 1817–2007 : Історичний поступ. Сучасність. Майбутнє / О. Я. Чебикін, І. А. Болдирєв, А. О. Добролюбський [та ін.]. – О., 2007. – С. 180–186.
41. **Наукова школа дійсного члена АПН України, доктора педагогічних наук, професора Богуш Алли Михайлівни „Теоретико-методичні проблеми дошкільної лінгводидактики”** // Наукові школи Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського / [уклад. Т. І. Койчева ; за ред. А. М. Богуш, О. Я. Чебикіна]. – Одеса, 2007. – С. 10–70 : фотогр.
42. **Богуш Алла Михайлівна** // Академія педагогічних наук України, 1992–2008 : інформ. довідник / АПН України. – К., 2008. – С. 70.
43. **Дошкільня – моя доля** // Дошкільня. – 2008. – № 2. – С. 28–29. – Передрук за вид.: Алла Михайлівна Богуш : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К. ; О. : [б. в.], 2005. – 99 с.
44. **Трифенова, О.** Народитися, щоб лишити по собі слід вічний... : [про презентацію моногр. А. М. Богуш „Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі”] / О. Трифенова // Пед. газ. – 2008. – Жовт. (№ 10). – С. 2.
45. **Богуш Алла Михайлівна** : [біогр. довідка] // Мандрівець : видавництво [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Т., 2009. – Режим доступу: <http://www.mandrivets.com/?go=showavtors&idavtor=226>. – Заголовок з екрана.
46. **Богуш Алла Михайлівна** : [біогр. довідка] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – К., 2009. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/nio/bogusch.html. – Заголовок з екрана.
47. **Дійсні члени (академіки)** // Академія педагогічних наук України [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – К., 2009. – Режим доступу: <http://www.apsu.org.ua/ua/members/active..> – Заголовок з екрана.
Серед дійсних членів АПН України – Богуш Алла Михайлівна (н. 29.10.1939 р.), доктор пед. наук, професор, обрана 20.12.1995 р. Відділення дидактики, методики, інформаційних технологій в освіті.
48. **До ювілею академіка А. М. Богуш** // Дошкільна освіта. – Запоріжжя, 2009. – № 4. – Спецвипуск.
49. **Інститут педагогічної освіти** // Миколаївський державний університет ім. В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Миколаїв, 2009. – Режим доступу: <http://mdu.mk.ua/structure.php?sid=17>. – Заголовок з екрана.
Завідувач кафедри дошкільної освіти – доктор педагогічних наук, професор Алла Михайлівна Богуш.
50. **Факультет дошкільного виховання** // Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – О., 2009. – Режим доступу: <http://www.pdpu.edu.ua/ukr/faculty/preschool>. – Заголовок з екрана.

Завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти – доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України Богуш Алла Михайлівна.

РОЗДІЛ II. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ А. М. БОГУШ

1961

1. **К. Д. Ушинський про рідну мову** // XVII наукова студентська конференція : тези доп. / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького – К., 1961. – С. 20–21.
2. **Шляхи і методи активізації і збагачення словника дітей в середній групі дитячого садка** // XVII наукова студентська конференція : тези доп. / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К., 1961. – С. 33–34.

1964

3. **Боротьба за чистоту мови в умовах дитячого садка** // Доповіді та повідомлення на конференції, присвяченій підсумкам науково-дослідної роботи за 1963 рік : тези / Запоріж. держ. пед. ін-т. – Запоріжжя, 1964. – С. 42–44.
4. **Типові труднощі при рівнобіжному засвоєнні української і російської мови дітьми дошкільного віку** // Питання психології : тези доп. на республік. психол. конф. / НДІ психології УРСР, Укр. від-ня Т-ва психології СРСР. – К., 1964. – С. 125–126.

1965

5. **К. Д. Ушинський про вивчення дітьми іноземної мови на основі рідної мови** // Доповіді та повідомлення на конференції, присвяченій підсумкам науково-дослідної роботи за 1964 рік : тези / Запоріж. держ. пед. ін-т.– Запоріжжя, 1965. – С. 53–54.

1966

6. **Деякі питання двомовності дітей дошкільного віку** // Дошкіль. педагогіка і психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР. – К. : Рад. школа, 1966. – Вип. 2. – С. 71–76.
7. **До питання про вплив двомовності на розумовий розвиток дітей** // Тези доп. та повідомлень на конф., присвяч. підсумкам наук.-дослід. роботи за 1965 рік, 3–5 лют. 1966 р. / Запоріж. держ. пед. ін-т. – Запоріжжя, 1966. – С. 68–69.

1968

8. **Керівництво розвитком мови дітей у двомовному оточенні** // Дошкіль. педагогіка і психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР. – К. : Рад. школа, 1968. – Вип. 4. – С. 22–30.
9. **О явлениях интерференции в речевой деятельности детей дошкольного возраста в условиях двуязычия** // Материалы III Всесоюзного съезда Общества психологов СССР : [тез. докл. на III съезде психологов СССР, г. Киев, 9–12 июля 1968 г. : в 3 т.] / АПН СССР. – М., 1968. – Т. 2 : Возрастная и педагогическая психология. – С. 7–8.
10. **Формування граматично правильної мови дітей в умовах двомовності** // Дошкіль. виховання. – 1968. – № 5. – С. 21–23.

1969

11. **Навчання грамоти в дитячому садку** : (метод. вказівки) / М-во освіти УРСР, Республік. учб.-метод. каб. дошкіль. виховання ; [відп. за вип. А. М. Пугачевська]. – К. : Рад. школа, 1969. – 48 с.

Із змісту: Характеристика звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. – С. 5–11 ; Робота з розвитку фонематичного слуху в підготовчій до школи групі. – С. 11–16.

12. **Явления интерференции при параллельном усвоении детьми двух языков** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : (21.960 – психологія) / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького ; [науч. руководитель Г. С. Костюк]. – К., 1969. – 19 с. – Библиогр.: с. 19 (9 назв.).

13. **Методика навчання дошкільнят елементів грамоти** : [конспекти і плани занять] // Дошкіл. виховання. – 1969. – № 9. – С. 18–22 ; № 12. – С. 14–17.
14. **Основи навчання дошкільнят елементів грамоти** [за звуковим аналітико-синтетичним методом] // Дошкіл. виховання. – 1969. – № 8. – С. 17–20.
15. **Роль зіставлення у засвоєнні дитиною двох мов** // Дошкіл. виховання. – 1969. – № 5. – С. 19–22.

1970

16. **Прояви інтерференції в дитячому мовленні** : [взаємовплив рос. і укр. мов, вивчення особливостей дит. мовлення в умовах двомовності] // Психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР, НДІ психології. – К. : Рад. школа, 1970. – Вип. 8. – С. 39–45. – Бібліогр.: 6 назв.
17. **Усвідомлення дитиною двох мов (російської і української)** // Дошкільна педагогіка і психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР. – К., 1970. – Вип. 5. – С. 56–64.
18. **Явление интерференции при параллельном усвоении детьми двух языков** // Всесоюзная научная конференция по актуальным проблемам общественного дошкольного воспитания и вопросам подготовки детей к школе, 20–23 янв. 1970 : тез. докл. / М-во просвещения СССР, Упр. по дошк. воспитанию, АПН СССР, Ин-т дошк. воспитания – М., 1970. – Т. 2. – С. 10–13.
19. **Упоряд.: Дидактичний матеріал для навчання елементів грамоти в дитячому садку** : (метод. посіб. для вихователів дит. садків) / Республік. учб.-метод. каб. дошкіл. виховання ; [склали М. М. Макляк, А. М. Богуш, А. П. Іваненко]. – К. : Рад. шк., 1970. – 62, [2] с. – Бібліогр.: с. 64 (22 назви).

1971

20. * **Програма виховання в дитячому садку. Формування граматичної правильності мови.** – К. : Рад. шк., 1971.
21. **Знайомити дітей з правилами вуличного руху** : [в іграх, на заняттях з розвитку мови та образотв. діяльності] // Дошкіл. виховання. – 1971. – № 10. – С. 20–22.
22. **К вопросу о формировании самоконтроля у дошкольников в процессе усвоения двух языков** // Материалы IV Всесоюзного съезда общества психологов (Тбилиси, 21–24 июня 1971 г.). – Тбилиси : Мецниереба, 1971. – С. 963.
23. **Речевая подготовка детей к школе в условиях двуязычия** // Воспитание и обучение старших дошкольников в детском саду : тез. Всесоюз. науч. конф., г. Минск, 29 нояб. – 2 дек. 1971 г. / АПН СССР, Ин-т дошк. воспитания. – М., 1971. – Ч. 2. – С. 290–291.
24. **Роль партийной организации факультета в воспитании общественной активности студентов** // Подготовка студентов к воспитательной работе в школе : (тез. межвуз. конф.) / М-во высшего и среднего спец. образования БССР, Минск. гос. пед. ин-т им. А.М. Горького, Лаб. пробл. высшего пед. образования Ин-та общей педагогики АПН СССР. – Минск, 1971. – С. 279–280.
25. **Участь студентів педінституту у виховній роботі мікрорайону школи** // Тези доп. Республік. наук. конф. з питань взаємозв'язку вузів зі школами / А. М. Богуш, М. Н. Ямницький. – Запоріжжя, 1971. – С. 17–18.

1972

26. **Розвиток мови у дітей дошкільного віку.** – К. : Рад. шк., 1972. – 102, [2] с.
27. **Роль екскурсій-оглядів у розвитку мови дошкільнят** : [тематика і програмовий зміст екскурсій-оглядів для кожної вікової групи] // Дошкіл. виховання. – 1972. – № 5. – С. 9–13.

1973

28. **Етичні бесіди за змістом художніх творів** / А. М. Богуш, Р. С. Ширяєва // Дошкіль. виховання. – 1973. – № 5. – С. 14–16.
Бесіди: „Про чесність і правдивість”, „Будь ввічливим”, „Дружба і товаришування”, „Будь чуйним і уважним”.
29. **Місце оцінки на заняттях з розвитку мови** : [формул. у дітей оцінювального ставлення до мовлення інших] // Дошкільна педагогіка і психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР. – К. : Рад. школа, 1973. – Вип. 7. – С. 3–10.
30. **Преимущества детского сада и школы в развитии речи детей** // Психолого-педагогические проблемы дошкольного воспитания и подготовки детей к школе : III Всесоюз. „Пед. чтения” : тез. докл. / АПН СССР. – М. : Педагогика, 1973. – С. 26–27.
31. **Робота з розвитку мови в підготовці дітей до школи** : [метод. рек. до розд. „Рідна мова та ознайомлення з навколишнім” у новій „Програмі виховання в дитячому садку”] // Дошкіль. виховання. – 1973. – № 1. – С. 5–11.

1974

32. **Навчання і виховання дітей дошкільного віку** / [авт. колектив: Л. В. Артемова, І. Б. Баскіна, А. М. Богуш та ін.]; за ред. Л. В. Артемової, З. Є. Лебедевої, Н. П. Савельєвої. – К. : Рад. школа, 1974. – 224 с. – (Бібліотека дошкільного працівника).
Із змісту: Формування граматично правильної мови. – С. 153–156 ; Підготовка руки дитини до письма. – С. 168–169.
33. **Виховувати увагу дітей до мови** // Дошкіль. виховання. – 1974. – № 9. – С. 16–19.
Ігри: „Лялька Катя вчиться говорити”, „Виправ Олю”, „Хто сказав правильно?”, „Так чи не так?”
34. **К вопросу усвоения детьми дошкольного возраста двух языков** // Дошкіль. виховання. – 1974. – № 5. – С. 28–33.
35. **Розвиток мови дітей і школа** : [мовна підготов. дитини до шк. в сім’ї] // Підготовка дітей до школи в сім’ї : [зб. ст.] / відп. ред. і упоряд. В. К. Котирло. – К., 1974. – С. 140–146. – (Бібліотека для батьків). – Сер. на обкл.
36. **Як вчити дитину читати** : [робота над звук. аналізом мови : ігрові прийоми] // Підготовка дітей до школи в сім’ї : [зб. ст.] / відп. ред. і упоряд. В. К. Котирло. – К. : Рад. школа, 1974. – С. 155–162. – (Бібліотека для батьків). – Сер. на обкл.
37. **Упоряд.: Розвиток мови дітей у змішаних за віком групах** : метод. лист / М-во освіти УРСР, Республік. учб.-метод. каб. дошкіль. виховання. – К. : Рад. шк., 1974. – 48 с. – Сост.

1975

38. **Методичні вказівки та завдання до самостійної роботи з вікової і педагогічної психології** для студентів-заочників II курсу педагогічного факультету (відділення педагогіки і методики початкового навчання) / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського, Каф. педагогіки і методики почат. навчання ; [склала Богуш А. М.]. – Ровно : [б. м.], 1975. – 9 с.
39. * **Програма і методичні рекомендації виховання дітей в дошкільному закладі** / Л. В. Артемова, А. М. Богуш та ін. – К. : Рад. шк., 1975.
40. **Розвиток мови дошкільника у сім’ї**. – К. : Рад. шк., 1975. – 118, [2] с. – (Бібліотека для батьків).
41. **До питання про розвиток творчого мислення студентів у процесі вивчення курсу дитячої психології** // Проблема удосконалення навчального процесу в педагогічному

вузі : (матеріали Республік. наук.-практ. конф.) / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького, Пед. т-во УРСР. – К., 1975. – С. 136–138.

42. **К вопросу усвоения детьми двух языков** // Дошкольное воспитание : реф. информ. / АПН СССР, НИИ общей психологии АПН СССР [и др.]. – М., 1975. – Вып. 2. – С. 18–20.
43. **Підготовка руки дитини до письма** : [система вправ по підготов. руки дитини до письма по кварталах : I квартал] // Дошкіл. виховання. – 1975. – № 8. – С. 33–38. – Див. також №№ 44, 48, 50.
44. **Підготовка руки дитини до письма** : II квартал : [вправи в зошиті, малювання круглих та овальних предметів, комбінована штрихова, вправи з округлих і овальних ліній, зорові та слухові диктанти] // Дошкіл. виховання. – 1975. – № 11. – С. 16–18.
45. **Речевая подготовка детей к школе в условиях близкородственного билингвизма** // Всесоюзная научная конференция по проблемам обучения русскому языку в условиях близкородственного билингвизма : материалы к конф. / АПН СССР, НИИ преподавания рус. яз. в нац. шк. [и др.]. – Минск, 1975. – С. 65–68.
46. * **Рец.: Словесні дидактичні ігри в дитячому садку** // Дошкіл. виховання. – 1975. – № 4. – Рец. на кн.: Бондаренко А. К. Словесные игры в детском саду.
47. * **Рец.: Методика розвитку мови дітей** // Дошкіл. виховання. – 1975. – № 10. – Рец. на кн.: Бородич А. М. Методика развития речи детей.

1976

48. **Підготовка руки дитини до письма**. – К. : Рад. шк., 1976. – 77, [3] с.: іл. – Бібліогр.: с. 79. – (Бібліотека дошкільного працівника).
49. **Навчання дошкільників російської мови** // Дошкіл. виховання. – 1976. – № 4. – С. 15–20.
50. **Підготовка руки дитини до письма** : [система вправ по підготовці руки дитини до письма по кварталах : III квартал] // Дошкіл. виховання. – 1976. – № 2. – С. 23–27. – Закінчення. Почат. див. № 43.
51. **Современная психология о путях активизации учебной деятельности учащихся** // Организация работы по совершенствованию учебного процесса в техникумах Минлегпрома СССР : метод. разработка для преподавателей техникумов / М-во легкой пром-ти СССР, Упр. руководящих кадров и учеб. заведений, Учеб.-метод. каб. – М., 1976. – С. 3–19. – Библиогр.: 8 назв.
52. **В. О. Сухомлинський про розвиток мови дітей** // Дошкіл. виховання. – 1976. – № 10. – С. 7–11.
53. **Упоряд.: Психологічні основи вивчення класного колективу та складання психолого-педагогічної характеристики на клас** : (метод. рек. на допомогу студ.-практиканту) / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Ровно : [б. в.], 1976. – 23 с.
54. **Упоряд.: Психологічні основи вивчення особистості учня** : (метод. рек. на допомогу студ.-практиканту) / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського ; [склали А. М. Богуш, М. Н. Ямницький]. – Ровно : [б. в.], 1976. – 27 с.

1977

55. **Методика розвитку мови в дитячому садку** : навч. посіб. для учнів дошкіл. від. педучилищ / [А. М. Богуш, Н. І. Зеленко, Л. І. Кулинич та ін.]. – К. : Вища шк., 1977. – 213, [1] с. – Бібліогр.: с. 212–214. – Авт. також: О. І. Надточій, Н. П. Орланова, Н. П. Савельєва.

- Із змісту:* Розд. 2 : Мова вихователя. – С. 25–30 ; Розд. 3 : Методика розвитку мови дітей раннього віку. – С. 30–49 ; Розд. 6: Формування граматично правильної мови. – С. 77–87 ; Розд. 9 : Навчання дітей іноземної мови в дитячому садку. – С. 164–168 ; Розд. 10 : Методика навчання дітей грамоти і підготовка руки дитини до письма, § 35. Завдання та зміст навчання грамоти. – С. 168–171 ; Розд. 10 : Методика навчання дітей грамоти і підготовка руки дитини до письма, § 37. Навчання дітей читання слів. – С. 176–183 ; Розд. 10 : Методика навчання дітей грамоти і підготовка руки дитини до письма, § 38. Наочність у навчанні грамоти дітей сьомого року життя. – С. 183–191 ; Розд. 10 : Методика навчання дітей грамоти і підготовка руки дитини до письма, § 39. Підготовка руки дитини до письма. – С. 191–199 ; Розд. 12 : Наступність у роботі дитячого садка і першого класу школи з розвитку мови. – С. 206–211.
56. **Формування моральної оцінки дошкільників у процесі етичних бесід** // Проблеми дальшого розвитку педагогічних і психологічних наук в світлі рішень XXV з'їзду КПРС : (тези республік. наук. конф.) / Наук.-дослід. ін-т педагогіки УРСР, Наук.-дослід. ін-т психології УРСР, Пед. т-во УРСР. – К., 1977. – [Ч.] 1. – С. 75–77.
57. **Упоряд.: Обучение детей дошкольного возраста русскому языку** : метод. письмо / М-во просвещения УССР, Респ. учеб.-метод. каб. дошк. воспитания. – К. : Рад. шк., 1977. – 36 с. – Сост.
58. **Ред.: Методика розвитку мови в дитячому садку** : навч. посіб. для учнів дошкіль. від. педучилищ. – Див. № 55.

1978

59. **Подготовка учеников педагогических учебных заведений (специальности № 2121 „Педагогика и методика начального обучения” и „Преподавание в начальных классах общеобразовательной школы”) для работы в подготовительных классах общеобразовательной школы** : инструктив. письмо / М-во просвещения СССР, Упр. учеб. заведений ; А. М. Богуш, Г. С. Филиппюк, Т. В. Воликова и др. – М., 1978. – 28 с.
60. **Заняття з розвитку мови** : [зміст роботи, види та структура занять, дидакт. вправи] // Дошкіль. виховання. – 1978. – № 1. – С. 12–13 ; № 3. – С. 13–14.
61. **Навчання грамоти** : [зміни до прогр. та метод. настанов виховання дітей у дошкіль. закладі] / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, Л. В. Кремсал // Дошкіль. виховання. – 1978. – № 9. – С. 19–20 ; № 10. – С. 13–15 ; № 11. – С. 13–15 ; № 12. – С. 9–11.
62. **В. А. Сухомлинский о развитии речи детей дошкольного возраста** // В. А. Сухомлинский и современная школа : (тез. докл. науч.-практ. конф.) (25–27 сент. 1978 г.) / Кировоград. гос. пед. ин-т им. А. С. Пушкина и [др.]. – Кировоград, 1978. – С. 43–44.
63. **Рец.: „Развитие речи детей дошкольного возраста”** : [рецензія] // Дошкіль. виховання. – 1978. – № 2. – С. 27. – Рец. на кн.: Развитие речи детей дошкольного возраста : пособие для воспитателей дет. сада / за ред. Ф. А. Сохина. – М. : Просвещение, 1976. – 224 с. : ил. – (Библиотека воспитателя детского сада).
64. **Упоряд.: Навчання дітей розповідання** : метод. лист / М-во освіти УРСР, Республік. учб.-метод. каб. дошкіль. виховання ; [склали А. Д. Лещенко, А. М. Богуш]. – К. : Рад. шк., 1978. – 48 с.

1979

65. **Заняття з розвитку мови дітей у дошкільних закладах.** – К. : Рад. шк., 1979. – 146, [3] с. – Бібліогр.: с. 148. – (Бібліотека дошкільного працівника).
66. **До уваги читачів** : [відповіді на запитання вихователів щодо системи занять з навчання грамоти] // Дошкіль. виховання. – 1979. – № 1. – С. 21.

67. **Етичні бесіди з учнями** / А. М. Богуш, О. І. Смовська // Почат. шк. – 1979. – № 10. – С. 28–35.
68. **Мова єдності і братерства** : [про Всесоюз. наук.-теорет. конф. „Російська мова – мова дружби і співробітництва народів СРСР”, м. Ташкент] // Дошкіл. виховання. – 1979. – № 9. – С. 15–16. – Авт. у джерелі не зазначений.
69. **Навчання грамоти** / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, Л. В. Кремсал // Дошкіл. виховання. – 1979. – № 1. – С. 20–21 ; № 2. – С. 8–9 ; № 3. – С. 10–11 ; № 4. – С. 11–12. – Закінчення. Початок див. № 61.
70. **Підготовка дітей до навчання грамоти** : заняття для дітей старшої групи : [I–II кв.] // Дошкіл. виховання. – 1979. – № 8. – С. 13–14.
71. **Через усвідомлення – до оцінки** : бесіди на морально-етичні теми [у дошкіл. закл.] // Дошкіл. виховання. – 1979. – № 9. – С. 5–6.
72. **Щоб були справжніми людьми** : бесіди на морально-етичні теми : [„Про ввічливість”, „Чесність і правдивість”, „Чуйність і уважність”, „Скромність завжди до лица”] // Дошкіл. виховання. – 1979. – № 10. – С. 9–10.
73. **Упоряд.: Місце і роль бесід в моральному вихованні учнів груп подовженого дня** / Ровен. облас. ін-т удосконалення кваліфікації вчителів, Облас. від-ня пед. т-ва УРСР. – Ровно : [б. в.], 1979. – 31 с. – Бібліогр.: с. 31.

1980

74. **Заняття з розвитку мови дітей старшого дошкільного віку.** – К. : Рад. шк., 1980. – 158 с. – Бібліогр.: с. 157. – (Бібліотека дошкільного працівника).
75. **Навчання звукового аналізу мови** : заняття у серед. групі : [орієнтов. плани-конспекти] // Дошкіл. виховання. – 1980. – № 3. – С. 10–11.
76. **Организованное изучение русского языка в детском саду** // Рус. яз. в нац. школе. – 1980. – № 1. – С. 20–23.
77. **Підготовка до навчання грамоти** : заняття для дітей старшої групи : [III квартал] // Дошкіл. виховання. – 1980. – № 2. – С. 13–14. – Почат. див. № 70.

1981

78. **Використання картин В. І. Леніна на заняттях з розвитку мови в дитячому садку** : (метод. рек. для вихователів дошкіл. закл.) / Ровен. облас. ін-т удоскон. вчителів, Облас. від-ня пед. т-ва УРСР. – Ровно, 1980. – 13 с.
79. **Етичні бесіди в 1–3 класах** / А. М. Богуш, О. І. Смовська. – К. : Рад. шк., 1981. – 138, [2] с. – (Бібліотека вчителя початкових класів). – Рец.: Сайко В. [Рецензія] // Почат. шк. – 1981. – № 10. – С. 71–72.
80. * **Зошит для підготовки руки вихованця підготовчої групи дошкільного закладу.** – К., 1981.
81. **Методические указания студентам I курса „Методика работы с первоисточниками и обучение конспектированию”** / Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского, Каф. дошкол. педагогики и психологии ; А. М. Богуш, Е. Ю. Яницкая. – Ровно, 1981. – 20 с.
82. **Методичні рекомендації з методики розвитку мови до вивчення розділу „Становлення методики розвитку мови як науки”** : для студ. 3 курсу (заоч. відділення) / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Ровно, 1981. – 20 с.
83. **Навчання грамоти в підготовчій до школи групі дитячого садка (україномовні дошкільні заклади)** / А. М. Богуш, Н. І. Зеленко, Н. П. Орланова, К. І. Стрюк. – К. : Рад. шк., 1981. – 48 с.

84. **Навчання грамоти в підготовчій до школи групі (російськомовні дошкільні заклади)** / А. М. Богуш, Н. І. Зеленко, Н. П. Орланова, К. І. Стрюк. – К. : Рад. шк., 1981. – 47 с.
85. **Планування навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. Молодша та середня групи** : метод. рек. / М-во освіти УРСР, Упр. дошкіль. виховання ; [Л. В. Артемова, Е. С. Вільчковський, А. М. Богуш та ін.]. – К. : Рад. шк., 1981. – 61 с.
86. **Рекомендации по изучению русского языка в дошкольном учреждении** / А. М. Богуш, Л. І. Комар. – Ровно, 1981. – 18 с.
87. **І звички, і переконання** : шляхи здійснення завдань морал.-етич. виховання дошкільників : [наведено орієнтов. перспект. план виховання культури поведінки у дошкільників] // Дошкіль. виховання. – 1981. – № 3. – С. 9–11.
88. **Слово розвиває, навчає, виховує** : спіл. робота дит. садка і сім'ї у мов. підготов. дітей до школи // Дошкіль. виховання. – 1981. – № 8. – С. 8–9.
89. **Упоряд.: Відгадай!** : загадки, прислів'я, приказки та скоромовки у дит. садку / упоряд.: Л. В. Гураш, Г. Г. Ключова, А. М. Богуш. – К. : Рад. шк., 1981. – 140, [2] с. – Текст укр. та рос.
90. **Упоряд.: Планування навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. Старша та підготовча групи** : метод. рек. / М-во освіти УРСР, Упр. дошкіль. виховання ; [упоряд.: Л. В. Артемова, Е. С. Вільчковський, А. М. Богуш]. – К. : Рад. шк., 1981. – 80 с. – Бібліогр.: с. 77.
91. **Упоряд.: Подготовка выпускников педагогических учебных заведений к работе в подготовительных классах общеобразовательной школы** : (метод. рек.): для специальности № 2121 „Педагогика и методика начального обучения” и № 2001 „Преподавание в начальных классах общеобразовательной школы” / М-во просвещения СССР, Упр. учеб. заведений ; сост.: Аноров И. И., Богуш А. М., Филиппук Г. С. – М. : [б. и.], 1981. – 36 с.
92. **Упоряд.: Програма та методичні рекомендації морально-етичного виховання дітей дошкільного віку** / М-во освіти УРСР, Упр. дошкіль. виховання, Республік. учб.-метод. каб. дошкіль. виховання ; [склали Л. В. Артемова, А. М. Богуш, В. К. Котирло та ін.]. – К. : Рад. шк., 1981. – 53 с.

1982

93. * **Подготовка студентов к работе с шестилетками** : метод. рек. / А. М. Богуш, И. И. Аноров, Г. С. Филиппук. – М., 1982.
94. **Програма і методичні рекомендації морально-етичного виховання дітей дошкільного віку (з російською мовою навчання)** / Л. В. Артемова, А. М. Богуш, В. К. Котирло [та ін.]. – К. : Рад. шк., 1982. – 53 с.
95. **Психологические основы обучения и воспитания детей шестилетнего возраста в подготовительных классах общеобразовательных школ** : спецкурс для специальности № 2121 „Педагогика и методика начального обучения” / М-во просвещения СССР. – М., 1982. – 17 с. – (Программы педагогических институтов). – Библиогр.: с. 14–17.
96. **Допомога і контроль** : керівництво роботою з розвитку мовлення дітей // Дошкіль. виховання. – 1982. – № 5. – С. 20–21.
97. **Педагогічна оцінка в навчальній діяльності дошкільників як фактор підготовки їх до школи** // Психологія : республік. наук.-метод. зб. / М-во освіти УРСР, НДІ психології. – К., 1982. – Вип. 21. – С. 151–158. – Бібліогр.: 12 назв.

98. **Упоряд.: Подготовка детей шестого года жизни к обучению грамоте :** (конспекты эксперим. занятий) / НИИ педагогики УССР, Ровен. гос. пед. ин-т. – К. : [б. и.], 1982. – 24 с. – Сост.
99. **Упоряд.: Тетрадь для подготовки к письму воспитанников – старшей группы дошкольного учреждения** / [НИИ педагогики УССР; сост. А. М. Богуш]. – [К. : б. и., 1982]. – 37 с. – Название в конце: Тетрадь для подготовки к письму в старшей группе дошкольного учреждения. – Сост.

1983

100. **Обучение русскому языку в детском саду.** – К. : Рад. шк., 1983. – 141, [2] с. – (Библиотека дошкольного работника). – Библиогр.: с. 134.
101. **Розвиток громадського дошкільного виховання в УРСР** // Развитие народного образования в СССР – торжество ленинской национальной политики / Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского. – Ровно, 1983. – С. 11–12.

1984

102. **Методичні вказівки до самостійного вивчення тем „Підготовка руки дитини до письма” та „Наступність з розвитку мови в дитячому садку, підготовчих і 1 класах школи” студентами IV курсу заочного відділення** / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського, Каф. педагогіки та психології (дошкіл.). – Ровно : [б. в.], 1984. – 23 с.
103. **Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми „Методичне керівництво розвитком мови дітей в дитячому садку”.** – Ровно : [б. в.], 1984. – 22 с.
104. **Речевая подготовка детей к школе.** – К. : Рад. шк., 1984. – 174, [2] с. – (Библиотека дошкольного работника). – Библиогр.: с. 173–175 (66 назв.).
105. **Розвиток мови дітей дошкільного віку :** метод. вказівки з дит. психології для студ.-заочників I курсу пед. фак. дошкіл. відділення / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського, Каф. психології та педагогіки (дошкіл.). – Ровно, 1984. – 16 с.
106. **Ідейно-політичне виховання дошкільників у процесі навчання їх російської мови** // Пути и формы повышения эффективности идейно-политического воспитания учащихся в свете решений XXVII съезда КПСС, июньского (1983 г.) Пленума ЦК КПСС. – Ровно, 1984. – С. 40–41.
107. **На дошкольном факультете :** [подготовка студентов к обучению детей рус. яз. в нац. дет. садах] // Рус. яз. в нац. шк. – 1984. – № 3. – С. 66–69.
108. **Рец.: Цінний посібник** / А. Богуш, Д. Шимановський // Рад. освіта. – 1984. – 30 берез. (№ 26). – С. 2. – Рец. на кн.: Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків : навч. посіб. для студ. ун-тів / В. А. Роменець. – К. : Рад. шк., 1983. – 415 с.

1985

109. **Методика розвитку мови дітей раннього віку :** метод. рек. студентам. – О., 1985. – 52 с.
110. **Формирование оценочно-контрольных действий у дошкольников в процессе обучения родному и русскому языку :** автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра пед. наук : 13.00.02 / АПН СССР, НИИ преподавания рус. яз. в нац. шк. – М., 1985. – 52 с. – Библиогр.: с. 45–52 (109 назв.).
111. **Комплексный подход к планированию учебно-воспитательной работы в детском саду** // Пути дальнейшего совершенствования нравственного, трудового, эстетического и физического воспитания детей в дошкольных учреждениях : тез. Респ. науч.-практ.

конф. дошк. работников (окт. 1986 г., г. Тернополь) / Пед. о-во УССР [и др.]. – [Б. м. : б. и.], 1985. – С. 70–72.

112. **Подготовка воспитателей к обучению детей русскому языку в национальном детском саду** // Реформа школы – всенародное дело. – Ровно, 1985. – С. 54–55.
113. **Реформа школы и психологические аспекты подготовки учителя** // Реформа школы – всенародное дело. – Ровно, 1985. – С. 12–14.
114. **Речевая подготовка детей к школе** // Реформа школы – всенародное дело. – Ровно, 1985. – С. 28–29.
115. **Рец.: Психология и познание человека** // Коммунист Украины. – 1985. – № 2. – С. 95. – Рец. на кн.: Роменец В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків : навч. посіб. для студ. ун-тів, що навчаються з спец. „Психологія” та „Філософія” / В. А. Роменець. – К. : Вища шк., 1983. – 415 с. : іл.
116. **Упоряд.: Методика обучения детей национальных (нерусских) групп дошкольных учреждений русскому языку** : для студентов специальности 2110 „Педагогика и психология (дошкольная)” / М-во просвещения УССР, Респ. учеб.-метод. каб. пед. учеб. заведений. – К. : РУМК, 1985. – 18 с. – Сост.
117. **Упоряд.: Планирование по обучению детей русскому языку в детских учреждениях с украинским языковым режимом** : (метод. рек. для воспитателей дошкол. учреждений) / Ровен. обл. ин-т усовершенствования учителей, Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского. – Ровно, 1985. – 37 с. – Сост.
118. **Упоряд.: Подготовка выпускников педагогических учебных заведений (дошкольных отделений) к работе с детьми шестилетнего возраста в детском саду** : метод. рек. / М-во просвещения УССР, Респ. учеб.-метод. каб. пед. учеб. заведений. – К. : РУМК, 1985. – 39 с. – Библиогр.: с. 37–39. – Сост.

1986

119. * **Використання картин в дитячому садку** // Коммунистическое воспитание учащихся. – Ровно, 1986.
120. **Ленинские идеи изучения русского языка в практику работы национальных дошкольных учреждений** // Воплощение ленинских идей о коммунистическом воспитании молодежи в практику современной школы : (метод. рек. в помощь учителям, студентам и преподавателям пед. ин-та) / Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского [и др.]. – Ровно, 1986. – С. 16–17.
121. **Підхід – комплексний: Розв’язання програмних завдань на заняттях з розвитку мовлення** : [робота над розвитком зв’язного мовлення. Орієнт. план-конспект комплексного заняття] // Дошкіл. виховання. – 1986. – № 8. – С. 10–11.
122. * **Розвиток критичного мислення студентів** // Пути и методы формирования коммунистического самосознания у студенческой молодежи в условиях педагогического института. – Ровно, 1986.
123. **Упоряд.: Дидактические игры и упражнения в обучении дошкольников русскому языку** : (метод. рек. в помощь воспитателю дошкольного учреждения) / Ровен. облас. ин-т усовершенствования учителей, Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского ; сост.: А. М. Богуш, Г. И. Николайчук, Л. М. Деменчук. – Ровно, 1986. – 28 с.
124. **Упоряд.: Планирование работы по обучению детей русскому языку в детских учреждениях с украинским языковым режимом** : метод. рек. для воспитателей дошк. учреждений / Ровен. гос. ин-т усовершенствования учителей, Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского ; сост.: А. М. Богуш, Л. И. Комар. – Ровно, 1986. – 37 с.

125. **Заняття з художнього читання у дошкільному закладі** : (метод. рек.) / Ровен. облас. ін-т вдосконалення учителів, Ровен. держ. пед. ун-т ім. Д. З. Мануїльського ; [склали: А. М. Богуш, Л. М. Деменчук]. – Ровно, 1987. – 26 с.
126. **Обучение детей русского языка в детском саду с украинским языковым режимом** : метод. рек. для воспитателей дет. дошк. учреждений / Ровен. облас. ін-т удосконалення учителів, Ровен. гос. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Ровно, 1987. – 28 с.
127. **Они изучают язык братства** : из опыта орг. обучения дошкольников рус. яз. в дет. саду з-да „Ровносельмаш” : [буклет] / А. Богуш, Л. Комар ; Ровен. обл. отдел нар. образования, Обл. ін-т удосконалення учителів, Ровен. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Ровно, 1987.
128. **Друга молодша група: планування занять** : орієнтов. розподіл матеріалу, який реалізується у I кв. / А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський, З. П. Плохій [та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 8. – С. 8–14. – Див. також №№ 129, 144.
129. **Друга молодша група: планування занять** : орієнтов. розподіл матеріалу, який реалізується у II кв. / А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський, З. П. Плохій [та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 10. – С. 8–13.
130. **Мовні навички і вміння** : орієнтов. зразки-конспекти занять з розвитку мовлення у другій молодшій групі // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 8. – С. 24.
131. **Подготовка студентов к пропагандистской деятельности** // Формы и методы использования средств массовой информации в идейно-политическом воспитании и пропагандистской работе школы : тез. Всесоюз. науч. конф. – Ровно, 1987. – С. 34–36.
132. **Середня група: планування занять** : орієнтов. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у I кв. / А. М. Богуш, К. Й. Щербакова, Е. С. Вільчковський [та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 7. – С. 9–17. – Див. також №№ 133, 148.
133. **Середня група: планування занять** : орієнтов. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у II кв. / [А. М. Богуш, К. Й. Щербакова, Е. С. Вільчковський та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 9. – С. 10–17.
134. **Старша група: планування занять** : орієнтов. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у I кв. / А. М. Богуш, Л. В. Артемова, В. П. Ждан [та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 3. – С. 6–19.
135. **Старша група: планування занять** : орієнтов. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у II кв. / [А. М. Богуш, Л. В. Артемова, В. П. Ждан та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 4. – С. 8–19.
136. **Старша група: планування занять**: Орієнт. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у III кв. / [А. М. Богуш, Л. В. Артемова, В. П. Ждан та ін.] // Дошкіл. виховання. – 1987. – № 6. – С. 6–17.
137. **Упоряд.: Заняття з художнього читання у дошкільному закладі** : (метод. рек.) / Ровен. облас. ін-т удосконалення вчителів, Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського, Каф. педагогіки та психології (дошкіл.) ; [склали: А. М. Богуш, Л. М. Деменчук. – Ровно : [б. в.], 1987. – 26 с.
138. **Упоряд.: Методичні рекомендації щодо розвитку мови дітей раннього віку** / М-во освіти УРСР, Республік. учб.-метод. каб. дошкіл. виховання ; [уклад.: А. М. Богуш, А. П. Іваненко]. – К. : РУМК Міносвіти, 1987. – 53, [1] с. – Бібліогр.: с. 52–53 (21 назва).
139. **Упоряд.: Обучение детей русскому языку в детском саду с украинским языковым режимом** : (метод. рек. для воспитателей дет. дошкол. учреждений) / Ровен. обл. ін-т

усовершенствованиа учителей, Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского, Каф. педагогики и психологии (дошк.) ; [сост.: А. М. Богуш, Л. И. Комар]. – Ровно : [б. в.], 1987. – 28 с.

1988

140. **Заняття з розвитку мови в дитячому садку.** – К. : Рад. шк., 1988. – 174, [1] с. – Бібліогр.: с. 174. – (Бібліотека дошкільного працівника).
141. **Планування занять в середній групі дитячого садка** : метод. рек. / М-во освіти УРСР, Республік. метод. каб. дошкіль. виховання ; [брали участь: Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський та ін.]. – К. : Рад. школа, 1988. – 82, [2] с.
142. * **Планування занять у другій молодшій групі дитячого садка** / А. М. Богуш, Л. В. Артемова [та ін.]. – К. : Рад. шк., 1988. – 78 с.
143. **Планування занять у підготовчій групі дитячого садка** : метод. рек. / М-во освіти УРСР, Республік. метод. каб. дошкіль. виховання ; [брали участь: Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський та ін.]. – К. : Рад. шк., 1988. – 147, [2] с.
144. **Друга молодша група: планування занять** : орієнт. розподіл матеріалу, який реалізується у III кв. / [А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський, З. П. Плохій та ін.] // Дошкіль. виховання. – 1988. – № 2. – С. 8–13. – Початок див. № 128.
145. **Идеи В. А. Сухомлинского об обучении детей родному языку** // В. А. Сухомлинский – выдающийся педагог-новатор : тез. обл. межвуз. науч.-практ. конф. / Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского, Лаб. АПН СССР по проблемам идейно-полит. воспитания школьников, Ровен. обл. о-во “Знание”. – Ровно : [б. и.], 1988. – С. 18–19.
146. * **А.С. Макаренко про культурне виховання дітей в сім’ї** // А. С. Макаренко – выдающийся педагог-новатор. – Ровно, 1988.
147. **Навчання російської мови** : планування роботи [у старшій і підгот. групах] в дошкіль. закл. з укр. мовним режимом // Дошкіль. виховання. – 1988. – № 1. – С. 4–6. – 2 плани-конспекти : Тема „Семья” (ст. група), тема „Профессии и работа” (підгот. група).
148. **Середня група: планування занять** : орієнтов. розподіл програм. матеріалу, який реалізується у III кв. / [А. М. Богуш, К. Й. Щербаківа, Е. С. Вільчковський та ін.] // Дошкіль. виховання. – 1988. – № 1. – С. 10–17. – Почат. див. № 132.
149. **Рец.: В центрі уваги – особистість дитини** // Дошкіль. виховання. – 1988. – № 4. – С. 23. – Рец. на кн.: Дошкільна педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів спец. № 2110 „Педагогіка і психологія (дошкільна)” / за ред. Д. Ф. Ніколенка. – К. : Вища шк., 1987. – 183 с.
150. **Упоряд.: Заняття з художньої літератури в молодшій та середній групах** / Ровен. облас. ін-т удосконалення вчителів, Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського ; [сост.: А. М. Богуш, Л. І. Комар]. – Ровно, 1988. – 27 с.
151. **Упоряд.: Тематика контрольних робіт з методики розвитку мовлення та навчання грамоти дітей дошкільного віку для учнів-заочників педагогічних училищ спеціальності 2010 “Виховання в дошкільних закладах”** / М-во освіти УРСР, Республік. навч.-метод. каб. з вищої і серед. пед. освіти. – К. : РУМК, 1988. – 35 с. – Упоряд.

1989

152. **Мова ваших дітей** : [посібник]. – К. : Рад. шк., 1989. – 126, [2] с. : іл. – Бібліогр.: с. 126–127. – (Бібліотека для батьків).
153. **Підготовча до школи група в дитячому садку** : метод. посіб. / авт. колектив: Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський [та ін.]. – К. : Рад. шк., 1989. – 432 с. – (Бібліотека дошкільного працівника).

Из змісту: Розвиток мовлення. – С. 179–200 ; Навчання грамоти. – С. 200–229 ; Художня література. – С. 230–239.

154. **Планування занять у старшій групі дитячого садка** : метод. рек. / М-во нар. освіти УРСР, Республік. метод. каб. дошкіль. виховання ; [Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський та ін.]. – К. : Рад. шк., 1989. – 131, [2] с.
155. **Работа творческих групп по системе дошкольного воспитания** : (метод. рек. по усовершенствованию работы с пед. кадрами) : из опыта работы Ровен. обл. упр. нар. образования / Ровен. обл. ин-т усовершенствования учителей [и др. ; подгот.: А. М. Богуш, Л. И. Комар]. – Ровно : [б. и.], 1989. – 12 с.
156. **Українська мова в дошкільних закладах з російською мовою навчання та виховання** : (прогр. та метод. поради ознайомлення дітей з укр. нац. культурою та мовою). – Ровно : [б. в.], 1989. – 43 с. – Бібліогр.: с. 43.
157. * **Інтернаціональне виховання дітей у процесі навчання другої мови** // Идейно-политическое воспитание учащейся молодежи. – Ровно, 1989.
158. **Н. К. Крупская об обучении детей второму языку** // Н. К. Крупская о коммунистическом воспитании молодежи : тез. докл. межвуз. науч.-практ. конф. (Ровно, 27–28 февр. 1989 г.) / Ровен. гос. пед. ин-т им. Д. З. Мануильского [и др. ; редкол.: С. А. Демьянчук и др.]. – Ровно, 1989. – С. 49.
159. **Народная педагогика о воспитании детей в духе мира** / А. М. Богуш, Т. О. Ходурська // Воспитание учащейся молодежи на идеях мира. – Ровно, 1989. – С. 139–140.
160. **Психологические аспекты эстетической культуры будущего педагога** // Гуманизм и эстетическая культура: проблемы эстетического воспитания учащейся молодежи в условиях перестройки народного образования: (ученые – практикам эстетического воспитания) : тез. обл. науч.-практ. конф. (7-8 февр. 1989 г.) / НИИ педагогики УССР [и др.] ; подгот.: Д. С. Шимановский, Г. П. Дондюк]. – Ровно, 1989. – С. 8–10.
161. **Розвиток українського мовлення** : [програм. завдання та метод. рек. для дошкіль. закл. з рос. мовним режимом] : варіант 2 : для дітей 2-го – 7-го років життя // Дошкіль. виховання. – 1989. – № 7. – С. 25–28.
162. **Рец.: Використання української народної творчості в інтернаціональному вихованні дошкільників** : (метод. вказівки для дит. садків з рос. мовним режимом) / Ровен. облас. ін-т удоскон. вчителів, Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д.З. Мануїльського ; Т. Ходурська, Л. І. Комар. – Ровно : [б. в.], 1989. – 53 с. – Рецензент.
163. **Ред.: Підготовча до школи група в дитячому садку** : метод. посіб. – Член редкол. – Див. № 153.

1990

164. **Корректирующие занятия по обучению детей русскому языку в национальных дошкольных учреждениях** : метод. рек. / Одес. обл. ин-т усовершенствования учителей, Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского. – О. : [б. и.], 1990. – 46 с.
165. **Методика обучения детей русскому языку в дошкольных учреждениях** : учеб. пособие для пед. уч-щ и пед. ин-тов спец. № 03.07.03 „Педагогика и психология (дошкольная)”. – К. : Вища шк., 1990. – 220, [1] с.
166. **Методические рекомендации к практическим занятиям по обучению детей второму языку (русскому, украинскому) и методике развития речи (для студентов специальности 2110 „Дошкольная педагогика и психология”)** / Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского, Каф. методики воспитания детей дошкол. возраста. – О. : [б. и.], 1990. – 49 с.
167. **Методичні рекомендації до вивчення розділу „Методика розвитку мови дітей раннього віку” з курсу „Методика розвитку рідної мови дітей”** : (для студ. I курсу

пед. ф-ту) / Одес. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського, Каф. методики виховання дошкіль. віку. – О. : [б. в.], 1990. – 52 с.

168. **Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку „Малюк”** / Наук.-дослід. ін-т педагогіки УРСР ; [підгот.: Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Л. В. Буркова та ін.]. – К., 1990. – 91 с.

Из змісту: Мовне спілкування. – С. 37–47 ; Художня література. – С. 52–57.

169. **Обучение детей русскому языку в детском саду с украинским языковым режимом :** (метод. рек. для воспитателей дет. дошкол. учреждений) / Одес. обл. ин-т усовершенствования учителей, Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского. – Одесса : [б. и.], 1990. – 28 с.

170. **Обучение правильной речи в детском саду :** [содержание, формы и методика обучения детей рус. яз. в укр. дет. садах : учеб.-метод. пособие]. – К. : Рад. шк., 1990. – 212, [2] с. – Библиогр.: с. 213. – (Библиотека дошкольного работника).

171. **Старша група в дитячому садку :** метод. посіб. / [авт. колектив: Л. В. Артемова, А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський та ін.]. – К. : Рад. шк., 1990. – 415, [1] с. – (Бібліотека дошкільного працівника).

Из змісту: Розвиток мовлення. – С. 47–65 ; Художня література. – С. 214–222.

172. **Українська мова в дошкільних закладах з російською мовою навчання та виховання :** (прогр. та метод. поради ознайомлення дітей з укр. нац. культурою та мовою) / Одес. облас. ін-т удосконалення вчителів, Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : [б. в.], 1990. – 92 с.

173. * **Використання ідей К. Д. Ушинського і Є. І. Тихеевої у практиці роботи сучасного дитячого садка** / А. Богуш, І. Непомняща, Т. Главенко // Науково-практична конференція з емоційно-стресової психотерапії, фізвиховання, реабілітації. – О., 1990.

174. **Ідеї В. О. Сухомлинського про навчання дітей рідної мови** / А. М. Богуш, О. В. Журик // Научно-практическая конф. по ЛФК, физвоспитанию, диагностике, лечению в учеб.-восп. работе. – Одесса, 1990. – С. 74.

175. **Особливості роботи над семантикою тексту українських народних казок з дітьми російськомовних груп дошкільних закладів** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Матеріали міжвузівської наукової конференції „Семантика мови і тексту”, 23–25 жовт. 1990 р. – Івано-Франківськ, 1990. – Ч. 2. – С. 274–275.

176. **Підготовка студентів до навчання дітей другої мови в національному дитячому садку** // Формування і становлення сучасного учителя : (тези доп. наук.-метод. конф., приуроч. 50-річчю Ровен. держ. пед. ін-ту ім. Д. З. Мануїльського, м. Ровно, 1990 р., 24–26 квіт.). – Ровно, 1990. – Ч. 2 : Шляхи і форми удосконалення спеціальної і методичної підготовки учителя. – С. 166.

177. **Підготовка студентів до навчання дітей української мови** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Історичні аспекти розвитку освіти на Україні і становлення творчої активності вчителя. – Рівне, 1990. – С. 135.

178. **Речевая подготовка детей к школе в условиях близкодейственного билингвизма** // Шляхи посилення практичної спрямованості у викладанні близькоспоріднених (української і російської) мов : тези доп. облас. міжвузів. наук.-метод. конф., 25–28 листоп. 1990 р. / Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського [та ін.]. – О., 1990. – С. 19–20.

179. **Є. І. Тихеева про розвиток мови дітей дошкільного віку** / А. М. Богуш, Г. Ю. Комісарова, Г. Чулкова // Історичні аспекти розвитку освіти на Україні і становлення творчої особистості учителя : тези доп. наук.-практ. конф., присвяченої 80-

річчю проф., д-ра пед. наук Мітюрова Бориса Никифоровича / Ровен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Ровно, 1990. – С. 146.

180. **Українська потішка у дитячому садку** / підгот.: А. Богуш, Т. Ходурська // Дошкіль. виховання. – 1990. – № 3. – С. 18–19.
181. **Формування ОКД у дітей в процесі навчання другої мови** // Научно-практическая конф. по ЛФК, физвоспитанию, диагностике, лечению в учеб.-восп. работе. – Одесса, 1990. – С. 38.
182. **Художественная литература как средство воспитания детей в духе мира** // Воспитание учащейся молодежи в духе мира и новое политическое мышление : (материалы междунар. науч. конф., г. Ровно, 1990, 19–22 сент.) / редкол.: С. А. Демьянчук [и др.]. – Ровно, 1990. – С. 187.
183. **Упоряд.: Методика навчання дітей рідної мови та ознайомлення з явищами навколишнього життя в дошкільному закладі** : прогр. для студ. пед. ін-тів спец. 03.07.02 „Педагогіка й психологія (дошкільна)” / М-во нар. освіти УРСР, Республік. учб.-метод. каб. заг. серед. і пед. освіти ; [відп. за вип. О. В. Ночвінова]. – К. : РУМК, 1990. – 31, [1] с. – Бібліогр.: с. 29–32.
184. **Упоряд.: Хто як кричить?** : вірші для дошкіль. віку / худож. Н. Сосніна. – К. : Веселка, 1990. – 16 с. – (Перші книжечки дитячого садку).
185. **Ред.: Старша група в дитячому садку** : метод. посіб. – Член редкол. – Див. № 171.

1991

186. **Воспитание детей дошкольного возраста** / [авт.: Л. Н. Проколиенко, Т. М. Титаренко..., А. М. Богуш и др. ; редкол.: Л. Н. Проколиенко (рук.), В. К. Котырло, С. П. Тищенко ; под ред. Л. Н. Проколиенко]. – К. : Рад. шк., 1991. – 365 с. – Из содерж.: 2.3: Формирование оценочно-контрольных действий в процессе развития речи детей. – С. 186–207. – Библиогр.: с. 207 (5 назв.).
187. **Маляtko** : прогр. виховання дітей дошкіль. віку / НДІ педагогіки України. – К. : [б. в.], 1991. – 198, [1] с. – Из змісту: Мовленнєве спілкування / А. М. Богуш, О. М. Кириченко, Н. П. Орланова. – С. 103–115 ; Спілкування другою мовою (для груп некорінної національності). – С. 115–119 ; Художня література / А. М. Богуш, К. І. Стрюк. – С. 120–125.
188. **Методика навчання дітей української мови в дошкільних закладах** : прогр. пед. ін-тів. – К. : РУМК, 1991. – 22 с.
189. **Методичні рекомендації до занять з української мови в підготовчій до школи групі** / Одес. облас. ін-т удоскон. учителів, Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : [б. в.], 1991. – 141 с.
190. * **Обучение детей русскому языку в детском саду**. – К. : Рад. шк., 1991.
191. **Розвиток українського мовлення у дошкільників** : прогр. для дошкіль. закл. з рос. мовним режимом / М-во нар. освіти України, Республік. метод. каб. дошкіль. виховання ; [розробила А. М. Богуш ; відп. за вип. О. М. Кириченко]. – К. : Освіта, 1991. – 48 с.
192. **Українська мова в дошкільному закладі: Ранній, молодший і середній вік** / Одес. облас. ін-т вдоскон. учителів. – О. : [б. в.], 1991. – 62 с.
193. **Українська мова в дошкільному закладі: Старший дошкільний вік** / Одес. облас. ін-т вдоскон. учителів. – О. : [б. в.], 1991. – 70 с.
194. **Деякі аспекти використання літературної спадщини В. Стефаника у сучасній школі** / А. М. Богуш, О. В. Ткачук // В. Стефанік і українська культура. – Івано-Франківськ, 1991. – С. 104–106.

195. **Краєзнавство в педагогічній системі А. С. Симонович** / А. М. Богуш, М. Н. Ямницький // Використання спадщини повернутих і забутих діячів науки та культури в навчальному процесі ВУЗу та школи / Рівнен. держ. пед. ін-т ім. Д. З. Мануїльського. – Рівне, 1991. – Ч. 2. – 116–117.
196. **О формировании оценочных суждений у дошкольников в процессе речевой деятельности** // Актуальные вопросы лечебно-профилактической, учебно-воспитательной работы. – Одесса, 1991. – С. 18.
197. **Особливості сприйняття художніх творів дітьми дошкільного віку** // Твори для дітей і про дітей у вітчизняній і зарубіжній культурі. – О., 1991. – Ч. 1. – С. 28–29.
198. **Перспективы развития дошкольного воспитания на современном этапе** // Педагогическая инициатива. – 1991. – № 2. – С. 11–15.
199. **Подготовка студентов к обучению дошкольников второму языку** // Вопросы научной и профессионально-педагогической подготовки учителей. – Херсон, 1991. – С. 208–210.
200. **К. Д. Ушинский о значении и месте родного языка в обучении и воспитании детей** // Педагогическое наследие К. Д. Ушинского в современной практике дошкольного воспитания. – Одесса, 1991. – С. 13–14.
201. **К. Д. Ушинский о швейцарских малолетних школах** / А. М. Богуш, М. Н. Ямницький // Педагогическое наследие К. Д. Ушинского в современной практике дошкольного воспитания. – Одесса, 1991. – С. 148–179.
202. **Формування ОКД у дошкільників у процесі близькоспорідненої двомовності** // Лінгвістика і навчання дітей іншомовного мовлення. – О., 1991. – С. 5–7.
203. **Язык и национальная культура** // Пед. инициатива. – 1991. – № 11. – С. 3–7.
204. **Языковая подготовка детей к школе в условиях украинско-русского двуязычия** // Формирование и развитие национально-русского и русско-национального двуязычия в школах РСФСР. – Махачкала, 1991. – С. 99.
205. **Упоряд.: Диагностические методики выявления уровня психического развития детей дошкольного возраста** / Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского ; сост.: А. М. Богуш, В. А. Инжестойкова, Р. М. Тимошенко, В. И. Ян ; отв. ред. В. Г. Орищенко. – Одесса, 1991. – 47 с.

1992

206. **Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі** : навч. посіб. для студентів пед. ін-тів і учнів педучилищ / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В. К. Лихолетова. – К. : Вища шк., 1992. – 413, [1] с. – Бібліогр.: с. 410–411.
- Із змісту:* Розд. 1 : Наукові основи методики розвитку мови та ознайомлення дітей з навколишнім. – С. 5–35 ; Розд. 2 : Становлення методики розвитку мови як науки. – С. 36–69 ; Розд. 6 : Методика словникової роботи й ознайомлення дітей з явищами навколишнього життя. – С. 174–235 ; Розд. 7 : Методика формування граматичної будови мови. – С. 235–265 ; Розд. 8 : Методика виховання звукової культури мови. – С. 266–287 ; Розд. 9 : Методика роботи з книгою. – С. 288–324 ; Розд. 11 : Методичне керівництво роботою з розвитку мови в дошкільних закладах. – С. 343–358 ; Розд. 12 : Навчання грамоти, § 6. Підготовка руки дитини до письма. – С. 379–391.
207. **Методичні рекомендації до занять з української мови в підготовчій до школи групі** / А. М. Богуш, В. П. Криворучко, Л. В. Пузирна ; Одес. облас. ін-т удоскон. вчителів. – О. : [б. в.], 1992. – 120 с.

208. **Ознайомлення дітей з національними традиціями та культурою українського народу.** – О. : [б. в.], 1992. – 70 с.
209. **Особливості вивчення української мови в дошкільних закладах з російською мовою навчання** / А. М. Богуш, Т. М. Котик. – О. : [б. в.], 1992. – 46 с.
210. **Развитие диалогической речи детей в игре** / А. М. Богуш, Г. В. Чулкова. – Одесса : [б. и.], 1992. – 73 с.
211. **Українська мова в дошкільному закладі** : навчання мат. понять у серед. групі / А. М. Богуш, В. П. Криворучко, Л. В. Пузирна; Одес. облас. ін-т вдосконалення учителів. – О. : [б. в.], 1992. – 86 с.
212. **Взаимосвязь эмоционального и рационального в обучении детей второму языку** // Проблемы эмоционального и рационального в дидактике. – О., 1992. – С. 7–8.
213. **Ідеї Я. А. Коменського про навчання дітей другої мови в сучасній педагогічній практиці** // Я. А. Коменський і педагогічна сучасність / Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1992. – С. 27–29.
214. **К вопросу о методах обучения дошкольников второму (украинскому) языку** / В. И. Ян, А. М. Богуш, В. П. Криворучко // Новые подходы в обучении и воспитании учащихся: поиски, проблемы, задачи : тез. докл. и выступлений на Междунар. науч.-практ. конф., 4–5 мая 1992 г. / Одес. обл. ин-т усовершенствования учителей. – Одесса, 1992. – Вып. 2. – С. 145–147.
215. **Коррекция произношения в речи дошкольников в условиях близкородственного двуязычия** / А. М. Богуш, В. П. Криворучко // Шляхи посилення ефективності практичного курсу української мови та виховання читацької майстерності. – О., 1992. – С. 84–85.
216. **Міжпредметні зв'язки при підготовці студентів до навчання дітей другої мови** // Совершенствование содержания и методов обучения дошкольников. – Бердянск, 1992. – Вып. 4. – С. 24–25.
217. **Мовленнєвий розвиток дітей в умовах російсько-української двомовності** // Гуманізація виховання дітей дошкільного віку. – Рівне, 1992. – С. 9–10.
218. **Перспективы развития дошкольного воспитания в современных условиях** // Новые подходы в обучении и воспитании учащихся: поиски, проблемы, задачи : материалы междунар. конф., 4–8 мая 1992 г. / Упр. образования Одес. обл. гос. админ. [и др.]. – Одесса, 1992. – С. 175–178.
219. **Принципи опори на рідну мову в працях Є. І. Тихєвої** / А. Богуш, В. Криворучко, І. Непомняца // Гуманізація виховання дітей дошкільного віку. – Рівне, 1992. – С. 17–18.
220. **Формирование оценочного отношения к речевой деятельности сверстников в русле идей Я. А. Коменского** / А. М. Богуш, Л. І. Фесенко, С. А. Литвиненко // Я. А. Коменський і педагогічна сучасність. – О., 1992. – С. 29–31.
221. **Формирование эстетической культуры будущего педагога** / А. М. Богуш, М. Н. Ямницький // Материалы республиканской научно-практической конференции по проблемам эстетического воспитания и художественного образования. – Одесса, 1992. – Вып. 2. – С. 5–7.
222. **Ред.: Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі** : навч. посіб. для студентів пед. ін-тів і учнів педучилищ. – Див. № 206.

1993

223. **Вчимося рахувати українською мовою** : (заняття з укр. мови та математики в старшій групі російськомов. дошкільн. закладу) / Одес. облас. ін-т вдосконалення учителів [та ін. ;

- склали В. П. Криворучко, Л. В. Пузирна, А. М. Богуш, Д. М. Демченко]. – О., 1993. – 149, [1] с.
224. **Методика навчання української мови в дошкільних закладах** : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів та учнів пед. училищ. – К. : Вища шк., 1993. – 325, [1] с. – Рец.: Котик Т. До мовного скарбу змалечку / Т. Котик // Освіта. – 1994. – 26 жовт. (№ 71/72). – С. 15.
225. **Методика ознайомлення дітей з українським народознавством у дошкільному закладі** : програми педінститутів / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К. : ІСДО, 1993. – 31 с.
226. **Мій рідний край, моя земля. Українське народознавство в дошкільному закладі** : прогр. та довідк. матеріал вихователю / В. І. Ян, В. О. Інжестойкова, А. М. Богуш, Г. І. Григоренко [та ін.]. – О., 1993. – 79 с.
227. **Народна математика** / А. М. Богуш, Л. С. Плетеницька ; Одес. облас. ін-т удоскон. вчителів. – О., 1993. – 49 с.
228. **Ознайомлення дітей з українськими народними традиціями** / Одес. облас. ін-т удосконалення вчителів. – О., 1993. – 120 с.
229. **Развитие речи детей первых трех лет жизни** : (метод. пособие для студентов пед. ин-тов дошк. фак-тов) / Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского ; отв. ред. В. И. Ян. – Одесса, 1993. – 148, [1] с. – Библиогр.: с. 148–149.
230. **Державні і національні символи** // Наша шк. – Одесса, 1993. – № 6. – С. 29–30.
231. **Ідеї В. О. Сухомлинського в сучасній практиці дитячого садка** // Класична педагогіка і філологія у світлі сучасних завдань шкільної і вузівської словесності. – О., 1993. – Ч. 1. – С. 85–86.
232. **Ідеї В. О. Сухомлинського в сучасній практиці дитячого садка** // Тези міжнародної науково-практичної конференції „Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського і розбудова національної освіти” : у 3 ч. / АПН України, Асоц. Василя Сухомлинського, Кіровоград. держ. пед. ін-т ім. В. К. Винниченка [та ін.]. – Кіровоград, 1993. – Ч. 3. – С. 189–191.
233. **К вопросу о методах обучения дошкольников второму языку** // Тезисы докладов международной конференции „Проблемы раннего обучения детей иноязычной речи” (6–8 сент. 1993 г.) / Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского. – Одесса, 1993. – С. 3–4.
234. **Комплексні заняття з розвитку мовлення дітей в світлі ідей В. О. Сухомлинського** // В. О. Сухомлинський – видатний український педагог : матеріали міжнар. наук.-прак. конф. „Використ. пед. спадщини В. О. Сухомлинського в навч.-вихов. процесі школи і вузу”, присвяч. 75-річчю від дня народж. В. О. Сухомлинського. – Рівне, 1993. – С. 22.
235. **Основи медичної педагогіки** // Тези міжнародної конференції з лікування й виховання хворих. – О., 1993. – С. 29–30.
236. **Принципи створення народознавчої програми для дошкільників** / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко, В. І. Ян // Народні традиції, звичаї та обряди – основа національного виховання дітей у дошкільних закладах України. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 12–15.
237. **С. Русова: Перспективні аспекти розбудови національного дитячого садка** // Класична педагогіка і філологія у світлі сучасних завдань шкільної і вузівської словесності. – О., 1993. – Ч. 1. – С. 53–54.
238. **Україно моя, Батьківщино моя!** // Наша шк. – Одесса, 1993. – № 5. – С. 28–29.
239. **К. Д. Ушинський про значення і місце мови в навчанні і вихованні дітей** / А. Богуш, О. Дем'янчук, Н. Кирста, В. Криворучко // Народні традиції, звичаї та обряди – основа національного виховання дітей у дошкільних закладах України. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 15–18.

240. **Формирование оценочно-контрольных действий в речевой деятельности детей-билингвов** // Психолого-педагогичні аспекти перспективних систем та технологій навчання: погляд в майбутнє : пр. фахівців України, присвяч. міжнар. конф. „Глобальні перспективи та національні розв’язання проблем спеціального навчання”, Відень, 5–9 лип., 1993 р. / Одес. т-во педагогів, Одес. т-во психологів. – О., 1993. – С. 31–33. – Обкл. англ.

1994

241. **Зошит з підготовки руки до письма вихованців підготовчої до школи групи дошкільного закладу.** – О. : Хаджибей, [1994]. – Текст відсутній.
№ 1. – [48 с.]. – У кінці назва: Зошит з підготовки руки до письма.
№ 2. – [32 с.]. – У кінці назва: Тетрадь для підготовки к письму.
242. **Методика навчання дітей української мови в дошкільному закладі** : практикум : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів та учнів педучилищ / А. М. Богуш, Т. М. Котик. – К. : Вища шк., 1994. – 156 с. – Бібліогр.: с. 155–156.
243. **Обведи літеру.** – О. : Хаджибей, 1994. – 31 с.
244. **Українська мова в дошкільному закладі** : (метод. рек. до семінару-практикуму для вихователів дошкіль. закл.) / Ін-т систем. дослідж. освіти України ; [підгот. А. Богуш, Т. Котик]. – К. : Освіта, 1994. – 61 с. – Бібліогр.: с. 61.
245. **Українське народознавство у дошкільному закладі** : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К. : Вища шк., 1994. – 397, [1] с.
246. **Заговорить душа українською...** : Держ. нац. програма „Освіта”: шляхи реалізації // Освіта. – 1994. – 18 трав. (№ 34/35). – С. 8.
247. **Корекція вимови за умов близькоспорідненої двомовності** / А. Богуш, О. Паскаль // Социальные аспекты психического здоровья детей и подростков : материалы междунар. конгр. – Одесса, 1994. – С. 146–147.
248. **Коррекция произношения детей** / А. Богуш, В. Ямницький, О. Паскаль // Социальные аспекты психического здоровья детей и подростков : материалы междунар. конгр. – Одесса, 1994. – С. 171–172.
249. **Корригирующий характер обучения детей второму языку** // Социальные аспекты психического здоровья детей и подростков : материалы междунар. конгр. – Одесса, 1994. – С. 28–30.
250. **Національні традиції та свята** : [укр. народознавство у дошкіль. закл.] / А. М. Богуш, В. І. Ян // Наша шк. – Одесса, 1994. – № 3. – С. 38–41.
251. **Принципи народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку** // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 2. – С. 35–43.
252. **Речевое развитие детей в условиях близкородственного билингвизма** // Наука в Одеському педагогічному інституті : присвячується до 75-річчя ін-ту : (тези доп.) / Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1994. – С. 26–28.
253. **Родовід. Родинне деревце** : [укр. народознавство у дошкіль. закл.] / А. М. Богуш, В. І. Ян // Наша шк. – Одесса, 1994. – № 1. – С. 18–21.
254. **Слово рідне, мова рідна** : [укр. народознавство у дошкіль. закл.] / А. М. Богуш, В. І. Ян // Наша шк. – Одесса, 1994. – № 6. – С. 35–37. – Див. також № 279.

1995

255. **Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі** : практикум : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. спец. „Дошкільне виховання”. – К. : Вища шк., 1995. – 190, [1] с.

256. **Активизация оценочно-речевой деятельности детей в работах А. В. Запорожца** // А. В. Запорожец и современная наука о детях. – М. : МИПКРО, 1995. – С. 51–52.
257. **Базовий компонент народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку** // Українське народознавство і проблеми виховання учнів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 10–12 жовт. 1995 р. / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 1995. – Ч. 2. – С. 12–15.
258. **Взаємозв'язок принципів виховання дітей на народних традиціях** // Традиції виховання у світовій народній педагогіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 6–8 черв. 1995 р., м. Рівне. – К. ; Рівне, 1995. – Ч. 1. – С. 21–22.
259. **Дошкільне виховання** : [нац. спрямованість дошкіль. освіти, пробл. вибору прогр. виховання] // Наша шк. – Одеса, 1995. – № 4. – С. 19–20.
260. **К вопросу о культуре речевого общения** / А. М. Богуш, С. К. Хаджирадева // Гуманітарна освіта і проблеми виховання молоді : матеріали і метод. рек. Всеукр. наук.-практ. конф., 14–15 берез. 1995 р. / Херсон. держ. педінститут [та ін.]. – Херсон, 1995. – Вип. 1. – С. 113–114.
261. **К вопросу о творческих проявлениях в речевом этикете дошкольников** / А. М. Богуш, С. К. Хаджирадева // Розвиток творчої особистості в системі безперервної освіти : зб. наук. пр. / Запоріж. облас. ін-т удосконалення вчителів. – Запоріжжя, 1995. – С. 89–94.
262. **Коррекция речи детей-билингвов** // Реабилитация детей (медицинская и социальная) с заболеваниями нервной системы : материалы междунар. конф. / под общ. ред. В. П. Прусса. – О., 1995. – С. 67–68.
263. **Корригирующий характер обучения детей русскому языку** // Русское образование в Украине в контексте международного опыта : материалы междунар. науч.-практ. конф. (26–27 окт. 1995 г.) / Укр. о-во рус. культуры „Русь” и др. – К., 1995. – С. 43–46.
264. * **Методика ознайомлення дітей з творами українських письменників** // Актуальні проблеми сучасного національного дошкільця. – Івано-Франківськ, 1995.
265. **Мова як засіб формування національної самосвідомості** / А. Богуш, А. Ількова // Українська національна ідея: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали доп. : міжнар. наук. конф. : присвячується 400-річчю з дня народження гетьмана Б. Хмельницького та 90-річчю Укр. т-ва „Просвіта” в Одесі, 21–25 листоп. – О., 1995. – С. 88–89.
266. * **Мовна підготовка дітей до школи** / А. Богуш, О. Паскаль // Початкова освіта – шляхи розвитку. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 2.
267. **Образ рідного слова в національному вихованні** // Перший Український Педагогічний Конгрес і сучасність : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю з дня проведення Першого Українського Педагогічного Конгресу у Львові / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, Упр. освіти Івано-Франківської облдержадмін. – [Івано-Франківськ], 1995. – С. 84–87.
268. **Підготовка студентів до народознавчої роботи в дошкільному закладі** // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Педагогічна технологія у сучасному вузі”, 17–18 листоп. 1995 р. / АПН України, Волин. держ. пед. ун-т ім. Л. Українки. – Луцьк, 1995. – С. 6–7.
- Те саме* // Науково-методичні проблеми викладання психолого-педагогічних дисциплін : (матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 14–15 верес. 1995 р.). – Мелітополь, 1995. – Ч. 2. – С. 67–68.
269. **О. О. Потебня: генезис образної мови** / А. М. Богуш, В. М. Ямницький // Гуманітарна освіта і проблеми виховання молоді : матеріали і метод. рек. Всеукр. наук.-практ. конф.,

- 14–15 берез. 1995 р. / Херсон. держ. педінститут [та ін.]. – Херсон, 1995. – Вип. 2. – С. 59.
270. **Принцип опоры на родной язык в трудах Е. И. Тихеевой** / А. М. Богуш, И. Н. Непомнящая // Тенденции к совершенствованию педагогического процесса в дошкольных учреждениях и начальной школе (в свете теории непрерывного образования) : тез. докл. науч.-практ. конф. (26–28 окт. 1994 г.) / Приднестр. гос.-корпоратив. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Тирасполь, 1995. – С. 33–34.
271. **Про диференційований підхід у виховній роботі школи** / А. М. Богуш, Т. М. Степанова, О. В. Біляєва // Проблеми, досвід підготовки студентів до роботи у школі. – Миколаїв, 1995. – С. 55–57.
272. **Психологічні аспекти екологічної культури майбутнього педагога** / А. М. Богуш, В. М. Ямницький // Виховання екологічної культури : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 2–4 лют. 1995 р. / Південноукр. пед. ун-т. – О., 1995. – Ч. 2. – С. 4–5.
273. **Речевое развитие детей при условиях близкородственного билингвизма** // Тенденции к совершенствованию педагогического процесса в дошкольных учреждениях и начальной школе (в свете теории непрерывного образования) : тез. докл. науч.-практ. конф. (26–28 окт. 1994 г.) / Приднестр. гос.-корпоратив. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Тирасполь, 1995. – С. 31–32.
274. **Рідна мова як засіб формування національної самосвідомості у дошкільників** / А. М. Богуш, А. П. Ількова // Проблеми формування національної самосвідомості. – К., 1995.
275. **Рідна мова як засіб формування національної самосвідомості у дошкільників** / А. М. Богуш, А. П. Ількова, В. М. Ямницький // Філософія. Менталітет. Освіта : (матеріали міжнар. наук.-теорет. конф., 12–14 жовт. 1994 р.) / Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1995. – С. 83.
276. **Розвиток творчого мислення студентів у процесі вивчення курсу дитячої і педагогічної психології** / А. Богуш, В. Ямницький // Науково-методичні проблеми викладання психолого-педагогічних дисциплін. – Мелітополь, 1995. – С. 21–23.
277. **С. Русова: витоки національної науки і сучасність** / А. М. Богуш, Н. В. Малиновська [Маліновська] // Наша школа. – Одеса, 1995. – № 2. – С. 6–7.
278. **С. Русова: витоки українського дошкілля і сучасність** / А. Богуш, Н. Малиновська // Українська національна ідея: минуле, сучасне, майбутнє : міжнар. наук. конф. : матеріали доп. – О., 1995. – С. 73–74.
279. **Слово рідне, мова рідна** : [укр. народознавство у дошкіл. закл.] / А. М. Богуш, В. І. Ян // Наша шк. – Одеса, 1995. – № 1. – С. 30–32. – Початок див. № 254.
280. **Формирование чувства времени в творческой деятельности детей** / А. Богуш, В. Ямницький // Проблеми психології времени. – Одеса, 1995. – С. 72–75.
281. **Формування естетичної культури майбутнього педагога** / А. М. Богуш, Т. М. Степанова, В. М. Ямницький // Проблеми, досвід підготовки студентів до роботи у школі. – Миколаїв, 1995. – С. 57–59.
282. **Формування у дошкільників творчої активності в мовленнєвій діяльності** // Гуманітарна освіта і проблеми виховання молоді : матеріали і метод. рек Всеукр. наук.-практ. конф., 14–15 берез. / Херсон. держ. педінститут [та ін.]. – Херсон, 1995. – Вип. 1. – С. 91–92.
283. **Ред.: Виховання екологічної культури** : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 2–4 лют. 1995. Ч. 2. / Південноукр. пед. ун-т. – О. : [б. в.], 1995. – 81, [1] с. – Член редкол.

284. **Запрошуємо до розмови** : посіб. для роботи з дошкільниками / А. М. Богуш, Г. І. Григоренко. – К. : Освіта, 1996. – 149, [2] с. – (Програма „Трансформація гуманітарної освіти в Україні”).
285. **Базисний компонент – засіб наступності в роботі** : [про базисний компонент дошкільної освіти : з виступу] // Пед. газ. – 1996. – Лип. (№ 7). – С. 2.
286. **Базисний компонент народознавчої обізнаності дітей дошкільного віку** // Образование в современном обществе: предмет, теория, практика. – Одесса, 1996. – С. 115–117.
287. **Біологічне та соціальне у поглядах С. Русової на виховання** // Дошкільн. виховання. – 1996. – № 9. – С. 8–9.
288. **Внесок В. О. Сухомлинського у розвиток дошкільної лінгводидактики** // Василь Сухомлинський і сучасність : матеріали Третіх Всеукр. пед. читань / АПН України [та ін. ; упоряд. і відп. ред. М. Я. Антоненко]. – К. ; Черкаси : РВВ Черкас. облас. ін-ту післядиплом. пед. працівників ; Умань, 1996. – Вип. 3, ч. 2. – С. 7–11.
289. **До постановки проблеми спадкоємності формування у дітей 6–7 років загальнонавчальних умінь** / А. М. Богуш, Н. В. Кічук, Л. М. Дудко // Українська психологія: сучасний потенціал : матеріали Четвертих Костюківських читань, 25 верес. 1996 р. : у 3 т. / Т-во психологів України. – К., 1996. – Т. 1. – С. 83–87.
290. * **До проблеми засвоєння дітьми службових частин мови** / А. Богуш, К. Крутий // Образование в современном обществе: предмет, теория, практика. – Одесса, 1996. – С. 168–169. – Англ.
291. **К вопросу о творческих проявлениях в речевом этикете дошкольников** / А. Богуш, С. Хаджирадева // Развитие творческой личности в системе непрерывного образования / Запоріж. облас. ін-т удоскон. вчителів. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 4. – С. 89–94.
292. **Корекційно-педагогічна робота з дітьми, котрі мають відхилення в розвитку** / А. Богуш, В. Ямницький // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 1. – С. 120–124.
293. **Лексична робота з дітьми на заняттях математичного циклу** / А. Богуш, В. Криворучко // Образование в современном обществе: предмет, теория, практика. – Одесса, 1996. – С. 169–170.
294. **Методичні можливості дошкільних установ у формуванні загальнонавчальних умінь у першокласників** / Л. М. Дудко, Н. В. Кічук, А. М. Богуш // Сучасна початкова школа: проблеми, пошуки, знахідки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18–19 квіт. 1996 р. – Т., 1996. – Ч. 1 : Становлення і розвиток початкової освіти на Україні. Проблеми організації навчального процесу в початковій школі. Основні напрямки національного виховання та шляхи їх організації в сучасній початковій школі. – С. 85–86.
295. * **Наступність у роботі дошкільних закладів і початкової школи** // Пед. газ. – 1996. – Серп. (№ 8).
296. **Наступність у роботі дошкільних закладів і початкової школи на сучасному етапі** // Сучасна початкова школа: проблеми, пошуки, знахідки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18–19 квіт. 1996 р. / Ін-т систем. дослідж. освіти України [та ін.]. – Т., 1996. – Ч. 1 : Становлення і розвиток початкової освіти на Україні. Проблеми організації навчального процесу в початковій школі. Основні напрямки національного виховання та шляхи їх організації в сучасній початковій школі. – С. 80–82.
297. **О взаимосвязи мыслительной деятельности и образной речи дошкольников** / А. М. Богуш, А. П. Илькова // Вестн. Приднестр. ун-та. Сер.: Гуманит. науки. – Тирасполь, 1996. – № 2. – С. 84–87.

298. * **Образ рідного слова у національному вихованні дітей** // Національне виховання в Україні. – Івано-Франківськ, 1996.
299. **Підготовка майбутніх педагогів до формування у молодших школярів загальнонавчальних умінь** / А. М. Богуш, Н. В. Кічук, Л. М. Дудко // Сучасна початкова школа: проблеми, пошуки, знахідки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18–19 квіт. 1996 р. – Т., 1996. – Ч. 2 : Актуальні питання методики початкового навчання. Психолого-педагогічні основи підготовки вчителів початкових класів. Питання методики вивчення народознавчого матеріалу в початковій школі. – С. 134–135.
300. **О. О. Потебня про генезис мовлення дітей** // Роль філологічної спадщини О. О. Потебні в гуманізації педагогічної і філологічної освіти. – О., 1996. – С. 18–20.
301. **Речевое развитие детей в условиях близкородственного билингвизма** // Наука в Одеському педінституті : тези доп. / Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1996. – С. 26–28.
302. **Рідна мова як засіб формування національної самосвідомості у дошкільників** / А. Богуш, В. Ямницький, А. Ількова // Роль філологічної спадщини О. О. Потебні в гуманізації педагогічної і філологічної освіти. – О., 1996. – С. 17–18.
303. **С. Русова: концепція мовного розвитку дітей в національному дошкільному закладі** / А. Богуш, Н. Маліновська // Українське дошкілля: проблеми, пошуки, творчі знахідки : (матеріали доп. міжвуз. наук.-практ. конф.), 25–26 квіт. 1996 р. / Умань. держ. пед. ін-т ім. П. Г. Тичини [та ін.]. – Умань, 1996. – С. 10–11.
304. **С. Русова: методичні засади концепції національного виховання дітей** // Ідея національної школи у педагогічній спадщині Софії Русової та Степана Сірополка : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, Каф. історії педагогіки. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 14–17.
305. * **Семейные взаимоотношения и их роль в формировании личности ребенка** / А. М. Богуш, А. П. Ількова // Вестн. Придніпров. ун-та. – 1996. – № 2. – С. 81–87.
306. **Формування у дошкільників творчої активності в мовленнєвій діяльності** // Визуальное мышление и творчество. – Одесса, 1996. – С. 38–39.
307. **Шляхи наступності і перспективності в роботі дошкільних закладів і початкової школи** / А. М. Богуш, О. В. Паскаль // Система неперервної освіти: здобутки, проблеми. – Чернівці, 1996. – С. 3–5.
308. **Interdisciplinary connections in preparing students for the second language teaching** : [міждисциплінарні зв'язки в підготовці студентів до навчання дітей другої мови] / А. Bogush, Т. Kotik // English language teaching for the 21 st century in Ukraine. – О., 1996. – С. 21–22.

1997

309. **Запрошуємо до розмови** : посіб. для роботи з дошкільниками / А. М. Богуш, Г. І. Григоренко. – 2-ге вид. – К. : Освіта, 1997. – 151 с. : іл.
310. **Базисний компонент дошкільної освіти** // Актуальні проблеми дошкільного виховання : міжвуз. зб. наук. пр. / АПН України, Рівнен. держ. пед. ін-т. – Рівне, 1997. – С. 3–7.
311. **Варіативність у дошкільній освіті** // Регіональний і шкільний компоненти змісту загальної середньої освіти: здобутки, проблеми, перспективи : матеріали другої Всеукр. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 1997 р., 13–14 листоп. / Донец. облас. ін-т післядиплом. освіти [та ін.]. – К. ; Донецьк, 1997. – С. 27–28.
312. **Л. С. Виготський: проблема багатомовності в дошкільному віці** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 1997. – Вип. 1. – С. 21–23.

313. **Вчитися – хотіти і вміти** : [формування мотиваційної готовності до навчання в шк., пробл. наступності дошкіль. і почат. ланок освіти] / Алла Богуш, Надія Кічук, Людмила Дудко // Дошкіль. виховання. – 1997. – №10. – С. 4.
314. **Дидактические игры и упражнения в обучении детей родному языку** / А. М. Богуш, И. Н. Непомнящая // Наша шк. – Одесса, 1997. – № 1/2. – С. 65–67.
315. **Напрямок новий, перспективний** : [про базисний компонент дошкіль. освіти] // Дошкіль. виховання. – 1997. – № 12. – С. 5. – (Проект Базового компонента дошкільної освіти : заоч. наук.-практ. конф.).
316. **Національне виховання в українському довкіллі** // О. Ольжич: Ідея національного виховання в українській психолого-педагогічній науці XIX–XX ст. / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – К., 1997. – С. 23–24.
317. **Перспективні напрями розвитку дошкільного виховання в Україні** : [сутність базис. компонента дошкіль. виховання і перспективи розробки базис. програм. розвитку дитини-дошкільника в Україні] // Наука і освіта. – 1997. – Спец. вип., квіт. – С. 15–18. – Бібліогр.: 4 назви.
318. **Проблема екологічного виховання дітей в педагогічній спадщині С. Русової** // Виховання екологічної культури : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 2–4 лют. 1995 р. / Південноукр. пед. ун-т. – О., 1997. – Ч. 3. – С. 5–6.
319. **Сенсифікація духовного розвитку ребенка в педагогическом наследии С. Ф. Русовой** // Научные основы энергоинформационных взаимодействий в природе и обществе : материалы междунар. конгр. „ИнтерЭНИО-97”, Крым, Украина / [редкол.: Ф. Р. Ханцеверов (председатель) и др.]. – Крым, 1997. – С. 66–67.
320. **Формирование оценочно-контрольных действий в речевой деятельности дошкольников** // Наука і освіта. – 1997. – № 1. – С. 41–46. – Бібліогр.: 4 назви.
321. **Формування української мовленнєвої компетенції у дітей етнічних спільнот України** // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 1997. – № 3, ч. 2. – С. 17–20. – Спец. вип. : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Нові технології навчання: проблеми, пошуки, знахідки” (17–18 черв. 1997 р., Вузлівський природ.-екон. ліцей Львів. обл.).
322. * **Ціннісні орієнтири рідномовних обов’язків у спадщині І. Огієнка** // Цінності освіти і виховання. – К., 1997.
323. **Упоряд.: Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** : (прогр. та метод. рек.) / М-во змісту і методів навчання. – К. : Освіта, 1997. – 110 с. – Бібліогр.: с. 109–110. – Укладач.
324. **Ред.: Актуальні проблеми дошкільного виховання** : міжвуз. зб. наук. пр. / АПН України, Рівнен. держ. пед. ін-т ; [за ред. А. М. Богуш, Т. І. Поніманської]. – Рівне: [б. в.], 1997. – 175 с.
325. **Ред.: Виховання екологічної культури** : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 2–4 лют. 1995 р. Ч. 3 / Південноукр. пед. ун-т. – О. : [б. в.], 1997. – 129 с. – Ред.
326. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 1997. – № 1–4. – Член редкол.
327. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 1997. – Вип. 1–12. – Голов. ред.

328. **Базовий компонент дошкільної освіти** : проект / у розробці проекту брали участь: Л. В. Артемова, Н. І. Баглаєва..., А. М. Богуш [та ін.]. – К. : [б. в.], 1998. – 47 с.
329. **Адреса досвіду: експериментальний учбово-педагогічний центр „Надія”** // Наша шк. – Одеса, 1998. – № 1. – С. 79–82.
330. **Біблія у духовному розвитку особистості** // Наша шк. – Одеса, 1998. – № 8. – С. 29–30.
331. **Використання спадщини С. Русової в духовному вихованні дітей дошкільного віку** // Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України : зб. наук. пр. : [матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.] / Острозька акад. Нац. ун-ту „Києво-Могилян. акад.” [та ін.]. – Острог, 1998. – С. 192–196. – Бібліогр.: 7 назв.
332. **Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників** // Наука і освіта. – 1998. – № 1/2. – С. 16–20.
333. **Концепція духовного виховання дітей С. Ф. Русової** // Зб. наук. пр. Пед. науки / Херсон. держ. пед. ін-т. – Херсон, 1998. – Вип. 2. – С. 6–9. – Бібліогр.: 7 назв.
334. **Мовленнєва активність у структурі пізнавальної діяльності дітей** // Розвиток пізнавальних здібностей дошкільників. – О., 1998. – С. 8–11.
335. **Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема** // Розвиток творчих здібностей дітей засобами мовлення : зб. наук. пр. / Ін-т змісту і методів навчання, Запоріж. облас. ін-т удосконалення вчителів. – К. ; Запоріжжя, 1998. – Вип. 11. – С. 5–15.
336. **„Надія” дивиться в майбутнє. Обдарованість: що це?** // Наша шк. – Одеса, 1998. – № 7. – С. 28–29.
337. **Осознанный характер обучения дошкольников-билингвов** // Обучение иностранным языкам в учебных заведениях Украины : сб. ст. / Юж. науч. центр АПН Украины, Ин-т методов обучения иностр. языкам АПН Украины. – Одеса, 1998. – Вып. 1. – С. 18–23.
338. **Підготовка студентів до навчання дітей української мови в дошкільному закладі** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – О., 1998. – Вип. 2/3. – С. 125–130.
339. **Про взаємозв'язок мисленнєвої діяльності і образного мовлення дошкільників** // Вестн. Приднестр. ун-та. Сер. Гуманит. науки. – Тирасполь, 1998. – № 1. – С. 49–51.
340. **Проблема активизации познавательной деятельности детей в трудах А. В. Запорожца** // Розвиток пізнавальних здібностей дошкільників. – О., 1998. – С. 12–15.
341. **Профессионально-речевая готовность студентов к обучению детей второму славянскому языку в дошкольном возрасте** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Актуальные педагогические проблемы социально-психологического развития : материалы междунар. науч.-практ. конф. / Беларус. гос. пед. ун-т им. М. Танка. – Минск, 1998. – Ч. 3. – С. 25–28.
342. **Рідномовні обов'язки Івана Огієнка** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 1998. – Вип. 10/11. – С. 15–20.
343. **Теоретичні засади художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку** // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 3. – С. 112–120. – Бібліогр.: 5 назв.
344. **К. Д. Ушинський: концепція мовної освіти** : до 175-річчя від дня народж. К. Д. Ушинського // Наша шк. – Одеса, 1998. – № 3. – С. 2–3.
345. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 1998. – № 1–6. – Заст. голов. ред.

346. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 1998. – Вип. 1–12. – Голов. ред.

1999

347. **Готуємо руку дитини до письма** : [система знань і вправ з підготовки руки дитини дошкіль. віку до письма у першому кл. : посібник]. – Вид. 2-ге, доопрац., доповн. – Т. : Мандрівець, 1999. – 53 с. : іл. – (Бібліотека журналу „Мандрівець”) (Серія „Дошкілля”). – Бібліогр.: с. 53 (20 назв).

348. **Дошкільна лінгводидактика** : хрестоматія : посіб. для студ. пед. закл. освіти : [у 2 ч.]. – 1999.

Ч. 1. – К. : Вища шк. – 209, [1] с. – Із змісту: Навчання дітей дошкільного віку рідної мови. – С. 34–36 ; Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема. – С. 149–156 ; Педагогічна оцінка в навчальній діяльності дошкільників як чинник підготовки їх до школи. – С. 162–166 ; Розв’язання програмних завдань на заняттях з розвитку мовлення. – С. 176–180 ; Розвиток мовлення дітей перших трьох років життя. – С. 198–207.

Ч. 2. – О. : АстроПринт ; К. : Вища шк. – 288, [1] с. – Із змісту: Шляхи формування граматично правильної мови в дітей дошкільного віку. – С. 97–102 ; Методи формування граматично правильної мови в дитячому садку. – С. 102–105 ; Експерсії-огляди, розглядання предметів та бесіди про них. – С. 147–151 ; Підготовка руки дитини до письма. – С. 273–281 ; Мовна підготовка дітей до школи. – С. 282–285.

349. **Зошит для підготовки руки дитини до письма. № 1** / А. М. Богуш, К. Л. Крутій, Н. В. Маковецька. – Запоріжжя : ЛППС, 1999. – 60 с.

350. **Зошит для підготовки руки дитини до письма. № 2** / А. М. Богуш, К. Л. Крутій, Н. В. Маковецька. – Запоріжжя : ЛППС, 1999. – 60 с.

351. **Маляtko** : прогр. виховання дітей дошкіль. віку / АПН України, Ін-т пробл. виховання ; [наук. кер. авт. колективу та передм. З. П. Плохій]. – Вид. 2-ге, доопрац. і доповн. – К. : Пед. думка, 1999. – 286 с.

Із змісту: Мовленнєве спілкування. – С. 172–200 ; Художня література / А. М. Богуш, К. І. Стрюк. – С. 201–208.

352. * **Розвиток українського мовлення в дошкільних закладах національних спільнот** : прогр. та метод. рек. – К. : Освіта, 1999.

353. **Базисний компонент мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** // „Навчально-виховний процес у вузі і школі та шляхи його розвитку і удосконалення” : зб. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 1999 р., 14–17 трав. / Рівнен. екон.-гуманіт. ін-т [та ін.]. – Рівне, 1999. – Ч. 3. – С. 87–90. – Бібліогр.: 8 назв.

354. **Базисний компонент дошкільного образования в Украине** // Адукацыя і Выхаванне. – Мінск, 1999. – № 9. – С. 72–75.

355. **Біблія як засіб сенсифікації духовного розвитку дитини** // Наук. зап. / Остроз. акад. – Острог, 1999. – Т. 2, ч. 2 : Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. – С. 190–194.

356. **Дошкільне образование в структуре государственного стандарта в Украине** // Україна – Греція: історична спадщина і перспективи співробітництва (м. Маріуполь, 1999 р., 27-29 трав.) : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. / Маріуп. гуманіт. ін-т [та ін.]. – Маріуполь, 1999. – Т. 2. – С. 121–123.

357. **Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.) – О., 1999. – Вип. 4/5. – С. 5–9. – Бібліогр.: 12 назв.
358. **Духовність в аспекті національного виховання в Україні** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1999. – Вип. 10. – С. 7–12. – Бібліогр.: 12 назв.
359. **Катехізис образу рідного слова в лінгводидактичній спадщині Василя Сухомлинського** : [принципи розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови] // Наук. зап. каф. педагогіки / Миколаїв. держ. пед. ун-т. – Миколаїв, 1999. – Вип. 2. – С. 12–18.
Те саме // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1999. – Вип. 10, ч. 1. – С. 112–116.
360. * **Мовленнєва підготовка студентів до навчання дітей української мови в дошкільному віці** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Освітні технології у школі та вузі. – Миколаїв, 1999.
361. **Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації** // Дошкільн. виховання. – 1999. – № 6. – С. 3–5.
362. **Народознавча обізнаність дітей дошкільного віку** // Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. пед. ін-ту. – Рівне, 1999. – Вип. 5. – С. 7–9.
363. **Наступність та перспективність у роботі дошкільних закладів освіти та початкової школи** // Психолого-педагогічні основи наступності й перспективності у навчально-виховній роботі між дошкільними закладами, сім'єю та початковою школою : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Дрогобич. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Каф. методики викладання гуманіт. дисциплін. – Дрогобич, 1999. – С. 16–18.
364. **Пізнавальна діяльність, її сутність та види** // Шляхи розвитку здібностей у дітей дошкільного віку / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Запорізь. облас. ін-т удоскон. вчителів. – К. ; Запоріжжя, 1999. – Ч. 1. – С. 8–12. – (Професійна творчість: пробл. і пошуки : зб. наук. пр. ; вип. 16). – Бібліогр.: 6 назв.
365. **Професійно-речева готовність студентів к обучению детей второму славянскому языку в дошкольном возрасте** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Теория и технология формирования профессионально-педагогической культуры / Белгор. гос. ун-т, НИИ педагогики и психологии БГУ, Белгород. обл. отд. пед. о-ва РФ. – Белгород, 1999. – С. 168–169.
366. **С памятью в сердце** : [об акад., д-ре мед. наук, проф. А. Е. Штеренгерце] // Новое в науке и практике. – 1999. – № 1. – С. 18–19.
367. **І. І. Срезневський: вивчення рідної мови в дитячому віці** : до 100-річчя з дня публ. книги „Про вивчення рідної мови загалом і особливо в дитячому віці” // Наука і освіта. – 1999. – № 3/4. – С. 3–5.
368. **Формування готовності студентів до навчання дітей української мови в дошкільному закладі** / А. М. Богуш, Т. М. Котик // Записки з українського мовознавства : зб. наук. пр. / Одес. держ. ун-т. – О., 1999. – Вип. 7. – С. 65–71.
369. **Упоряд.: Дошкільна лінгводидактика** : хрестоматія : посіб. для студ. пед. закл. освіти : у 2 ч. – К. ; О., 1999. – Див. № 348.
370. **Упоряд.: Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** : (прогр. та метод. рек.) / М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навчання. – О. : Маяк, 1999. – 83, [3] с. – Бібліогр.: с. 85 (21 назва). – Зміст: Мовленнєва діяльність дітей у дошкільному закладі ; Мовленнєва діяльність, мовленнєве спілкування, розвиток мовлення рідною

мовою ; Художньо-мовленнева діяльність дітей дошкільного віку ; Програма художньо-мовленневої діяльності.

371. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 1999. – № 1–6. – Заст. голов. ред.
372. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 1999. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
373. **Ред.: Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні** : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. пед. ін-ту : вип. 5 / Рівнен. держ. пед. ін-т. – Рівне, 1999. – 136 с. – Член редкол.

2000

374. **Дитина в дошкільні роки** : прогр. розвитку, навчання та виховання / Запоріж. облас. ін-т удоскон. вчителів, Каф. дошкіль. та почат. освіти ; [наук. кер.: К. Л. Крутій ; авт. колектив: А. М. Богуш, О. П. Амацьєва, О. М. Байєр та ін.]. – Запоріжжя : ЛПДС ЛТД, 2000. – 268 с. : іл. – Бібліогр.: с. 265–268 (57 назв).
- Із змісту:* Мовленнева діяльність, мовленнєве спілкування, розвиток мовлення. – С. 23–24, 38–39, 55–58, 80–84, 125–129, 193–207 ; Художньо-мовленнева діяльність. – С. 58–60, 85–88, 129–132, 209–217 ; Мовленнєвий етикет. – С. 85, 129, 208 ; Підготовка руки дитини до письма. – С. 218–219.
375. **Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика.** – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 226 с. – Бібліогр.: 20 назв.
376. **Маляточко** : прогр. розвитку, навчання та виховання дітей раннього і переддошкіль. віку / Запоріж. облас. ін-т удоскон. вчителів, Каф. дошкіль. та почат. освіти ; [наук. кер.: К. Л. Крутій, З. П. Дорошенко ; авт. колектив: А. М. Богуш, О. М. Байєр, Н. Ф. Денисенко та ін.]. – Запоріжжя : ЛПДС, 2000. – 60 с. – Бібліогр.: с. 59–60.
- Із змісту:* Мовленнева діяльність, мовленнєве спілкування, розвиток мовлення. – С. 16–17, 33–34, 49–54.
377. **Базисний компонент – засіб наступності в роботі дошкільних закладів та початкової школи** // Українське дошкільня : наук. зап. Уман. держ. пед. ун-ту : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2000. – С. 4–9.
378. **Базисний компонент речевого розвитку в Україні** // Наука о дошкольном детстве – традиции и современность : материалы Междунар. юбилейн. науч.-практ. конф., посвящ. 95-летию со дня рождения А. В. Запорожца и 40-летию со дня основания Ин-та дошк. воспитания / РАО, Ин-т дошк. образования и семейного воспитания, Моск. ком. образования, Центр „Дошкольное детство” им. А. В. Запорожца. – М., 2000. – С. 112–115.
379. **Дефініції „дитинство”, „духовність” і „довкілля” в педагогічній спадщині В. Сухомлинського** // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. – Луганськ, 2000. – № 7. – С. 14–19. – Бібліогр.: 11 назв.
380. **Дефініції „духовність” і „моральність” в аспекті національного виховання в Україні** // Наук. зап. / Остроз. акад. – Острог, 2000. – Т. 3 : Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. Біблія на теренах України. – С. 285–289. – Бібліогр.: 13 назв.
381. **Дефініція „духовність” і „моральність” в аспекті національного виховання в Україні** // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах : (теорет.-метод. пробл. виховання дітей та учнів. молоді) : зб. наук. пр. / АПН України, Ін-т пробл. виховання [та ін.]. – К., 2000. – Кн. 1. – С. 18–23. – Бібліогр.: 15 назв.

382. **Дефініція „розуміння” у контексті художньо-мовленнєвої діяльності дітей** // Творча спадщина Г. С. Костюка та сучасна психологія : до 100-річчя від дня народження акад. Г. С. Костюка : матеріали III з'їзду Т-ва психологів України / АПН України, Від-ня психології, вікової фізіології та дефектології, Т-во психологів України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К., 2000. – С. 22–23.
383. **До проблеми духовного розвитку дитини** // Защита прав ребенка: гарантии, реальность, проблемы : (материалы междунар. науч.-практ. конф., г. Симферополь, 17–19 нояб. 1999 г.) / под общ. ред. Г. И. Васильева. – Одесса, 2000. – С. 35–38. – (Бібліотека журналу „Вісник Одеського інституту внутрішніх справ”).
Te same // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 2000. – Спец. вип.: Захист прав дитини: гарантії, реальність, проблеми. – С. 18–21.
384. **Категорія духовності як кінцева мета національного виховання** // Психолого-педагогічні основи гуманізації виховання і навчання в школах і вищих навчальних закладах : зб. наук. пр. Рівнен. екон.-гуманіт. ін-ту / АПН України, Рівнен. екон.-гуманіт. ін-т. – Рівне, 2000. – С. 33–37. – Бібліогр.: 13 назв.
385. **Концепція розвитку дитячого мовлення за Жаном Піаже** // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 3. – С. 22–27.
386. **Концепція „розуміння” Г. С. Костюка в контексті художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників** // Наука і освіта. – 2000. – № 3. – С. 3–4.
387. **„Мова моя чудова...”** : [інтерв'ю] // Огренич Н. Твої имена, Одесса... / Наталья Огренич. – Одесса, 2000. – Кн. 3. – С. 89–91.
388. **Мовленнєва діяльність у структурі пізнавальної діяльності** // Наук. зап. Сер.: Пед. науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2000. – Вип. 27. – С. 3–7. – Бібліогр.: 6 назв.
389. **О. Ольжич і С. Русова: національне виховання українського дошкільця** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – О., 2000. – Вип. 5/6. – С. 5–10.
390. **Проблема егоцентричного мовлення у спадщині Жана Піаже** // Наук. вісн. Ізмаїл. держ. пед. ін-ту. Іст. науки. Пед. науки. Філол. науки. Екологія регіону. – Ізмаїл, 2000. – Вип. 9 : До 60-річчя Ізмаїльського державного педагогічного інституту. – С. 66–70.
391. * **Проблема наступності дошкільної і початкової ланок у навчально-виховному комплексі „Надія”** // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. – К. : Наук. світ, 2000. – Спец. вип.
392. **Рідномовні обов'язки у спадщині І. Огієнка** // Пед. газ. – 2000. – Серп. (№ 8). – С. 4.
393. **Сприймання й розуміння дітьми змісту художніх творів** // Зб. наук. пр. Бердян. держ. пед. ін-ту ім. П. Д. Осипенко. (Пед. науки). – Бердянськ, 2000. – № 2 : Матеріали науково-практичної конференції „Актуальні проблеми дошкільної освіти та підготовки фахівців на сучасному рівні”. – С. 12–18.
394. **Теоретичні й методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника** // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 1. – С. 5–10. – Бібліогр.: 6 назв.
395. * **Definition „understanding” in the context of children’s artistic speech activity** // Tudományok usleseinek elofdas – osszefoglaloi. – NYIREGYHAZA, 2000. – S. 127–128.
396. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 2000. – № 1–6. – Заст. голов. ред.
397. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т

ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. – Вип. 1–12. – Голов. ред.

2001

398. **Готуємо руку дитини до письма** : [система знань і вправ з підготов. руки дитини дошкіль. віку до письма у першому кл.]. – Вид. 2-ге, доопрац., доповн. – Т. : Мандрівець, 2001. – 53 с. : іл. – (Бібліотека журналу „Мандрівець”) (Серія „Дошкілля”).
399. **Довкілля** : для дітей дошкіль. віку : метод. посіб. для вихователів дитсадків та батьків : ч. 1 / А. М. Богуш, В. Р. Ільченко. – Полтава : ПОППО, 2001. – 59 с.
400. **Лінгводидактика в сучасних закладах освіти** / [кол. авт.: А. М. Богуш, О. С. Трифонова, Н. В. Гавриш та ін.] ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, 2001. – 269 с. : іл. – Бібліогр.: с. 268–269.
- Із змісту:* 2.1. Теоретичні засади дошкільної лінгводидактики. – С. 5–16 ; 2.2. Теоретичні та методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника. – С. 16–20 ; 2.3. Базисний компонент мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: сутність та шляхи реалізації. – С. 20–33 ; 2.4. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку: експериментальні знахідки. – С. 33–71.
401. **Педагогічні нотатки та роздуми** : зб. наук.-метод. пр. – Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2001. – 221 с. – (Педагогічна думка України).
402. **Українське народознавство в дошкільному закладі** : прогр. та довідк. матеріал вихователям дошкіль. закл. / [А. М. Богуш, Г. І. Григоренко, Н. В. Лисенко та ін.]. – Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2001. – 83 с.: іл. – (Додаток до програми „Дитина в дошкільні роки”).
403. * **Витоки готовності дітей до шкільного навчання у психологічній спадщині Віри Котирло** // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. / АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка – К., 2001. – Т. 4. – С. 16–18.
404. **[Від головного редактора]** // Виховання і культура. – 2001. – № 1. – 2-а с. обкл.
405. **Вплив біосоціальних факторів на розвиток особистості дитини у спадщині С. Русової** // Актуалізація ідей антропоцентризму в умовах реформування загальноосвітньої і вищої школи : матеріали Всеукр. наук. конф. : секція III, IV / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 3–8.
406. **Дитинство: сходинки його комфортності** // Наука і освіта. – 2001. – № 5 (спец. вип.) : В. Сухомлинський і сучасність. – С. 16–18. – Бібліогр.: 9 назв.
407. **Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання** // Виховання і культура. – 2001. – № 1. – С. 5–8. – Бібліогр.: 13 назв.
408. * **Духовність в аспекті національного виховання в Україні** // Сучасні педагогічні інновації у підготовці і післядипломній освіті педагогічних працівників. – Черкаси, 2001.
- Te same* // Етнологія XXI века : междунар. конгр. – Одесса, 2001.
409. **Категорії добра і ненасильства в родинній педагогіці** // Вісн. Прикарпат. ун-ту. Педагогіка / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаніка. – Івано-Франківськ, 2001. – Вип. 6. – С. 165–170. – Бібліогр.: 8 назв.
410. **Місце педагогічної оцінки в навчальній діяльності дошкільників** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2001. – Вип. 3/4. – С. 110–115. – Бібліогр.: 4 назви.
411. **Наступність і спадкоємність дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти** // Наук. вісн. Ізмаїл. держ. пед. ін-ту. – Ізмаїл, 2001. – Вип. 11 : Іст. науки. Пед. науки. Філол. науки. – С. 38–41.

412. **Наступність і спадкоємність дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти: оцінний компонент** // Реформування змісту освіти в початкових класах у контексті перебудови загальноосвітньої середньої школи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франко, Каф. методики гуманіт. дисциплін. – Дрогобич, 2001. – С. 26–31.
413. **Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти** : [виступ на II Всеукр. з'їзді працівників освіти] // Дошкіл. виховання. – 2001. – № 11. – С. 11–12. – (3 виступів на секції „Дошкільна освіта”).
414. **Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти** // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія / Крим. держ. гуманіт. ін-т. – К., 2001. – Вип. 3, ч. 1. – С. 16–21. – Бібліогр.: 4 назви.
415. **Тайна в імені твоїм... Надія** // Наша шк. – Одеса, 2001. – № 1. – С. 111–112.
416. **Теоретичні засади змістового аспекту мовленнєвого розвитку дітей на етапі дошкільного дитинства** // Наук. зап. Сер.: Пед. науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2001. – Вип. 32, ч. 1. – С. 36–39.
417. **Турботи дошкілля** // Пед. газ. – 2001. – Груд. (№ 12). – С. 4.
418. **Чи перестане бути Попелюшкою дошкільна освіта?** : [інтерв'ю] / матеріали підготував Микола Щербань // Освіта. – 2001. – 20–27 черв. (№ 32/33). – С. 10.
419. **Шлях до милосердя і любові** // Дошкіл. виховання. – 2001. – № 2. – С. 3–4.
420. **Яке ж воно, нинішнє дошкілля?** : [держ. політика в галузі дошкіл. освіти] // Пед. газ. – 2001. – Квіт. (№ 4). – С. 3.
421. **Рец.: Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі** : зб. наук. пр. : пам'яті акад. Степана Якимовича Дем'янчука присвячується / М-во освіти і науки України, АПН України, Рівнен. екон.-гуманіт. ін-т ; [редкол.: Дем'янчук А. С. та ін.]. – Рівне : Ліста, 2001. – 471 с. – Тит. рецензент.
422. **Ред.: Адаптація учнів-інвалідів до навчально-виховного процесу професійно-технічного училища** / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2001. – 83 с. – (Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського ; спец. вип.) – Голов. ред.
423. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2001. – № 1–3. – Голова редкол.
424. **Ред.: Лінгводидактика в сучасних закладах освіти.** – Ред. – Див. № 400.
425. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 2001. – № 1–6. – Заст. голов. ред.
426. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2001. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
427. **Ред.: Українське народознавство в дошкільному закладі.** – Ред. – Див. № 402.

2002

428. **Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика** : монографія. – Запоріжжя : Просвіта, 2002. – 221, [2] с. : табл. – Бібліогр.: с. 224 (20 назв).
429. **Українське народознавство в дошкільному закладі** : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – К. : Вища шк., 2002. – 406, [1] с. – Бібліогр.: с. 395–396.

430. **Формування оцінно-етичних суджень у дітей старшого дошкільного віку** : [монографія] / Алла Богуш, Олена Монке ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН, 2002. – 238, [1] с. – Бібліогр.: с. 208–224 (217 назв).
431. **До проблеми комфортності дитини** // Виховання і культура. – 2002. – № 1. – С. 8–10. – Бібліогр.: 9 назв.
432. **Ідеї ненасильства у християнській педагогіці** // Християнські цінності: історія і погляд у третє тисячоліття. – Острог, 2002. – С. 216–221. – (Наук. зап. / Нац. ун-т „Острозька академія” ; Т. 6). – Бібліогр.: 7 назв.
433. **Категорії Добра, Миру і Ненасильства в сучасній правоохоронній педагогіці** // Вісн. Одес. ін-ту внутр. справ. – О., 2002. – № 1 : 80 років навч. закладу. – С. 205–209;
Te same // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі. – Рівне, 2002. – Вип. 3. – С. 6–9.
434. **Категорії добра та ненасильства в сучасній педагогіці** // Педагогіка добра в контексте етнокультурного соціума : матеріали Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 150-летию со дня рождения И. Гаспринского (г. Симферополь, май 2001 г.) / Ин-т педагогіки и психологии проф. образования АПН Украины [и др.]. – Симферополь, 2002. – С. 10–12. – Библиогр.: 12 назв.
435. **Катехізіс батьківської педагогіки В. Сухомлинського: від материнського порога до Людини** // Наук. зап. Сер.: Педагогіка / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2002. – [Вип.] 5. – С. 177–180. – Бібліогр.: 9 назв.
436. **Кілька питань про наше життя** : [перспективи розвитку дошкіль. освіти] / А. М. Богуш, Е. С. Вільчковський ; інтерв'ю провела Т. Науменко // Дит. садок. – 2002. – Груд. (№ 46). – С. 4–5.
437. **Концепція духовного виховання дітей С. Ф. Русової** / А. М. Богуш, І. М. Непомняща // Педагогіка добра в контексте етнокультурного соціума : матеріали Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 150-летию со дня рождения И. Гаспринского (г. Симферополь, май 2001 г.). – Симферополь, 2002. – С. 96–97. – Библиогр.: 7 назв.
438. **Парадигма „дитинства” в контексті розвитку особистості дошкільника** // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні, 1992–2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. – Х., 2002. – Ч. 1. – С. 258–270. – Бібліогр.: 18 назв.
439. **Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти** // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2002. – Вип. 19. – С. 4–7.
440. **Принципи гуманізації освіти у вищій школі** // Наук. вісн. : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2002. – Вип. 10, ч. 1 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. „Пріоритетні напрямки розвитку проф. освіти”. – С. 50–54.
441. **Професійно-речева готовність майбутніх вчителів як лінгводидактична проблема** // Развитие детской речи: традиции и перспективы / РАО, Ин-т дошк. образования и семейн. воспитания. – М., 2002. – С. 20–23.
442. **Реформування підготовки педагогічних кадрів в аспекті реалізації принципів наступності і перспективності** // Зб. наук. пр. Бердян. держ. пед. ун-ту. Пед. науки. – Бердянськ, 2002. – № 3 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. „Проблеми наступності у підготовці дітей дошкільного і молодшого віку до життєдіяльності”. – С. 6–12.
443. **Речева компетентність дошкільника в базовому компоненті освіти в Україні** // Славянський педагогічний Собор : тез. докл. I Междунар. конгр. (26–29 июня 2002 г.) / Приднестр. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко [и др.]. – Тирасполь, 2002. – С. 455–458.

444. **Содержательный аспект речевого развития ребенка в Базисном компоненте дошкольного образования в Украине** // Славянская педагогическая культура / Приднестр. науч.-образов. центр Юж. отд. РАО. – 2002. – № 1. – С. 133–137.
445. **Ступени воспоминаний...** // Развитие детской речи: традиции и перспективы / РАО, Ин-т дошк. образования и семейн. воспитания. – М., 2002. – С. 67–68.
446. **Упоряд.: Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільному закладі освіти** : прогр. для студентів вищих пед. навч. закл. освіти спеціальності 7.01.01.01 „Дошкільне виховання” / М-во освіти і науки України ; [упоряд.: А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Т. М. Котик]. – О. : ПНЦ АПН України, 2002. – 47 с. – Бібліогр.: с. 45–47 (44 назви).
447. **Упоряд.: Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному закладі** : прогр. для студ. вищих пед. навч. закл. освіти спеціальності 7.01.01.01 „Дошкільне виховання” / М-во освіти і науки України ; [упоряд.: А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Т. М. Котик]. – О. : ПНЦ АПН України, 2002. – 27 с. – Бібліогр.: с. 27 (13 назв).
448. **Упоряд.: Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах освіти** : прогр. для студ. вищих пед. навч. закл. освіти спеціальності 7.01.01.01 „Дошкільне виховання” / М-во освіти і науки України ; [упоряд.: А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Т. М. Котик]. – О. : ПНЦ АПН України, 2002. – 30 с. – Бібліогр.: с. 28–30 (41 назва).
449. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2002. – № 1–2. – Голова редкол.
450. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 2002. – № 1–6. – Заст. голов. ред.
451. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : зб. наук. пр. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2002. – Вип. 1–12. – Голов. ред.

2003

452. **Довкілля** : для дітей дошкільн. віку : метод. посіб. для вихователів дитсадків та батьків : ч. 2 / А. М. Богуш, В. Р. Ільченко. – Полтава : НМЦІЗО, 2003. – 75 с. : рис.
453. **Культура речевого общения детей дошкольного возраста** : метод. пособие для воспитателей дошк. образоват. учреждения с рус. яз. обучения / А. М. Богуш, Е. П. Аматыева, С. К. Хаджирадева. – О. : ЮНЦ АПН Украины, 2003. – 251 с. : ил. – Библиогр.: с. 176–179 (64 назв.).
454. **Мова дітей** : посіб. для батьків дошкільнят та соц. педагогів / під заг. ред. С. Чередниченко ; Ін-т розвитку інтелекту дитини, Дит. Фонд Об'єднаних Націй. – К. : Кобза, 2003. – 142, [2] с. –
Рец. : Яковенко П. Мова дітей / Поліна Яковенко // Пед. газ. – 2005. – Трав. (№ 5). – С. 8.
455. **Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі** / Алла Богуш, Наталія Шиліна ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, 2003. – 335 с. – Бібліогр.: с. 258–276 (246 назв).
456. **Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку** : навч. посіб. студ. вищ. навч. закл. – К. : Слово, 2003. – 343 с. – Бібліогр.: с. 305–308.
457. **Українське народознавство в дошкільному закладі** : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К. : Вища шк., 2003. – 204, [2] с.

458. **Використання педагогічної спадщини К. Д. Ушинського в методиці розвитку та корекції мовлення дітей дошкільного віку** / А. М. Богуш, О. Г. Мандрика // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського, 20–21 трав. 2003 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – С. 84–89. – Бібліогр.: 5 назв.
459. **Витоки виховання мовної особистості вчителя у спадщині В. О. Сухомлинського** // Наук. зап. Сер.: Пед. науки / Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2003. – Вип. 52, ч. 1. – С. 5–7. – Бібліогр.: 12 назв.
Te same // Почат. шк. – 2003. – № 9. – С. 12–14. – Бібліогр.: 12 назв.
460. **Дитинство в сучасному освітньому просторі** // Адреса досвіду НВК „Надія” : зб. наук. пр., присвяч. 10-річчю НВК „Надія” / Півд. наук. центр АПН України. – О., 2003. – С. 3–24. – Бібліогр.: 20 назв.
461. **Дитинство: погляд сьогодення** // Виховання і культура. – 2003. – № 1/2. – С. 4–9. – Бібліогр.: 19 назв.
462. **Еволюція мети навчання рідної мови в українській дошкільній лінгводидактиці** / Алла Богуш, Тетяна Котик // Наук. вісн. Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. / Чернів. нац. ун-т. – Чернівці, 2003. – Вип. 176 : Педагогіка та психологія. – С. 24–30. – Бібліогр.: 22 назви.
463. **Експериментальні дослідження навчання російськомовних дітей української мови** // Наука і освіта. – 2003. – № 4. – С. 85–90. – Бібліогр.: 8 назв.
464. **Комфортність дитини** // Пед. газ. – 2003. – Жовт. (№ 10). – С. 5.
465. **Комфортність особистості в аспекті безперервної освіти** // Известия Международной Славянской академии им. Я. А. Коменского. – Тирасполь, 2003. – № 1. – С. 114–119.
466. **Модернізація дошкільної освіти в контексті Національної доктрини її розвитку** // Вісн. Глухів. держ. пед. ун-ту. Сер.: Пед. науки. – Глухів, 2003. – Вип. 2. – С. 9–12. – Бібліогр.: 7 назв.
467. **Парадигма „дитинства” в контексті розвитку особистості дитини** // Гуманіт. вісн. Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди : наук.-теорет. зб. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – № 3 (спец. вип.) : Педагогіка і психологія. – С. 92–99.
468. * **Парадигма „дитинства” в сучасній педагогіці** // Педагогический альманах. Наука и практика / Приднестров. гос. ун-т. – Бендеры, 2003. – № 1. – С. 50–57.
469. **Педагогические условия формирования речевой готовности будущих воспитателей ДУЗ в условиях билингвизма** // Технообраз, 2003. Технологии непрерывного образования и творческого саморазвития личности студентов в высшей школе : тез. докл. IV Междунар. науч. конф., Гродно [Беларусь] : в 2 ч. – Гродно, 2003. – Ч. 2. – С. 197–201.
470. **Під колесами освітніх перегонів** : неперервність і перспективність дошкіль. і почат. ланок освіти // Дит. садок. – 2003. – Груд. (№ 47). – С. 11–12.
471. * **Підготовка майбутніх вихователів до навчання дітей української мови в ДНЗ** // Проблеми впровадження державної мови в навчальних закладах Одещини. – О., 2003.
472. **Підготовка студентів до роботи у випускних групах дошкільних закладів та з 6-річками** // Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання у закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2003. – Вип. 26. – С. 121–124.
473. **Принципи модернізації вищої освіти** // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2003. – Вип. 4, ч. 1. – С. 6–9.

474. **Проблема комфортності в дитячому колективі школи-інтернату** // Наук. вісн. Миколаїв. держ. пед. ун-ту. Пед. науки : (зб. наук. пр.). – Миколаїв, 2003. – Вип. 5. – С. 30–37. – Бібліогр.: 9 назв.
475. **Українське дошкілля: його сьогодення і майбутнє** : [система дошкіл. освіти та її нормативне забезпечення, проблеми базового компонента дошкіл. освіти] // Освіта України. – 2003. – 18 берез. (№ 20). – С. 6–7.
476. **Ціннісні пріоритети дошкільного дитинства** // Ціннісні пріоритети освіти у XXI ст. / АПН України, Міжнар. акад. пед. освіти, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2003. – Ч. 1. – С. 78–82.
477. **Ред.: Адреса досвіду: НВК „Надія”** : зб. наук. пр., присвяч. 10-річчю НВК „Надія” / Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, 2003. – 192, [3] с. – Заг. ред.
478. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – ... – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2003. – № 1–2. – Голова редкол.
479. **Ред.: Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського**, 20–21 трав. 2003 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ф-т дошкіл. виховання. – О., 2003. – 240 с. – Член редкол.
480. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запоріз. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛПКС, 2003. – № 1, 2. – Голова редкол.
481. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 2003. – № 1–6. – Заст. голов. ред.
482. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2003. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
483. **Ред.: Оновлення змісту та форм дошкільної і початкової освіти України** : до 90-річчя Миколаїв. держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського та 25-річчя пед. ф-ту МДУ : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 2003 р., 21 листоп. – Миколаїв, 2003. – 313 с.

2004

484. **Мовленнєвий компонент дошкільної освіти** : навч.-метод. посіб. для вихователів дошкіл. навч. закл. до Базового компонента дошкіл. освіти. – О. : Ярослав, 2004. – 175 с. – (Бібліотека дошкільної освіти).
485. **Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років** : монографія. – К. : Слово, 2004. – 374 с. – Бібліогр.: с. 373–374 (20 назв).
486. **Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку** : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Слово, 2004. – 340, [1] с.
487. **Батьківська педагогіка Василя Сухомлинського** // Виховання і культура. – 2004. – № 1/2. – С. 7–9.
488. **Вікові особливості оцінно-контрольних дій дошкільників в образотворчій діяльності** // Наука і освіта. – 2004. – № 8/9. – С. 212–213.
489. **Вплив мовленнєвого середовища на розвиток особистості дитини** // Наук. вісн. Миколаїв. держ. ун-ту: Пед. науки : (зб. наук. пр.) / Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2004. – Вип. 8 : Василь Сухомлинський і сучасність: Особистість у навколишньому середовищі. – С. 21–25. – Бібліогр.: 8 назв.
490. **Вплив середовища на формування мовної особистості** // Інноваційні технології викладання української мови та літератури в школі і ВНЗ: проблеми і пошуки :

- матеріали Всеукр. наук.-метод. конф., 9–10 листоп. 2004 р. / АПН України, Ін-т педагогіки, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Житомир. облас. ін-т післядиплом. пед. освіти. – Житомир, 2004. – С. 12–17.
491. **Концепція національного дошкільного виховання дітей у дошкільній педагогічній спадщині Софії Русової** // Розмаїття. – Херсон, 2004. – № 2. – С. 26–30.
492. **Наступність дошкільної і початкової ланок у системі неперервності освіти** // Наук. зап. Сер.: Педагогіка / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2004. – Вип. 2. – С. 3–6. – Бібліогр.: 8 назв.
493. **Парадигма „детства” в современной педагогике** // Поликультурное образование и национальная школа : материалы круглого стола науч.-теорет. журн. „Педагогика”. – Симферополь, 2004. – С. 18–21.
494. **Підготовка дефектологів-логопедів до роботи у дошкільних навчальних закладах** / А. М. Богуш, О. Г. Мандрика // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (до 180 років з дня народження) та Василя Олександровича Сухомлинського (до 85 років з дня народження), 18–19 травня 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ф-т дошкіль. виховання. – О., 2004. – С. 9–11. – Бібліогр.: 5 назв.
495. ***Принципи народознавчої роботи з дітьми 5–6 років** // Школа О. А. Захаренка як модель сучасної сільської школи : Всеукр. пед. читання, Черкаси, 2004 р. / МОН України, АПН України, Черкас. облас. ін-т післядиплом. освіти. – Черкаси, 2004. – С. 23–28.
496. **Проблема мовної особистості педагога в педагогічній науці** // Наука і освіта. – 2004. – № 1. – С. 77–79. – Бібліогр.: 12 назв.
497. **Проблеми наступності і перспективності розвитку дошкільної і початкової ланок освіти** // Вересень. – Миколаїв, 2004. – № 3/4. – С. 28–33. – Бібліогр.: 4 назви.
498. **Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В. О. Сухомлинського** // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2004. – Вип. 29. – С. 4–6. – Бібліогр.: 9 назв.
499. **Специфіка діяльності логопеда дошкільного закладу** // Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (до 180 років з дня народження) та Василя Олександровича Сухомлинського (до 85 років з дня народження), 18–19 травня 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ф-т дошкіль. виховання. – О., 2004. – С. 12–14. – Бібліогр.: 6 назв.
500. **Сучасний стан дошкільної лінгводидактики в Україні** // Дошкіль. освіта. – 2004. – № 4. – С. 5–27. – Бібліогр.: 28 назв.
501. **Традиції сімейного виховання К. Д. Ушинського у спадщині Василя Сухомлинського** // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2004. – Т. 1. – С. 209–213.
502. **Цицерони в пелюшках. Як уникнути „дефектів фікції” і не потрапити до логопеда** // Україна молода. – 2004. – 15 січ. – С. 11.
503. **Ціннісні пріоритети дошкільного дитинства** // Дит. садок. – 2004. – Лют. (№ 8). – С. 6.
504. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2004. – № 1–2. – Голова редкол.

505. **Ред.: Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (до 180 років з дня народження) та Василя Олександровича Сухомлинського (до 85 років з дня народження), 18–19 травня 2004 р.** / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ф-т дошкіл. виховання. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2004. – 168 с. – Чл. редкол.
506. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запоріж. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛППС, 2004. – № 1–4. – Голова редкол.
507. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – – О., 2004. – № 1–9. – Заст. голов. ред.
508. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2004. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
509. **Ред.: К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти** : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2004 р. : у 2 т. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2004. – Т. 1–2. – Член редкол.

2005

510. **Дошкільна лінгводидактика** : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2005. – 717 с. – Авт. зазнач. на обкл.
- Із змісту*: Навчання дітей дошкільного віку рідної мови. – С. 45–47 ; Діяльність, активність, мовлення. – С. 70–78 ; Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема. – С. 239–246 ; Педагогічна оцінка в навчальній діяльності дошкільників як чинник підготовки їх до школи. – С. 252–258 ; Розв'язання програмних завдань на заняттях з розвитку мовлення. – С. 270–274 ; Розвиток мовлення дітей перших трьох років життя. – С. 296–306 ; Шляхи формування граматично правильної мови в дітей дошкільного віку. – С. 431–436 ; Методи формування граматично правильної мови в дитячому садку. – С. 437–441 ; Екскурсії-огляди, розглядання предметів та бесіди про них. – С. 538–543 ; Підготовка руки дитини до письма. – С. 694–704 ; Мовна підготовка дітей до школи. – С. 704–708.
511. **Збагачення словника дошкільників експресивною лексикою народних казок** : [монографія] / Богуш Алла Михайлівна, Руденко Юлія Анатоліївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Півд. наук. центр АПН України. – О. : Поліграф, 2005. – 251 с. : іл. – Бібліогр.: с. 190–216 (262 назви).
512. **Уроки духовності дітям** : [посібник] / Алла Богуш, Віра Сучок ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : М. П. Черкасов, 2005. – 126 с. – Бібліогр.: с. 126 (28 назв).
513. **Взаємозалежність свободи і відповідальності: погляд В. О. Сухомлинського** // Зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Сер.: Пед. науки / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – Вип. 5. – С. 20–26.
- Те саме* // Почат. школа. – 2005. – № 9. – С. 7–9. – Бібліогр.: 10 назв.
514. **Вплив середовища на формування мовної особистості дитини** // Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти : матеріали методол. семінару АПН України, 16 груд. 2004 р. / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К. : [б. в.], 2005. – С. 275–283.
515. **Духовне виховання на засадах української християнської педагогіки** // Дошкіл. виховання. – 2005. – № 8. – С. 3–4.
516. **Із слова починається людина** : [про наук. феномени „мовна особистість”, „мовленнєве середовище”] // Пед. газ. – 2005. – Січ. (№ 1). – С. 2. – (Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні).

517. **Мистецтво виховання словом** // Пед. газ. – 2005. – Верес. (№ 9). – С. 6.
518. **Принципи модернізації вищої освіти у 20 столітті** // Педагогіка духовності: Поступ у третє тисячоліття : матеріали міжнар. наук. конференції, 19 квітня 2005 р. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – Т. 1. – С. 7–10.
519. **Розвиток методики організації художньо-мовленнєвої діяльності у другій половині ХХ століття** // Наука і освіта. – 2005. – № 7/8. – С. 138–141. – Бібліогр.: 7 назв.
520. **Розвиток творчого мовленнєвого самовираження дітей** / А. М. Богуш, Л. І. Березовська) // Матеріали Психологічного конгресу. – К., 2005. – С. 7–11.
521. **Слово як фактор виховання мовної особистості** // Виховання і культура. – 2005. – № 1/2. – С. 4–6.
522. **Специфіка спрямованих оцінно-контрольних дій у дітей дошкільного віку в навчально-мовленнєвій діяльності** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2005. – № 3/4. – С. 8–14.
523. **Теоретичні аспекти виховання мовної особистості дошкільника** // Зб. наук. пр. (Пед. науки) / Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ, 2005. – № 2. – С. 21–27. – Бібліогр.: 8 назв.
524. **Формирование этических суждений у дошкольников в русле идей А. В. Запорожца** // Наука о детстве и современное образование : материалы Международ. юбилейной науч. конф., посвящённой 100-летию со дня рождения А. В. Запорожца / Рос. акад. образования, Департамент образования г. Москвы, Ин-т развития дошк. образования РАО, Центр „Дошк. детство” им. А. В. Запорожца. – М., 2005. – С. 136–137.
525. **Формування мовної особистості дитини в полікультурному середовищі: теоретичний аспект** // Известия Международной славянской академии образования им. Я. А. Каменского / Международ. славян. акад. образования им. Я. А. Каменского, Приднестр. гос. ун-т. – Бендеры, 2005. – № 3. – С. 69–71.
526. **Формування професійно-комунікативної компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу** // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Сер. 17, Теорія і практика навчання та виховання / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – Вип. 4 : До 170-річного ювілею. – С. 72–84.
527. **Упоряд.: Дошкільна лінгводидактика** : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М-во освіти і науки України. – Див. № 510.
528. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2005. – № 1–2. – Голова редкол.
529. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запорізь. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛІПС, 2005. – № 1–4. – Голова редкол.
530. **Ред.: Музичне виховання: спадкоємність – вимога часу** / Одеса, ІШЦ АПН України, 2005. – 100 с. – Заг. ред.
531. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – . – О. : [б. в.], 2005. – № 1–9. – Заст. голов. ред.
532. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
533. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки** : зб. наук. пр. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : Астропринт, 2005. – № 1–2. – Член редкол.

534. **Ред.: Освіта дітей: шляхи до неперервного навчання** : метод. рек. – О. : ПНЦ АПН України, 2005. – 131 с. – Заг. ред.

2006

535. **Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку** : монографія / А. М. Богуш, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш, С. М. Курінна, І. П. Печенко ; наук. ред. А. М. Богуш; за заг. ред. Н. В. Гавриш. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 367 с.

536. **Лінгводидактична спадщина Софії Русової в сучасному дошкільному закладі** : монографія / А. М. Богуш, Н. В. Маліновська ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, СВД М. П. Черкасов, 2006. – 134 с. – Бібліогр.: с. 121–130 (183 назви).

537. **Лінгводидактичні засади мовленнєвого спілкування** : монографія / [авт.: А. М. Богуш, О. І. Кисельова, Р. Ю. Мартинова та ін.] ; за заг. ред. А. М. Богуш ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : ПНЦ АПН України, 2006. – 306, [1] с.

Из змісту: Мовленнєве спілкування дітей дошкільного віку. – С. 5–17 ; Наступність і перспективність мовленнєвого спілкування дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. – С. 18–41 ; Формування оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку / А. М. Богуш, О. С. Монке. – С. 55–77.

538. **Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах** : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. ; М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2006. – 301, [1] с. – Бібліогр.: с. 299–302 (42 назви).

539. **Моє довкілля** : прогр. ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. – К. : Шкіл. світ, 2006. – 112 с. – (Дитячий садок. Бібліотека).

540. **Взаємозалежність свободи і відповідальності в поведінці особистості** // Наука і освіта. – 2006. – № 5/6. – С. 19–20. – Бібліогр.: 10 назв.

541. **Витоки розвитку мовної особистості: мовленнєве середовище і слово педагога** // Гуманіт. вісн. Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – Вип. 9. – С. 6–9.

542. **Витоки художньо-мовленнєвої діяльності дітей у педагогічній спадщині С. Русової** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 2006. – № 1/2. – С. 103–107.

543. **Духовно-релігійне виховання дошкільників у педагогічній спадщині С. Русової** // Дошкіль. освіта. – 2006. – № 1. – С. 4–7.

544. **Комфортность детства в гуманной педагогике В. А. Сухомлинского** // Гармоничное развитие личности в педагогике В. Сухомлинского. – Пекин, 2006. – С. 9–15. – Кит. яз.

545. **Культурологічна парадигма освіти в спадщині В. О. Сухомлинського** // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 3. – С. 5–12. – Бібліогр.: 4 назви.

546. **Культурологічна парадигма освіти у спадщині В. О. Сухомлинського** // Школа першого ступеня: теорія і практика : зб. наук. праць Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Т., 2006. – Вип. 20. – С. 21–28. – Бібліогр.: 7 назв.

547. **Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема** // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Т., 2006. – Вип. 2. – С. 58–61. – Бібліогр. в кінці ст.

548. **Ознайомлення дошкільників із довкіллям** : зб. дидакт.-метод. матеріалів на допомогу вихователям та батькам за освіт. технологією „Довкілля” / авт.-розробники: А. Богуш, В. Ільченко ; упоряд. Любомира Калуська // Дит. садок. – 2006. – Груд. (чис. 47). – С. 2–21.
549. **Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського у практиці спілкування „педагог-діти”** / А. М. Богуш, І. В. Зотова // IV Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячених педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2006. – С. 24–26.
550. **Принципи модернізації вищої освіти у XXI столітті** // Наук. вісн. Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. / [Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича]. – Чернівці, 2006. – Вип. 299 : Педагогіка та психологія. – С. 22–28. – Бібліогр.: с. 28 (6 назв).
551. **Розвиток мовленнєвотворчого самовираження дітей в ігровій діяльності** / Богуш А. М., Березовська Л. І. // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 2006. – № 1/2. – С. 11–16.
552. **Софія Русова: духовно-релігійне виховання дошкільнят** // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – Луганськ, 2006. – Вип. 2. – С. 28–34.
553. **Теоретичні засади дослідження творчого мовленнєвого самовираження дошкільників** / Алла Богуш, Людмила Березовська // Виховання і культура. – 2006. – № 1/2. – С. 4–7. – Бібліогр.: 16 назв.
554. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2006. – № 1–2. – Голова редкол.
555. **Ред.: Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку** : монографія. – Див. № 535. – Наук. ред.
556. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запоріж. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛПДС, 2006. – № 1–4. – Виходить щокв. – Голова редкол.
557. **Ред.: Лінгводидактичні засади мовленнєвого спілкування** : монографія. – Див. № 537. – Ред.
558. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – . – О. : [б. в.], 2006. – № 1–9. – Виходить двічі на квартал. – Заст. голов. ред.
559. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2006. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
560. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки** : зб. наук. праць. № 3 / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; [редкол.: Корольова Т. М., Ларіна Е. В., Бріцин В. М. та ін.]. – О. : Астропринт, 2006. – 135, [1] с. – Член редкол.

2007

561. **Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови** : підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за спец. „Дошкіль. виховання” / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш ; за ред. А. М. Богуш. – К. : Вища шк., 2007. – 541, [1] с. : іл.
562. **Педагогічне коригування мовлення дітей дошкільного віку в ігровій діяльності** : монографія / Алла Богуш, Наталія Савінова. – Миколаїв : Атол, 2007. – 251 с. – Бібліогр.: с. 191–205 (227 назв).
563. **Уроки духовності дітям** : [навч. посіб.] / Алла Богуш, Віра Сучок ; Півд. наук. центр АПН України. – 2-ге вид., доопрац. – О. : Друк, 2007. – 196 с.

564. **Підготовка губернєрів-вихователїв. Програма професїйних курсїв** / Пївденноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; [авт. колектив: Богуш А. М., Грама Н. Г., Біла О. О. та ін. ; упоряд.: Богуш А. М., Біла О. О. Інжестойкова В. О.]. – О., 2007. – 26 с.
- Из змісту:* Змістовний модуль 5.2 : Розвиток мовлення і ознайомлення дошкільників з художньою літературою. – С. 12–14 ; Змістовний модуль 5.3 : Ознайомлення дітей з природою та довкіллям. – С. 14–15.
565. **Адаптаційно-корекційна робота з дошкільниками з відхиленням у розвитку** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.). – 2007. – № 1/2. – С. 12–17.
566. **Азбука громадянськості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського** // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Слов'янськ, 2007. – Вип. 37. – С. 3–8.
567. **Духовність як категорія педагогіки** // Виховання і культура. – 2007. – № 1/2. – С. 14–15.
568. **Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників** // Педагогічна наука в Україні : до 15-річчя АПН України / АПН України. – К., 2007. – Т. 2 : Дидактика, методика, інформаційні технології. – К., 2007. – С. 155–170. – Бібліогр.: 13 назв.
569. **Культурологическая парадигма воспитания в поликультурном пространстве** // Известия Междунар. славян. акад. образования им. Я. А. Каменского / Междунар. славян. акад. образования им. Я. А. Каменского, Брян. гос. пед. ун-т. – Брянск, 2007. – С. 28–31.
570. **Підготовка педагогічних кадрїв до реалізації принципу наступності дошкільної і початкової ланок освіти** // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Слов'янськ, 2007. – С. 3–8.
571. **Принципи модернізації мистецької освіти у вищій школі** / Алла Богуш, Валентина Мусїєнко-Репська // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2007. – Вип. 3/4. – С. 183–187. – Бібліогр.: 6 назв.
572. **Проблема преемственности в работе дошкольного учебного заведения и начальной школы** // Предшкольное образование: проблемы и перспективы развития / Юж. федерал. ун-т, Пед. ин-т, Каф. дошк. образования [и др.]. – Ростов-на-Дону, 2007. – С. 149–154. – Библиогр.: 4 назв.
573. **Самовираження дошкільника в мовленнєво-творчїй діяльності** / А. М. Богуш, Л. І. Березовська // Проблеми сучасної педагогічної освіти / Крим. гуманіт. ун-т. – Ялта, 2007. – С. 31–36. – Бібліогр.: 8 назв.
574. **Самоконтроль: специфіка його прояву в дітей** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – О., 2007. – Ювіл. вип. : До 190-річчя Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – С. 3–10.
575. **Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу** // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – Вип. 8. – С. 57–61. – Бібліогр.: 9 назв.
576. **Упоряд.: Підготовка губернєрів-вихователїв. Програма професїйних курсїв.** – Упоряд. – Див. № 564.
577. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2007. – № 1–2. – Голова редкол.

578. **Ред.: Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови :** підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за спец. „Дошкіль. виховання” – Див. № 561.
579. **Ред.: Дошкільна освіта :** наук.-практ. журн. Запоріз. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛПКС, 2007. – № 1–4. – Виходить щокв. – Голова редкол.
580. **Ред.: Наука і освіта :** наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – . – О. : [б. в.], 2007. – № 1–9. – Заст. голов. ред.
581. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського :** (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2007. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
582. **Ред.: Наукові школи Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського /** [Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського ; уклад. Т. І. Койчева ; за ред. А. М. Богущ, О. Я. Чебикіна]. – О. : Друкарський дім, Фаворит, 2007. – 256 с.

2008

583. **Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах :** підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Алла Богущ ; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Слово, 2008. – 437, [1] с. – Бібліогр.: с. 432–433.
584. **Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі :** підручник / Алла Богущ, Наталія Гавриш ; М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2008. – 403 с. – Бібліогр.: с. 397–403 (102 назви).
585. **Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах :** підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Богущ А., Гавриш Н., Котик Т. ; М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2008. – 301, [1] с.
586. **Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи :** навч.-метод. посіб. / Алла Богущ, Надія Луцан ; М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2008. – 251 с. – Бібліогр.: с. 230–237 (94 назви).
587. **Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі :** монографія. – К. : Слово, 2008. – 266, [1] с. – Бібліогр.: с. 261–267 (101 назва).
588. **Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності :** монографія / Алла Богущ, Людмила Березовська ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : М. П. Черкасов, 2008. – 202, [1] с. : табл. – Бібліогр.: с. 182–203 (264 назви).
589. **Формування мовної особистості на різних вікових етапах :** монографія / А. М. Богущ, О. С. Трифонова, О. І. Кисельова [та ін. ; за заг. ред. А. М. Богущ] ; Півд. наук. центр АПН України. – О. : М. П. Черкасов, 2008. – 271 с.
- Із змісту:* Формування мовленнєвої особистості в дітей дошкільного віку. – С. 3–86.
590. **Ваші помічники – книги :** [про вихов. значення книги : поради батькам] // Розкажіть онуку. – 2008. – Листоп. (№ 11). – С. 51–54.
591. **Види і корекція мовленнєвих помилок у дітей /** А. Богущ, Н. Савінова // Адаптаційні можливості дітей та молоді : матеріали VII (IX) Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 17–19 вересня 2008 р.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ін-т фіз. культури та реабілітації, Каф. анатомії і фізіології [та ін.]. – О., 2008. – С. 24–31. – Бібліогр.: 11 назв.
592. **Виховання дітей дошкільного віку //** Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 88–89.

593. **Дошкільна освіта** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 237–238.
594. **Дошкільна педагогіка** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 238.
595. **Дошкільне дитинство: його сьогодні і майбутнє** // Гуманіт. вісн. Держ. вищ. навч. закл. „Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди”. Педагогіка. Психологія. Філологія. Філософія : наук.-теорет. зб. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 27–30.
596. **Дошкільний навчальний заклад** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 241–242.
597. **З пам'яттю у серці** : [слово про молодого вченого С. В. Будака] // Будака, С. В. Збірник наукових праць : [присвячений 30-річчю з дня народж. Сергія Валерійовича Будака, канд. пед. наук, доцента, декана факультету інозем. філології] / С. В. Будака ; М-во освіти і науки України; Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: А. М. Богущ, Т. М. Степанова]. – Миколаїв, 2008– С. 5–6.
598. **Заняття в дошкільному навчальному закладі** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 307–308.
599. **Мовна особистість у полікультурному середовищі** // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: педагогіка та психологія. – Ялта, 2008. – Вип. 18, ч. 1. – С. 25–31.
600. **Наслідкування** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 548.
601. **Принципи модернізації дошкільної і початкової ланок освіти у НВК „Надія”** // Наук. вісн. Миколаїв. держ. ун-ту. Пед науки / Миколаїв. держ. ун-т ім. В. Сухомлинського. – Миколаїв, 2008. – Т. 1. – С. 8–15.
602. **Реалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського щодо творчого самовираження дитини в сучасній практиці дошкільного закладу** // Наук. зап. Сер.: Пед. науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2008. – Вип. 78, ч. 1. – С. 171–174.
603. **Родинна педагогіка Василя Сухомлинського: від материнського порога до людини** // Вісник Прикарпат. ун-ту. Педагогіка / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 22/23. – С. 3–7. – Бібліогр.: 10 назв.
604. **Роль фізичного виховання у процесі адаптації молодших школярів до умов навчання у школі** / А. М. Богущ , Б. Т. Долинський // Адаптаційні можливості дітей та молоді : матеріали VII (IX) Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 17–19 вересня 2008 р.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, Ін-т фіз. культури та реабілітації, Каф. анатомії і фізіології [та ін.]. – О., 2008. – С. 21–24.
605. **Василь Сухомлинський: азбука виховання майбутніх громадян України** // Наука і освіта. – 2008. – № 6. – С. 3–6.
606. **Форми організації навчання в дошкільному закладі** // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К., 2008. – С. 967–968.
607. **Упоряд.: Будака, С. В. Збірник наукових праць** : [присвячений 30-річчю з дня народження Сергія Валерійовича Будака, канд. пед. наук, доцента, декана факультету іноземної філології] / С. В. Будака; М-во освіти і науки України; Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: А. М. Богущ, Т. М. Степанова]. – Миколаїв : МДУ, 2008. – 168 с.
608. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2008. – № 1–2. – Голова редкол.

609. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запоріз. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛПДС, 2008. – № 1–4. – Виходить щокв.
610. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – . – О. : [б. в.], 2008. – № 1–9. – Заст. голов. ред.
611. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2008. – Вип. 1–12. – Голов. ред.
612. **Ред.: Проект А. М. Богуш „До 90-річчя з дня народження В. О. Сухомлинського”** // Наука і освіта. – 2008. – № 6 : Спец. вип. – С. 1–172.
613. **Ред.: Формування мовної особистості на різних вікових етапах** : монографія. – Заг. ред. – Див. № 589.

2009

614. **Готуємо руку дитини до письма** : [практико-орієнт. зб. матеріалів на допомогу вихователям та батькам] : для використ. в дошкіль. навч. закл. – [3-тє вид., зі змінами і допов.]. – Т. : Мандрівець, 2009. – 105 с. : іл. – (Дошкільля) (Пізнавальний розвиток).
615. **Навчально-методичний комплекс з курсу „Дошкільна лінгводидактика”** : навч.-метод. посіб. для студ. пед. закл. освіти / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, Т. С. Маркотенко. – Луганськ. : „Знання”, 2009. – 218 с.
616. **Оглядаючи пройдене...** : спогади / упорядкув. та літ. запис Миколи Черкасова. – Одеса : Вид-во ВМВ, 2009. – 160 с.
617. **Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку** : підруч. для студ. пед. закл. освіти / А. Богуш, Н. Гавриш, О. Соприкіна ; М-во освіти і науки України. – К. : Слово, 2009. – 407 с.
618. **Хрестоматія з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку** / А. М. Богуш, В. Є. Сучок ; Нац. ун-т „Острозька Академія”. – Острог : Нац. ун-т „Острозька Академія”, 2009. – 234 с. – Бібліогр.: 97 назв.
619. **До проблеми психолого-педагогічного супроводу мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.). – О., 2009. – Вип. 1/2. – С. 181–187. – Бібліогр.: 12 назв.
620. **Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** // Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації : V міжнар. пед. читання / Херсон. держ. ун-т, Ф-т дошкіль. та почат. освіти, Лабораторія пед. досліджень та інновац.-освіт. технологій, Каф. дошкіль. освіти. – Херсон, 2009. – С. 8–13.
621. **Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку** // Пед. науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2009. – Вип. 51. – С. 119–122.
622. **Компетентностный подход к формированию речевой личности дошкольника** // Проблемы онтолингвистики – 2009 : материалы междунар. конф. (17–19 июня 2009 г., г. Санкт-Петербург). – Санкт-Петербург, 2009. – С. 352–355.
623. **Упоряд.: Наукова школа академіка Алли Богуш** : монографія / упоряд. і заг. ред. А. М. Богуш. – К. : Слово, 2009. – 525 с.
624. **Ред.: Виховання і культура** : міжнар. наук.-практ. журн. : [альманах] / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2001, лип. – . – О., 2009. – № 1–2. – Голова редкол.
625. **Ред.: Дошкільна освіта** : наук.-практ. журн. Запоріз. облас. ін-ту післядиплом. пед. освіти. – 2003, жовт. – . – Запоріжжя : ЛПДС, 2009. – № 1–4. – Голова редкол.

626. **Ред.: Наука і освіта** : наук.-практ. журн. / Півд. наук. центр АПН України. – 1997, квіт. – . – О. : [б. в.], 2009. – № 1–9. – Заст. голов. ред.
627. **Ред.: Наукова школа академіка Алли Богуш** : монографія. – Заг. ред. – Див. № 623.
628. **Ред.: Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського** : (зб. наук. пр.) / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. – Вип. 1–12. – Голов. ред.

РОЗДІЛ III. НАУКОВА ШКОЛА ВЧЕНОГО

Доктори педагогічних наук

629. **Лисенко, Н. В.** Теорія і методика формування еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закладу в системі вищої педагогічної освіти України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Професійна педагогіка” / Лисенко Неллі Василівна ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К., 1996. – 44 с. – Бібліогр.: с. 39–42 (33 назви).
630. **Гавриш, Н. В.** Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному дитинстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Гавриш Наталія Василівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 32 с. – Бібліогр. : с. 27–30 (42 назви).
631. **Котик, Т. М.** Теорія і практика становлення та розвитку української дошкільної лінгводидактики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Котик Тетяна Миколаївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2005. – 40 с. – Бібліогр.: с. 32–37 (48 назв).
632. **Крутії, К. Л.** Теорія і практика формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку (на матеріалі морфології і словотворення) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання укр. мови” / Крутії Катерина Леонідівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 44 с. – Бібліогр.: с. 35–39 (39 назв).
633. **Луцан, Н. І.** Теорія і практика розвитку зв’язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Луцан Надія Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2006. – 45 с. – Бібліогр.: с. 39–42 (49 назв).

Кандидати педагогічних наук

634. **Науменко, Т. И.** Активизация речи детей раннего возраста в дошкольных учреждениях : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Теория и история педагогики” / Науменко Татьяна Ивановна ; НИИ педагогики УССР. – К., 1991. – 25 с. – Библиогр.: с. 23–25 (14 назв.).
635. **Войцешук, Л. А.** Урахування взаємної інтерференції та використання транспозиції у засвоєнні орфоепічних норм російської мови студентами педвузів України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Методика викладання (рос. мови)” / Войцешук Лариса Адамівна ; Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1993. – 19 с. – Бібліогр.: с. 18–19 (13 назв).
636. **Оліяр, М. П.** Навчально-пізнавальна культура молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Оліяр Марія Петрівна ; Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1993. – 24 с. – Бібліогр.: с. 22–24 (10 назв).
637. **Котик, Т. М.** Методика підготовки студента до навчання дошкільників української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Котик Тетяна Миколаївна ; Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1994. – 17 с. – Бібліогр.: с. 16–17 (10 назв).
638. **Луценко, І. О.** Інтерференція і транспозиція у засвоєнні дітьми дошкільного віку лексики української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Луценко Ірина Олексіївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1994. – 24 с. – Бібліогр.: с. 23–24 (6 назв).

639. **Ткачук, О. В.** Використання спадщини І. І. Срезневського в сучасній лінгводидактиці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Ткачук Ореста Владиславівна ; Одес. держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1994. – 24 с. – Бібліогр.: с. 23–24 (8 назв).
640. **Фесенко, Л. І.** Українська народна казка як засіб розвитку зв'язного монологічного мовлення у дітей дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Фесенко Лариса Іванівна ; Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1994. – 17 с. – Бібліогр.: с. 17 (7 назв).
641. **Чулкова, А. В.** Методика обучения диалогической речи детей дошкольного возраста : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика преподавания (рус. яз.)” / Чулкова Анна Валентиновна ; Одес. гос. пед. ин-т им. К. Д. Ушинского. – Одесса, 1994. – 24 с. – Библиогр.: с. 22–23 (8 назв.).
642. **Лещинський, О. П.** Становлення і розвиток базисного етапу в системах вищої освіти США і України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Теорія та історія педагогіки” / Лещинський Олександр Петрович ; Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1995. – 25 с. – Бібліогр.: с. 23–24 (5 назв).
643. **Луцан, Н. І.** Методика розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку за текстами українських народних ігор : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика викладання (укр. мова)” / Луцан Надія Іванівна ; Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1995. – 24 с. – Бібліогр.: с. 23 (8 назв).
644. **Ляпунова, В. А.** Лінгводидактичні засади індивідуалізації та диференціації навчання дітей дошкільного віку української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика навчання (укр. мова)” / Ляпунова Валентина Анатоліївна ; Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1995. – 24 с. – Бібліогр.: с. 22–23 (7 назв).
645. **Плетеницька, Л. С.** Підготовка студентів до народознавчої роботи в дошкільному закладі (на матеріалі народної математики) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Теорія та історія педагогіки” / Плетеницька Лідія Степанівна ; Південноукр. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1995. – 24 с. – Бібліогр.: с. 21–23 (9 назв).
646. **Боднар, С. В.** Методика використання мовних і немовних засобів комунікацій в процесі навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Боднар Світлана Вікторівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1996. – 24 с.
647. **Крутій, К. Л.** Методика активізації вживання службових частин мови в мовленні старших дошкільників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика навчання (укр. мова) / Крутій Катерина Леонідівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1996. – 24 с. – Бібліогр.: с. 22–24 (14 назв).
648. **Непомняща, І. М.** Методика використання лінгводидактичних ідей Є. І. Михеєвої в збагаченні побутового словника дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 / Непомняща Ірина Миколаївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1996. – 25 с.
649. **Хаджирадева, С. К.** Методика формування культури мовленнєвого спілкування у дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Методика навчання (рос мова)” / Хаджирадева Світлана Костянтинівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1996. – 24 с. – Бібліогр.: с. 21–23 (10 назв).
650. **Аматьєва, О. П.** Методика навчання виразності мовлення дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Теорія та

методика навчання (рос мова)” / Аматьєва Олена Петрівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1997. – 24 с. – Бібліогр.: с. 21–23 (15назв).

651. **Кирста, Н. Р.** Методика використання поетичної спадщини Марійки Підгірянки в лексичній роботі з дітьми старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Кирста Наталія Романівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1997. – 16 с. – Бібліогр.: с. 12–14 (9 назв).
652. **Маліновська, Н. В.** Методика використання лінгводидактичних ідей С. Ф. Русової у навчанні дошкільників переказу художніх текстів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Маліновська Наталія Василівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1997. – 18 с. – Бібліогр.: с. 13–16 (16 назв).
653. **Садова, Т. А.** Становлення і розвиток вітчизняної дошкільної лінгводидактики (друга половина XIX століття – перша половина XX століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Садова Тетяна Анатоліївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1997. – 24 с. – Бібліогр. с. 22–23.
654. **Паскаль, О. В.** Педагогічне коригування вимовних навичок російського мовлення учнів перших класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Паскаль Олена Вікторівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1998. – 16 с.
655. **Постоян, Т. Г.** Розвиток зв’язного мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі продуктивно-творчої діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Постоян Тетяна Григорівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1998. – 16 с. – Бібліогр.: с. 14–15 (14 назв).
656. **Трифоновна, О. С.** Методика виховання звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку засобами фольклору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Трифоновна Олена Сергіївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1998. – 16 с. – Бібліогр.: с. 15 (7 назв).
657. **Бугайчук, О. В.** Методика подолання лексико-граматичної інтерференції в усному українському мовленні студентів нефілологічних факультетів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія та методика навчання (укр. мова)” / Бугайчук Олена Віталіївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1999. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16–17 (15 назв).
658. **Кулибчук, Л. М.** Розвиток образного мовлення учнів 5-7-их класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Кулибчук Людмила Миколаївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 1999. – 18 с.
659. **Горчакова, О. А.** Гуманістична спрямованість педагогічних поглядів М. І. Пирогова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 / Горчакова Ольга Анатоліївна ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – 20 с.
660. **Ласунова, С. В.** Розвиток описового мовлення старших дошкільників засобами української народної іграшки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Ласунова Світлана Валеріївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2000. – 20 с.
661. **Артемова, О. І.** Розвиток креативного мовлення молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Артемова Ольга Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського.(м. Одеса) – О., 2001. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16–17 (10 назв).

662. **Горіна, Ж. Д.** Розвиток українського розмовного мовлення студентів національних груп нефілологічних факультетів вищих навчальних закладів південного регіону України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Горіна Жанна Дмитрівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2001. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16–18 (14 назв).
663. **Илькова, А. П.** Педагогические условия включения пословиц и поговорок в систему развивающей речевой работы с дошкольниками : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / Илькова Антонина Павловна. – М., 2001. – 22 с. – Бібліогр. : с. 21–22.
664. **Чепелюк, Н. І.** Збагачення словникового запасу учнів початкових класів дієслівними формами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец. 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Чепелюк Наталія Іувіналіївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2001. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16–18 (12 назв).
665. **Біла, О. М.** Реалізація „рідномовних обов’язків” Івана Огієнка в позакласній роботі з учнями 5–7-х класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Біла Олена Мансафівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2002. – 20 с.
666. **Монке, О. С.** Формування оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Монке Олена Станіславівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2002. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16–17 (12 назв).
667. **Скринська, О. Л.** Дисциплінуюче виховання в педагогічній спадщині Джона Локка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Скринська Ольга Леонідівна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 20 с. – Бібліогр. : с. 17 (12 назв).
668. **Білан, О. І.** Навчання дітей старшого дошкільного віку розповіді за ілюстраціями : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Білан Олександра Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16–17 (19 назв).
669. **Босак, Н. Ф.** Формування фонетико-орфоепічної компетенції студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів південно-східного регіону України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Босак Ніна Федорівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 20 с. – Бібліогр. : с. 17 (9 назв).
670. **Ємельянова, Н. Л.** Підготовка майбутніх вихователів до роботи над засвоєнням старшими дошкільниками народознавчої лексики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теорія і методика проф. освіти” / Ємельянова Наталія Леонідівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16 (10 назв).
671. **Руденко, Ю. А.** Збагачення словника дітей старшого дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Руденко Юлія Анатоліївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 20 с. – Бібліогр. : с. 16–18 (26 назв).
672. **Шиліна, Н. Є.** Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Шиліна Наталія Євгенівна ;

Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2003. – 20 с. : табл. – Бібліогр.: с. 16–17 (10 назв).

673. **Березовська, Л. І.** Розвиток творчого мовленнєвого самовираження старших дошкільників в ігрових казкових ситуаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова) / Березовська Людмила Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2004. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–18 (11 назв).
674. **Цимбалару, А. Д.** Професійна діяльність учителя з формування цілісності знань з гуманітарних предметів в учнів початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теорія і методика проф. освіти” / Цимбалару Анжеліка Дмитрівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2004. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–18 (11 назв).
675. **Орехова, Л. І.** Формування оцінного компонента професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх учителів української мови і літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Орехова Лариса Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2005. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–18.
676. **Савінова, Н. В.** Коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Савінова Наталія Володимирівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2005. – 21 с. – Бібліогр.: с. 16–18 (17 назв).
677. **Копіца, Є. П.** Збагачення словникового запасу учнів гімназії науковою навчально-термінологічною лексикою на міжпредметній основі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Копіца Євгенія Петрівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2006. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16–17 (8 назв).
678. **Попова, І. І.** Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами поетичного гумору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Попова Ірина Іванівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2006. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–18 (14 назв).
679. **Пікінер, В. А.** Розвиток педагогічних ідей К. Д. Ушинського у практиці сучасного дошкільного закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 „Дошкільна педагогіка” / Пікінер Вікторія Анатоліївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2008. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–19 (11 назв).
680. **Соцька, О. П.** Формування емоційно-виразного мовлення старших дошкільників у процесі сприймання живопису : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 „Дошкільна педагогіка” / Соцька Олена Петрівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2008. – 19 с.
681. **Беляєва, О. В.** Методика розвитку зв'язного діалогічного мовлення першокласників у процесі опрацювання художніх текстів різних жанрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Беляєва Олександра Вікторівна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2009. – 21 с.
682. **Кардаш, І. М.** Творчий розвиток філологічної спадщини О. Потебні в сучасній лінгводидактиці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : [спец.] 13.00.02 „Теорія і методика навчання (укр. мова)” / Кардаш Ірина Миколаївна ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2009. – 21 с. – Бібліогр.: с. 17–18 (15 назв).

РОЗДІЛ IV. ЮВІЛЕЙНІ ВІТАННЯ ВЕКТОР У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ПОШУКУ

Алла Михайлівна достатньо утвердила себе як вченого, як педагога у найбільш складному проблемному полі дошкільної психології та педагогіки. Якраз тут сформувався її науковий інтерес та розцвів творчий талант.

Алла Михайлівна тонко відчуває найбільш симптоматично розвивальні аспекти, які дають можливість цілісно поглянути на дитячий світ дошкільнят. Працюючи у рамках культурно-історичної традиції, вона створила наукову школу мовленнєвого розвитку дитини, з яким пов'язані найсуттєвіші зміни в її свідомості, самосвідомості та особистісному ставленні.

Отже, на мою думку, цілком закономірним є новий вектор у її дослідницькому пошуку – виховання у дитини високих духовних цінностей. Зазначу, що входження у ЛОТО-сферу обіцяє нові наукові відкриття і створення інноваційних технологій нового покоління.

Тож вітаючи Аллу Михайлівну з Днем народження, зичу їй щасливої творчої долі, особистого щастя та усіляких гараздів.

Іван БЕХ, доктор психологічних наук, дійсний член АПН України, директор Інституту проблем виховання АПН України, м. Київ

ВІДДАНІСТЬ СПРАВИ

Аллі Михайлівні Богуш!

Щиро вітаю дорогу ювілярку!

Я знаю Аллу Михайлівну як щиро прихильницю ідей і творчості Василя Олександровича Сухомлинського. Гадаю, це тому що вона поділяє погляди педагога на дитину та шляхи її виховання, розвиває їх у сучасних умовах. Алла Михайлівна – постійний активний учасник щорічних читань, присвячених В.Сухомлинському, на яких вона зацікавлено порушує питання освіти й виховання дітей та молоді. Вона – приклад відданості своїй справі, високої професійності та компетентності.

Алла Михайлівна – чарівна жінка, яка прикрашає всі наші освітянські зібрання, до її голосу й думки дослухаються всі педагоги.

Бажаю Вам, дорога Алло Михайлівно, довгої плідної праці, здоров'я й всього найкращого.

Ольга СУХОМЛИНСЬКА, дійсний член АПН України, академік-секретар відділення теорії та історії педагогіки, доктор пед. наук, м. Київ

И ВЕЧНО ЮНАЯ ДУША

Глубокоуважаемую Аллу Михайловну, обаятельную и мудрую женщину, надёжную коллегу, лидера украинской дошкольной педагогики от имени мужской части дошкольных работников поздравляю с юбилеем!

Пусть будет всё, что в жизни нужно,

Чем жизнь бывает хороша –

Здоровье, счастье, верность, дружба

И вечно юная душа!

Эдуард ВИЛЬЧКОВСКИЙ, профессор, доктор пед. наук, член-корреспондент АПН Украины, Польша

ПОДЯКУ СКЛАДАЮ...

У Біблії сказано: „Подяку складайте всім”. Академік Алла Михайлівна Богуш належить до кола тих особливих людей, яким хочеться подумки і вголос висловлювати

почуття найщирішої, сердечної вдячності за науку і високогуманну, мудру підтримку в житті.

*Михайло АНТОНЕЦЬ, ст. наук. співробітник
Інституту педагогіки АПН України,
вчений секретар Української асоціації
імені Василя Сухомлинського, м. Київ*

ПРИКЛАД МУДРОСТІ

Богуш Аллу Михайлівну вітаємо з нагоди Дня народження!

Ви є яскравим прикладом мудрості, працездатності, жіночої чарівності. Ми щиро зичимо Вам міцного здоров'я на багато років, любові, безмежного щастя, тепла, подальших успіхів у Вашій відповідальній праці на ниві дошкільної освіти, здійснення всіх мрій і бажань.

Нехай у вашому домі завжди панують добробут, мир і злагода!

Хай здійсняться всі Ваші бажання і серце зігриває тепло людської вдячності!

*З глибокою повагою Олена КОПЄЙКІНА
та колектив відділу навчально-методичного
забезпечення дошкільної освіти науково-методичного
центру середньої освіти МОН України, м. Київ*

ГОЛОВНЕ – ВДЯЧНІ УЧНІ

Моє перше знайомство з цією професійно талановитою і прекрасною жінкою відбулося ще під час навчання в університеті, коли на 3-му курсі ми почали вивчати дисципліну „Методика навчання української мови в російськомовному дошкільному закладі”, яку викладала Алла Михайлівна. Я й досі пам'ятаю, як вона зайшла до нас в аудиторію – надзвичайно красива жінка в модному вбранні (на це завжди звертають увагу студенти) і водночас поважна й серйозна. З першої лекції я побачила в ній високу професійну майстерність, принциповість, інтелігентність, тактовність і толерантність стосовно нас, студентів, а пізніше впевнюся, що й до всіх тих, хто її оточує. Її лекції завжди відзначалися актуальністю і змістовністю, теоретичний матеріал постійно підкріплювався прикладом із життя. А ще що особливо мене вразило – так це літературна українська мова, що мелодійно відлунювалася по аудиторії з її вуст. Впевнена, що саме на лекціях Алли Михайлівни в мене зародилася думка продовжувати навчання й після закінчення університету і саме в тому напрямі, в якому працює Алла Михайлівна. Так воно й сталося. Після закінчення університету я прийшла до Алли Михайлівни проситися в аспірантуру. Зазвичай, вона брала аспірантів уже із стажем роботи, тих, хто хоча б деякий час працював із дітьми, спостерігав на практиці їхній мовленнєвий розвиток. Я ж прийшла із студентських лав, з іншого міста, житла не було, тож стала сльозно вмовляти, щоб мене взяли до аспірантури. І то, мабуть, була іскра Божа, що Алла Михайлівна змилювалася і погодилася взяти мене в ряди своєї наукової школи. Це було моє друге знайомство з Аллою Михайлівною.

За роки навчання в аспірантурі я впевнилася в тому, що ця жінка не тільки справжній учений, талановитий педагог, взірець літературної української мови, а й ще це надзвичайно приємна у спілкуванні людина, яка може спілкуватися на будь-яку тему, тактовна, чуйна, добра, порядна, вона прекрасна господарка, яка з радістю зустрічає гостей у своєму домі. До неї завжди можна звернутися за порадою, і вона ніколи в ній не відмовить. Усі розмови з Аллою Михайлівною й досі викликають у мене сльози вдячності й радості. Ця жінка несе в собі таку світлу благодать, від якої завжди стає на душі радісно і легко. І я вдячна Богові за те, що саме Алла Михайлівна була моїм науковим керівником, допомогла мені стати науковцем, навчила викладацькій майстерності. Я й досі з вдячністю продовжую вчитися всім її „мудрощам”, але вже як її колега по кафедрі, якою керує Алла Михайлівна.

Глибокоповажана Алло Михайлівно, бажаю Вам подальших творчих злетів у цій царині, хай в усьому завжди оточують Вас краса, любов, квіти, натхнення і вдячні учні.

УЧИТЕЛЬ З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ...

Є люди – просто учасники життєвих подій. А є люди, які впливають на долі інших людей і змінюють хід історії. Саме до таких людей можна віднести надзвичайну людину – Аллу Михайлівну Богуш, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України. Вже пройшло майже чотири з половиною років, як я познайомилась із нею, і ця зустріч багато в чому зумовила мою подальшу долю.

Алла Михайлівна не лише піднялася до вершин науки, але й допомагає багатьом відкрити дорогу у життя, в науковий світ, у той простір, який доступний лише обраним.

Так сталося і зі мною. Завдяки її педагогічній мудрості, професійному керівництву, наполегливості я змогла піднятися в науці на сходинку вище, ставши кандидатом наук. Незважаючи на свою зайнятість, численні відрядження, науково-творчу діяльність (адже Алла Михайлівна – автор понад 500 наукових праць з проблем розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку), вона намагалася знайти час і приділити увагу всім, хто її потребував.

Але за роки навчання в аспірантурі, під керівництвом Алли Михайлівни, я пройшла не лише наукову школу, а й школу життя. Алла Михайлівна не лише видатний науковець, справжній вчитель з великої літери, чиї очі світяться тим добром і надійним світлом, що зігріває серця і примушує тягнутися до найкращого, що є в душі. Вона ще й чарівна жінка з бездоганним смаком, почуттям гумору і загадковим блиском в очах, яка не лише талановита у науці, а ще й в багатьох сферах життя: вона й гарно танцює, і готує найсмачніші справи, і є дуже приємним обізнаним співрозмовником та й взагалі, всі її достоїнства неможливо перерахувати. Для всіх, і власне для мене, Алла Михайлівна є прикладом для наслідування, тим ідеалом, до якого хочеться прагнути.

У будь-якій складній ситуації я могла розраховувати на її мудру пораду. Саме так і сталося у моєму особистому житті. Коли я стояла на роздоріжжі, я звернулася саме до Алли Михайлівни. І завдяки їй, її порадам і підтримці, я влаштувала своє особисте життя і зараз щаслива у шлюбі.

Шановна Алло Михайлівно!!! Я щиро бажаю Вам невичерпного горіння, нескінченного щастя і задоволення від життя, творчого натхнення і внутрішньої сили. Нехай доля Вас боронить від усіх негараздів і розчарувань, від невдач і просто похмурого настрою, адже така людина, як Ви, заслуговує на найкращі дарунки від Фортуни, бо Ви – її обраниця!

*З безмежною вдячністю, повагою і любов'ю до Вас,
ШИЛІНА Наталія Євгенівна, канд. пед. наук, старший
викладач кафедри філософії ОНАЗ
імені О.С.Попова, м. Одеса*

Мені пощастило працювати під керівництвом надзвичайно чарівної жінки Алли Михайлівни Богуш, яка є втіленням жіночої вроди і душевної краси. Моє знайомство з Аллою Михайлівною відбулося, ще коли я була студенткою 3 курсу нашого дошкільного факультету. Вона подарувала нам одну-єдину лекцію, а ми і досі її пам'ятаємо, бо були у захваті і від цікавого матеріалу, і від самої Алли Михайлівни. Алла Михайлівна має природний дар зачаровувати людей навколо себе і талант керівника. Ця людина здатна віддавати своє тепло, її слова зігрівають, підтримують і надихають. І ще багато інших приємних несподіванок чекали на мене, коли я почала працювати поряд з цією унікальною жінкою. Мені дуже приємно бути корисною для неї, для її справи. Я й досі хвилююся і тремчу у присутності академіка. Кожна зустріч з нею для мене як свято. Я поринаю в інший світ, у світ науки - цікавий, бурхливий, такий насичений раптовими зворотами, успіхами, злетами – світ Алли Богуш. Її Величності Науці віддано нею вже більше 40 років, але Алла Михайлівна і думки не припускає, щоб покинути свою улюблену справу, і за це їй велике спасибі.

Окрім науки в житті Алли Михайлівни є багато інших інтересів. Вона захоплюється приготуванням вишуканих страв, займається спортом, багато подорожує...

Шановна Алло Михайлівно! Дозвольте від щирого серця привітати Вас із Днем народження! Нехай кожен звичайний день приносить Вам тільки радість. Нехай Вас завжди супроводжують посмішка і гарний настрій. Нехай минають Вас стороною всі неприємності та негаразди, а життєвий шлях завжди буде осяяний зірками. Бажаю Вам міцного здоров'я, душевного спокою, здійснення мрій і великого красивого жіночого щастя!

З любов'ю і повагою Олена КІСКІНА

Шановна Алло Михайлівно!

До тих вітань, які Ви почули і ще почуєте в ці ювілейні дні, хочу додати і своє вітання, але віршованими рядками Ліни Костенко, які, на мій погляд, дуже відображають Ваше творче життя.

Ми переможемо.
Не такі ми й кволі.
Не допускай такої мислі,
Що Бог покаже нам неласку...
Життя людського строки стислі,
Немає часу на поразку.

*Олена КОВАЛЕНКО (Пшеврацька),
канд. пед. наук, доцент кафедри
дошкільної і початкової освіти
КМПУ імені Б.Грінченка, м. Київ*

Жіночість, чуйність, талановитість, інтелігентність, толерантність, працьовитість, високий професіоналізм...

Неможливо перелічити усіх чеснот, які уособлює в собі Алла Михайлівна.

Наука і життя є чимось неподільним для Алли Михайлівни, і тому такою плідною до учнів є її життєва стежина. І саме мені Алла Михайлівна відкрила шлях до науки, навчила життєвої мудрості, завжди бути в творчому пошуку, дії.

У цей особливий для Ваших колег, учнів, близьких і друзів день прийміть глибоку подяку і шану. Здоров'я і натхнення Вам, творчих злетів і щастя!

Нехай кольори золотої осені підкріплять урочистість ювілейних днів, донесуть тепло вдячності, шани і щирої любові.

*Ваша учениця Ірина ЛУЦЕНКО,
канд. пед. наук, доцент кафедри
дошкільної педагогіки Інституту
педагогіки і психології НПУ
імені М. Драгоманова, м. Київ*

Алла Михайлівна Богуш...

Це ім'я для мене було новим на початку вісімдесятих. Я прийшла до садочка недосвідченою дівчиною, яка не мала освіти, але бажала працювати з маленькими дітьми. Намагалася придивлятися до професіоналів і чула у відповідь: „Працюй за Богуш”, „Подивися конспекти Богуш” тощо.

Коли віднайшла методичні рекомендації, посібники, автором яких був „якийсь Богуш”, була впевнена, що стільки неможливо написати, а якщо й можливо, то це міг зробити чоловік, а не жінка, тим паче що за життя мало кого визнають.

Яким же був мій подив, коли я дізналася, що Богуш – це жінка, молода і розумна, яка раніше працювала в тому ж інституті, куди я вступила для навчання.

Плинув час. Я вивчилася, почала працювати за спеціальністю, розуміла, що моїх знань недостатньо для роботи. Отже, вирішила спробувати себе в науці.

Вагання щодо подальшого навчання розвіяла відповідь Алли Михайлівни на лист із проханням взяти мене на навчання до аспірантури. Потім був захист кандидатської дисертації, навчання в докторантурі... Її зауваження до моїх „наукових спроб і опусів” я досі бережу, іноді переглядаю, тому що тільки моя Алла Михайлівна могла написати і не образити: „Катю, думай”, „Що це за дурниці?”, „Нісенітниця, такого не буває”. Кожне її зауваження – це поштовх до дії, це бажання мислити і діяти, робити і творити.

Усі роки навчання для мене осяяні присутністю людини, яка не лише була моїм науковим керівником, консультантом у науковій роботі, а є і буде Зіркою, взірцем Патріота, Громадянки, а найголовніше – Жінки. Кожен, хто хоча б один раз спілкувався з Аллою Михайлівною, не може не помітити її енергетики, яка заряджає і дає крила.

Навіть не можу підрахувати всіх, кому Алла Михайлівна „виростила крила”, кого підштовхнула і сказала: „А тепер спробуй летіти сам”.

Я вдячна Богові за зустріч з Аллою Михайлівною. Гадаю, що вища нагорода, це коли кажуть, що Катерина Крутій – учениця Богуш. Це приємно, але ще більш – відповідально.

Алло Михайлівно, дозвольте Вас привітати з Днем народження. Багато у цей день буде поздоровлень, побажань, але хочеться ще раз висловити вдячність і низько поклонитися не лише від себе, а від усіх „дошкільнят” України, для кого Ви – наукова мати і порадниця.

З Днем народження!

*Катерина КРУТІЙ, доктор пед. наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної освіти
Запорізького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

СПРАВЖНІЙ УЧИТЕЛЬ

У кожної людини є в житті Учитель, який допоміг пізнати науку навчання, сенс роботи, радість спілкування. Саме такою особистістю стала для мене Алла Михайлівна. Ніколи не забуду її наполегливості і вимогливості як наукового керівника поряд із щирсердною допомогою і безкорисливістю. Вона здатна бути не лише „вченою дамою”, шановним академіком, а й справжнім другом, чарівною жінкою, Особистістю і Людиною.

Від щирого серця бажаю Вам, шановна Алло Михайлівно, міцного здоров'я та довголіття, вічної молодості жнив на науковій ниві, любові і добра від людей. Божого Вам благословення на довгі роки!

*Тетяна НАУМЕНКО, канд. пед. наук,
ст. науковий співробітник, заступник
головного редактора газети „Дитячий садок”,
а головне – учениця А.М.Богуш, м. Київ*

ПІДСУМКОВЕ ЗАНЯТТЯ

70-ті роки минулого століття. Написала – і самій не віриться, що так сплинув час...

А тоді була практика в дитячому садку у студентів дошкільного відділення педфаку Рівненського ДПІ. Вікна помешкання керівника педагогічної практики виходили на територію дитячого садка. Ми знали, що завжди „під ковпаком”, а тому старалися „тримати марку” – активно втілювати набуті в Альмамагір знання у вир дитячого світу. І ось останній акорд – підсумкове заняття в підготовчій групі. Хвилююся, але все йде чудово: діти – на висоті, ТНЗ і дидактичний матеріал – використані, здається, все нормально! Та краєм ока бачу, як керівник практики активно малює ручкою круги перед собою. Що, невже забула виключити магнітофон? Дивлюсь – ні, виключений. Знову повертаюся до групи і закінчую на високій ноті заняття. От молодець! І тут керівник зазначає: „Заняття проведено добре, але ти його затягнула аж на 5 хвилин! Я ж тобі показувала, закругляйся!”

– А-а-а! А я думала – магнітофон!

Тим керівником практики була Алла Михайлівна.

Сьогодні я вітаю Вас, шановна Алло Михайлівно, від імені нашого курсу, який у наступному році святкуватиме 25 років випуску і сподівається на зустріч із Вами, від імені своєї родини, яка Вас обожає, та від імені багатьох малят, яких зігривали, виховували і навчали освітлені і освічені Вами, дорога наша жінко, педагоги-вихователі.

З роси і води Вам, Ювілярко!

*Ольга ТИМОФІЄВА, методист
Закарпатського ІППО, м. Ужгород*

ЖИТТЄСТВЕРДЖУВАЛЬНА ПОЗИЦІЯ

Вельмишановна Алло Михайлівно!

Щиро вітаємо Вас з ювілеєм!

У цей особливий день висловлюємо Вам свою повагу і пошанування Вашої науково-педагогічної праці, співробітницької діяльності, життєстверджувальної позиції, принциповості у формуванні особистості найменших громадян нашої держави. Захоплюємося Вашою жіночою чарівністю, безмежною працьовитістю. Зичимо Вам міцного здоров'я, творчої наснаги, усіляких гараздів у Вашому житті!

*З повагою колектив кафедри дошкільної
педагогіки Інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова, м. Київ*

ВЗІРЕЦЬ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ

Вельмишановна Алло Михайлівно!

Сердечно вітаємо Вас зі славним ювілеєм!

Висловлюємо Вам шану і вдячність за великий внесок у справу дошкільної і вищої педагогічної освіти в Україні. Ваші теоретичні і практичні здобутки в галузі дошкільної лінгводидактики збагатили педагогічну скарбницю України. Ваш професіоналізм, толерантність, інтелігентність є взірцем для наслідування не одного покоління педагогів.

Сімнадцять років Вашої життєвої і творчої біографії пов'язані з нашим ВНЗ. Авторитет, мудрість і тепло, які Ви нам дарували і даруєте сьогодні, не поцінуються словами. Ми захоплюємося Вашим педагогічним, науковим і людським талантом, величезною працездатністю і плідною творчістю.

Дорога наша ювілярко! Ми щиро вдячні Вам за співпрацю і зичимо здоров'я і добра, нових сил і творчої наснаги.

*Ваші учні і колеги – кафедра педагогіки і психології
(дошкільної) Рівненського ДГУ*

ВДЯЧНІСТЬ ЗА ЩАСТЯ

Шановна Алло Михайлівно!

У день Вашого ювілею прийміть вдячність за щастя бути Вашою ученицею зі студентської лави упродовж трьох десятиліть. Віддаючи свої знання, талант і горіння серця улюбленій справі і учням, Ви не лише навчаєте, а й упевнюєте у правильності педагогічного вибору, стверджуєте ідеали Світла і Добра.

Бажаю Вам і надалі щедрого врожаю на ниві педагогічного пошуку, талановитих учнів, здоров'я, достатку, особистої чарівності і невичерпності!

*З глибокою повагою і любов'ю
Тамара ПОНІМАНСЬКА, канд. пед. наук,
професор, зав. кафедри педагогіки і
психології (дошкільної) Рівненського ДГУ*

СЕРЦЕ І ПОМИСЛИ

Шановна Алло Михайлівно!

Щиро вітаю Вас з ювілеєм. Зичу Вам міцного здоров'я, жіночого щастя, натхнення та успіхів в роботі.

Нехай у вашому домі завжди панує світло і злагода, в серці – добро, у помислах – мудрість, у засіках – достаток, а нелегка наукова нива колоситься врожаєм нових здобутків і людської вдячності.

*Алла СЕРЕДНИЦЬКА, начальник дошкільної,
початкової та спеціальної освіти
Головного управління змісту освіти
МОН України, м. Київ*

СОНЯЧНА ЛЮДИНА

Українське дошкільня може почуватися щасливим, упевненим у завтрашньому дні. Тому є кілька важливих причин. По-перше, у нас є свій академік, шановна ювілярка Алла Михайлівна Богуш. Отже, інтереси наймолодших громадян країни захищаються на найвищому науковому рівні. По-друге, педагоги дошкільних освітніх закладів забезпечуються сучасними методичними розробками, ефективними педагогічними технологіями, що створюються величезною науковою школою, яку очолює Алла Михайлівна.

По-третє, у різні куточки нашої славетної держави щороку роз'їжджаються молоді вихователі – колишні студенти, душі яких освітило величезне сонячне серце шановної Алли Михайлівни. Отже, вітаючи Вас, Алло Михайлівно, зичимо здоров'я, успіхів, сил, насаги для процвітання нашої спільної праці – українського дошкільня.

*З повагою і любов'ю викладачі та студенти
психолого-педагогічного факультету
Луганського НПУ імені Тараса Шевченка*

ВІД УСІХ ЛЬВІВ'ЯН

Вельмишановна Алло Михайлівно!

Львівщина – маленький куточок України, де всі педагоги-„дошкільники” Вас знають, шанують і люблять. Я від усіх львів'ян і від свого імені передаю найщиріші привітання у день вашого ювілею.

Щиросердно зичу Вам міцного здоров'я, радості, щастя, а найголовніше, щоб криниця Вашого життя ніколи не міліла, а постійно наповнювалася чистою, джерельною водою, з якої неупинно черпали б мудрі думки та натхнення до праці багато науковців та педагогів-практиків.

Ви вивчили і продовжуєте вчити величезну когорту науковців. Вас знають не лише на Україні, але й далеко за її межами.

Тож, дай Вам, Боже, великої сили, натхнення у Вашій нелегкій, але надзвичайно потрібній усім творчій праці, створити ще багато наукових праць, бо вони є дороговказом для науковців та педагогів-„дошкільників” до нових висот.

І на закінчення прошу прийняти поетичні рядки побажання:

У день знаменний, радісний, величний

Здоров'я зичим Вам, снаги й завзятку,

Нехай прийдешній благодатний день

Стрічає Вас веселкою пісень

І радістю за діток і онуків,

І вдячністю за Ваш життєвий труд.

Хай роки йдуть. Без ліку йдуть,

А ювілеїв буде ще багато!

Хай стане сили всіх їх зустрічати!

Хай у Вашій оселі стеляться квіти,

Хай пісня звучить Вам

„На многії літа!”.

*З пошаною Олександра БІЛАН,
канд. пед. наук, доцент*

У ЧОМУ ПОЛЯГАЄ СЕНС ЩАСЛИВОГО ЖИТТЯ

У чому полягає сенс життя? Думаю, у тому, щоб творити добро, бути небайдужим і толерантним до інших, невтомно працювати, по-справжньому захоплюючись улюбленою справою, зрештою, просто любити саме життя у всіх його проявах. Такі одвічні і невибагливі істини вже протягом кількох десятиліть культивує Алла Михайлівна, наукова школа якої розширилась і в часі, і в просторі, посівши чільне місце в національній освіті і науці.

Визначення наукової школи, незважаючи на свою уживаність у сучасних друкованих виданнях і усних виступах діячів науки і просвіти, все ж і дотепер залишається нечітко окресленим, подекуди перетворившись на поетизм. Частіше воно виконує оцінювальну роль, оскільки таким чином намагаються підкреслити значущість діяльності того чи іншого відомого вченого, який виховав численну когорту учнів і послідовників. Наукова школа академіка А. М. Богущ – це передусім творча співдружність науковців різних поколінь, об'єднаних спільними поглядами на розв'язання наукових проблем, схожим стилем роботи, а найголовніше – оригінальними ідеями її зачинательки, доведення яких слугує всім як стимулом розвитку подальших досліджень, так і чинником об'єднання, навіть попри можливі відмінності у наукових підходах. Відтак і виплекала Алла Михайлівна цілу плеяду наукових прихильників і однодумців, які охоче транслюють і всіляко примножують ідеї свого вчителя, пристрасно і самовіддано сприяють поступові національній освіті.

Без перебільшень скажу, що Алла Михайлівна – педагог із Божою іскрою: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України, науковець, чие ім'я добре відоме як вітчизняним фахівцями, так і далеко за межами нашої держави. Для мене особисто вона ще і Вчитель, взірець справжнього вченого і людини, свого роду еталон, згідно з яким я і багато інших звиряють правильність своїх людських вчинків і наукових суджень. Бути учнем Алли Михайлівни – це, з одного боку, мати надійний захист і всіляку підтримку, а з іншого – чітко усвідомлювати всю відповідальність за те, що ти один із тих небагатьох, обраних самою А. М. Богущ.

Алла Михайлівна дійсно є людиною надзвичайно обдарованою і різнобічною. Друзі і близькі повсякчас дивуються різноманіттю її чеснот: мудрий і співчутливий педагог, блискучий лектор і красномовець, дотепний і уважний співрозмовник, авторка численних публікацій, до того ж тонкий поціновувач кулінарного мистецтва, української пісні і народного танцю. Усі, хто спілкуються з нею, відчувають тепло її серця, непідробне прагнення допомогти, порадити і розрадити душу, не помічають дистанції в голосі, бо вона просто і невимушено веде науковий і життєвий діалог зі своїми учнями і колегами. Мабуть, тому і простяглася до неї звідусіль численна черга з тих, хто потребує поради, допомоги, співчуття. Усіх їх підживлює своєю енергією, мудрістю, добротою ця красива жінка – справжня берегиня.

Академік А. М. Богущ – одна з тих унікальних жінок, які завжди помітні у будь-якому товаристві – чи то експериментальний майданчик, засідання вченої ради, наукова конференція, освітянський форум або дружня вечірка. Однак головна стихія, царина, у якій вона дійсно знає майже все, – лінгводидактика, тому не випадково її по праву давно вже визнано однією із засновниць вітчизняної дошкільної лінгводидактики.

Професор А. М. Богущ виховала чимало поколінь студентів, аспірантів і докторантів. Є серед її учнів і вже відомі (і ще не дуже) вчені, професори, доктори і кандидати наук, які працюють повсюдно – від дошкільних закладів до вищої школи. Усіх їх об'єднує і зігриває шалена енергія цієї талановитої жінки, надихає глибокий розум ученої, людини широкого світогляду, невичерпної ерудованості. Коли дивишся на цю тендітну, надзвичайно привабливу жінку, то здається, що час для неї зупинився, адже так проникливо випромінюють внутрішню красу її дивовижні очі, незмінно чарівною залишається її доброзичлива усмішка.

Шановна Алло Михайлівно, в житті кожної окремої і, навіть, видатної людини не раз настає така мить, коли стає просто необхідним зупинитися, озирнутися в минуле й

усвідомити: що є, що було, що буде і чим серце заспокоїться. До ювілею Ви прийшли із вагомим науковим доробком, отож, є час і дещо уповільнити ритм життя. Але знаю напевне, що це не для Вас.

Сьогодні я від імені всіх тих, хто називає Вас своїм Учителем, і тих, кого Ви вщасливили бути поруч із Вами, хочу побажати міцного здоров'я, родинного добробуту, любові і поваги від людей, неодмінного втілення всіх Ваших творчих і наукових задумів. Нехай і новій генерації Ваших учнів і послідовників належатиме майбутнє національної науки, біля витоків якої Ви були і будете завжди, як одна із талановитих представниць наукової еліти України, справжнє уособлення достоїнств українського жіноцтва.

Із безмежною любов'ю і щирою вдячністю

*Ваша Жанна Горіна,
канд. пед. наук, доцент*

Любимому учителю

Учитель, которого ждут...

Что значит слово „учитель”?
Наставник, мудрец, человек?
Значенье какое важнее,
Спорьте хоть целый век.
Думаю, просто профессией
Назвать учителя мало:
Выбрать свое призвание
Судьба ему указала.
Каким должен быть учитель –
Учитель, которого ждут?
Вопрос непростой, учтите,
Ответишь не в пять минут.
Он знает, как быть человеком,
Не лгать, не кривить душой.
Поможет он стать ученику
Не кем-то – самим собой!
Он хочет, чтоб в этом мире
Царили добро и покой
И солнцем душа светилась
В каждом из своих учеников!
Он умеет помочь, – он поможет,
Если боль приключилась вдруг.
Умеет понять и услышать,
Как самый надежный друг!
Он сделать так может, чтоб зерна
Таланта большого в учениках
Взошли, расцвели и крепили,
Как главное чудо на свете!
Конечно, учителю трудно:
Душа постоянно в работе,
В стремленье отдать свои занятия
В нелегкой об учениках заботе,
Наградой учителю служит
Свет восторженных глаз учеников,
Умение мыслить и слушать,
Взращенное в каждом из них!
Теперь я, пожалуй, отвечу,
Что слово „Учитель” значит.

Это Судьба и Призвание, Творчество, Вера, Удача”.

Е. Соцкая (аспирантка)

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК¹

- Аматьєва О. П. 374, 453, 650
Аноров И. И. 91, 93
Антонець М. Я. 288
Артемова Л. В. 32, 39, 85, 90, 92, 94, 134–136, 141–143, 153, 154, 168, 171, 328
Артемова О. І. 661
- Баглаєва Н. І. 328
Байєр О. М. 374, 376
Баскіна І. Б. 32
Березовська Л. І. 520, 551, 553, 573, 588, 673
Беляєва О. В. 681
Біла О. М. 665
Біла О. О. 564
Білан О. І. 668
Біляєва О. В. 271
Боднар С. В. 646
Болдирєв І. А. [40]
Бондаренко А. К. 46
Бородич А. М. 47
Босак Н. Ф. 669
Брїцин В. М. 560
Бугайчук О. В. 657
Будак В. [14], [25], 597, 607
Буркова Л. В. 168
- Варяниця Л. О. 535
Васильєв Г. И. 383
Виготський Л. С. (перс.) 312
Вільчковський Е. С. 85, 90, 128, 129, 132, 133, 141, 143, 144, 148, 153, 154, 171, 436
Войцеховская О. [28]
Войцешук Л. А. 635
Воликова Т. В. 59
- Гавриш Н. В. 400, 446–448, 535, 538, 561, 584, 585, 615, 617, 630
Главенко Т. 173
Гончаренко С. [6]
Горіна Ж. Д. 662
Горчакова О. А. 659
Грама Н. Г. 564
Григоренко Г. І. 226, 284, 309, 402
Гураш Л. В. 89
- Деменчук Л. М. 123, 125, 137
Демченко Д. М. 223
- Демьянчук С. А. див. Дем'янчук С. Я.
Дем'яненко О. Є. [29]
Дем'янчук А. С. 421
Дем'янчук С. Я. 158, 182; (перс.) 421
Дем'янчук О. 239
Денисенко Н. Ф. 376
Добролюбський А. О. [40]
Долинський Б. Т. 604
Дондюк Г. П. 160
Дорошенко З. П. 376
Дудко Л. М. 289, 294, 299, 313
- Ємельянова Н. Л. 670
- Ждан В. П. 134–136
Жукова Т. [7], [8]
Журецький Я. І. [25]
Журик О. В. 174
- Запорожец А. В. (перс.) 256, 340, 524
Захаренко О. А. 495
Зеленко Н. І. 55, 61, 69, 83, 84, 206
Золотых Т. [2]
Зотова І. В. 549
- Ількова А. П. див. Ількова А. П.
- Іваненко А. П. 19, 138
Ількова А. П. 265, 274, 275, 297, 302, 305, 663
Ільченко В. Р. 399, 452, 548
Інжестойкова В. О. 205, 226, 564
- Казанжи І. [24]
Калуська Л. 548
Кардаш І. М. 682
Кириченко О. М. 187, 191
Кирста Н. 239, 651
Кисильова О. І. 537, 589
Кічук Н. В. 289, 294, 299, 313
Клюєва Г. Г. 89
Кметь А. [9]
Койчева Т. І. [41], 582
Комар Л. І. 86, 124, 127, 139, 150, 155, 162
Коменський Я. А. (перс.) 213, 220
Комісарова Г. Ю. 179
Копіца Є. П. 677

¹ У квадратних дужках позначено номери бібліографічних записів підрозділу „Література про життєвий і творчий шлях вченого”

- Корольова Т. М. 560
 Костюк Г. С. (перс.) 12, 382, 386
 Котик Т. М. [31], 175, 177, 209, 224, 242, 244, 308, 338, 341, 360, 365, 368, 446–448, 462, 538, 585, 631, 637
 Котирло В. К. 35, 36, 92, 94, 186; (перс.) 403
 Кремень В. Г. 592–594, 596, 598, 600, 606
 Кремсал Л. В. 61, 69
 Криворучко В. П. 207, 211, 214, 215, 219, 223, 239, 293
 Крупская Н. К. (перс.) 158
 Крутій К. Л. [19], 290, 349, 350, 374, 376, 632, 647
 Кулибчук Л. М. 658
 Кулинич Л. І. 55
 Курінна С. М. 535
- Л**
 Ларіна Е. В. 560
 Ласунова С. В. 660
 Лебедєва З. Є. 32
 Лещенко А. Д. 64
 Лещинський О. П. 642
 Лисенко Н. В. 225, 236, 245, 402, 429, 457, 629
 Литвиненко С. А. 220
 Лихолєтова В. К. 206
 Локк Д. (перс.) 667
 Луцан Н. І. [32], 586, 633, 643
 Луценко І. О. 638
 Ляпунова В. А. 644
- М**
 Макаренко А. С. (перс.) 146
 Макляк М. М. 19
 Маковецька Н. В. 349, 350
 Маліновська Н. В. 277, 278, 303, 536, 652
 Мандрика О. Г. 458, 494
 Маркотенко Т. С. 615
 Мартинова Р. Ю. 537
 Михеєва Є. І. (перс.) 648
 Монке О. С. [33], 430, 537, 666
 Мусієнко-Репська В. 571
- Н**
 Надточій О. І. 55
 Назарова С. [23]
 Науменко Т. І. [20], 436, 634
 Непомняща І. М. (Непомнящая И. Н.) 173, 219, 270, 314, 437, 648
 Николайчук Г. И. 123
 Ніколенко Д. Ф. 149
 Ночвінова О. В. 183
- О**
 Огієнко І. (перс.) 322, 342, 392, 665
 Огренич Н. 387
 Оліяр М. П. 636
 Ольжич О. (перс.) 389
 Орехова Л. І. 675
 Орищенко В. Г. [1], 205
 Орланова Н. П. 55, 61, 69, 83, 84, 187, 206
- П**
 Павлік І. С. [25]
 Паскаль О. В. 247, 248, 266, 307, 654
 Печенко І. П. 535
 Пирогов М. І. (перс.) 659
 Піаже Ж. (перс.) 385, 390
 Підгірянкa М. (перс.) 651
 Пікінер В. А. 679
 Плетеницька Л. С. 227, 645
 Плохій З. П. 128, 129, 144, 351
 Подзюньська Т. Б. [12]
 Поніманська Т. І. 324
 Пономаренко Л. О. [38]
 Попова І. І. 678
 Постоян Т. Г. 655
 Потєбня О. О. (перс.) 269, 300, 682
 Проколієнко Л. Н. 186
 Прусс В. П. 262
 Пугачевська А. М. 11
 Пузирна Л. В. 207, 211, 223
- Р**
 Рогова П. І. [38]
 Романюк С. [20]
 Роменець В. А. 108, 115
 Руденко Ю. А. 511, 671
 Руснак І. [20]
 Русова С. Ф. (перс.) 237, 278, 287, 303, 304, 318, 319, 331, 333, 389, 405, 437, 491, 542, 543, 552, 652
- С**
 Савельєва Н. П. 32, 55
 Савінова Н. 562, 591, 676
 Садова Т. А. 653
 Сайко В. 79
 Симонович А. С. (перс.) 195
 Сірополко С. (перс.) 304
 Скринська О. Л. 667
 Смовська О. І. 67, 79
 Соприкіна О. 617
 Сосніна Н. 184
 Сохин Ф. А. 63
 Соцька О. П. 680
 Срезневський І. І. (перс.) 367, 639
 Старовойт Л. В. [25]
 Степанова Т. М. [25], 271, 281, 597, 607

Стефанік В. (перс.) 194
Стрюк К. І. 83, 84, 187, 351
Сухомлинський В. О. (перс.) [44], 52, 62,
145, 174, 231, 232, 234, 288, 359, 379, 435,
459, 487, 498, 499, 501, 505, 513, 544–546,
566, 587, 602, 603, 605, 612
Сучок В. Є. 512, 563, 618

Тимошенко Р. М. 205
Титаренко Т. М. 186
Тихеєва Є. І. (перс.) 173, 179, 219, 270
Тищенко С. П. 186
Ткачук О. В. 194, 639
Трифонов О. С. [36], [44], 400, 589, 656

Ушинський К. Д. (перс.) 1, 5, 173, 200,
201, 239, 344, 458, 479, 499, 501, 505, 509,
549, 679

Фесенко Л. І. 220, 640
Филиппюк Г. С. 59, 91, 93

Хаджирадева С. К. (Хаджирадева С. К.)
[37], 260, 261, 291, 453, 649
Ханцеверов Ф. В. 319
Ходурська Т. 159, 162, 180
Храмов Ю. І. [39]

Цимбалару Л. А. 674

Чебикін О. Я. [40], [41], 582
Чепелюк Н. І. 664
Чередниченко С. 454
Черкасов М. [4], [5], 616
Чулкова Г. В. (А. В.) 179, 210, 641

Шиліна Н. Є. 455, 672
Шимановский Д. С. 108, 160
Ширяєва Р. С. 28
Штеренгерц А. Е. (перс.) 366

Щербакова К. Й. 132, 133, 148
Щербань М. 418

Яковенко П. 454
Ямницький В. М. 248, 269, 272, 275, 276,
280, 281, 292, 302
Ямницький М. Н. 25, 54, 195, 201, 221
Ян В. І. 205, 214, 226, 229, 236, 250, 253,
254, 279
Яницкая Е. Ю. 81
Ярмаченко М. Д. [20]
Яцій О. М. [26]

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК НАЗВ ПРАЦЬ А. М. БОГУШ²

- Адаптаційно-корекційна робота з дошкільниками з відхиленням у розвитку 565
Адаптація учнів-інвалідів до навчально-виховного процесу професійно-технічного училища 422
Адреса досвіду: експериментальний учбово-педагогічний центр „Надія” 329
Адреса досвіду: НВК „Надія” 477
Азбука громадянськості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського 566
Активизація оціночно-речевої діяльності дітей в роботах А. В. Запорожца 256
Актуальні проблеми дошкільного виховання 324
- Базисний** компонент дошкільної освіти 310
Базисний компонент – засіб наступності в роботі 285
Базисний компонент – засіб наступності в роботі дошкільних закладів та початкової школи 377
Базисний компонент мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку 353
Базисний компонент мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: сутність та шляхи реалізації 400
Базисний компонент народознавчої обізнаності дітей дошкільного віку 286
Базисний компонент дошкільного образования в Україні 354
Базисний компонент речевого розвитку в Україні 378
Базовий компонент дошкільної освіти 328
Базовий компонент народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку 257
Батьківська педагогіка Василя Сухомлинського 487
Біблія у духовному розвитку особистості 330
Біблія як засіб сенсифікації духовного розвитку дитини 355
Біологічне та соціальне у поглядах С. Русової на виховання 287
Боротьба за чистоту мови в умовах дитячого садка 3
Будак, С. В. Збірник наукових праць 607
- В центрі уваги** – особистість дитини 149
Варіативність у дошкільній освіті 311
Ваші помічники – книги 590
Взаємозалежність свободи і відповідальності в поведінці особистості 540
Взаємозалежність свободи і відповідальності: погляд В. О. Сухомлинського 513
Взаємозв’язок принципів виховання дітей на народних традиціях 258
Взаимосвязь емоционального и рационального в обучении детей второму языку 212
Л. С. Виготський: проблема багатомовності в дошкільному віці 312
Види і корекція мовленнєвих помилок у дітей 591
Використання ідей К. Д. Ушинського і Є. І. Тихеевої у практиці роботи сучасного дитячого садка 173
Використання картин в дитячому садку 119
Використання картин В. І. Леніна на заняттях з розвитку мови в дитячому садку 78
Використання педагогічної спадщини К. Д. Ушинського в методиці розвитку та корекції мовлення дітей дошкільного віку 458
Використання спадщини С. Русової в духовному вихованні дітей дошкільного віку 331
Використання української народної творчості в інтернаціональному вихованні дошкільників 162
Витоки виховання мовної особистості вчителя у спадщині В. О. Сухомлинського 459
Витоки готовності дітей до шкільного навчання у психологічній спадщині Віри Котирло 403

² Посилання даються на номери бібліографічних записів розділу II „Хронологічний покажчик праць А. М. Богуш”

Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку 323, 370
 Витоки розвитку мовної особистості 541
 Витоки художньо-мовленнєвої діяльності дітей у педагогічній спадщині С. Русової 542
 Виховання дітей дошкільного віку 592
 Виховання і культура 423, 449, 478, 504, 528, 554, 577, 608, 624
 Виховання екологічної культури 283, 325
 Виховувати увагу дітей до мови 33
 Від головного редактора 404
 Відгадай! 89
 Вікові особливості оцінно-контрольних дій дошкільників в образотворчій діяльності 488
 Внесок В. О. Сухомлинського у розвиток дошкільної лінгводидактики 288
 Воспитание детей дошкольного возраста 186
 Вплив біосоціальних факторів на розвиток особистості дитини у спадщині С. Русової 405
 Вплив мовленнєвого середовища на розвиток особистості дитини 489
 Вплив середовища на формування мовної особистості 490
 Вплив середовища на формування мовної особистості дитини 514
 Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського (до 180 років з дня народження) та Василя Олександровича Сухомлинського (до 85 років з дня народження) 505
 Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського 479
 Вчимося рахувати українською мовою 223
 Вчитися – хотіти і вміти 313
Готуємо руку дитини до письма 347, 398, 614
Державні і національні символи 230
 Дефініції „дитинство”, „духовність” і „довкілля” в педагогічній спадщині В. Сухомлинського 379
 Дефініції „духовність” і „моральність” в аспекті національного виховання в Україні 380
 Дефініція „духовність” і „моральність” в аспекті національного виховання в Україні 381
 Дефініція „розуміння” у контексті художньо-мовленнєвої діяльності дітей 382
 Деякі аспекти використання літературної спадщини В. Стефаніка у сучасній школі 194
 Деякі питання двомовності дітей дошкільного віку 6
 Диагностические методики выявления уровня психического развития детей дошкольного возраста 205
 Дидактические игры и упражнения в обучении детей родному языку 314
 Дидактические игры и упражнения в обучении дошкольников русскому языку 123
 Дидактичний матеріал для навчання елементів грамоти в дитячому садку 19
 Дитина в дошкільні роки 374
 Дитинство в сучасному освітньому просторі 460
 Дитинство: погляд сьогодення 461
 Дитинство: сходинки його комфортності 406
 Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку 535, 555
 До питання про вплив двомовності на розумовий розвиток дітей 7
 До питання про розвиток творчого мислення студентів у процесі вивчення курсу дитячої психології 41
 До постановки проблеми спадкоємності формування у дітей 6-7 років загальнонавчальних умінь 289
 До проблеми духовного розвитку дитини 383

До проблеми засвоєння дітьми службових частин мови 290
 До проблеми комфортності дитини 431
 До проблеми психолого-педагогічного супроводу мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку 619
 До уваги читачів 66
 Довкілля 399, 452
 Допомога і контроль 96
 Дошкільна лінгводидактика 348, 369, 510, 527
 Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільному закладі освіти 446
 Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови 561, 578
 Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика 375, 428
 Дошкільна освіта 480, 506, 529, 556, 579, 593, 609, 625
 Дошкільна педагогіка 594
 Дошкільне виховання 259
 Дошкільне дитинство: його сьогодні і майбутнє 595
 Дошкільний навчальний заклад 596
 Дошкольное образование в структуре государственного стандарта в Украине 356
 Друга молодша група: планування занять 128, 129, 144
 Духовне виховання на засадах української християнської педагогіки 515
 Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання 357, 407
 Духовність в аспекті національного виховання в Україні 358, 408
 Духовність як категорія педагогіки 567
 Духовно-релігійне виховання дошкільників у педагогічній спадщині С. Русової 543
Еволюція мети навчання рідної мови в українській дошкільній лінгводидактиці 462
 Експериментальні дослідження навчання російськомовних дітей української мови 463
 Етичні бесіди в 1-3 класах 79
 Етичні бесіди з учнями 67
 Етичні бесіди за змістом художніх творів 28
З пам'яттю у серці 597
 Завдання та зміст навчання грамоти 55
 Заговорить душа українською 246
 Заняття в дошкільному навчальному закладі 598
 Заняття з розвитку мови 60
 Заняття з розвитку мови в дитячому садку 140
 Заняття з розвитку мови дітей старшого дошкільного віку 74
 Заняття з розвитку мови дітей у дошкільних закладах 65
 Заняття з художнього читання у дошкільному закладі 125, 137
 Заняття з художньої літератури в молодшій та середній групах 150
 Запрошуємо до розмови 284, 309
 Збагачення словника дошкільників експресивною лексикою народних казок 511
 Змістова характеристика видів мовленнєвої компетенції дошкільників 332
 Знайомити дітей з правилами вуличного руху [в іграх, на заняттях з розвитку мови та образотворчої діяльності] 21
 Зошит для підготовки руки вихованця підготовчої групи дошкільного закладу 80
 Зошит для підготовки руки дитини до письма 349, 350
 Зошит з підготовки руки до письма вихованців підготовчої до школи групи дошкільного закладу 241
Идеи В. А. Сухомлинского об обучении детей родному языку 145
І звички і переконання 87

Ідеї Я. А. Коменського про навчання дітей другої мови в сучасній педагогічній практиці 213
 Ідеї ненасильства у християнській педагогіці 432
 Ідеї В. О. Сухомлинського в сучасній практиці дитячого садка 231, 232
 Ідеї В. О. Сухомлинського про навчання дітей рідної мови 174
 Ідейно-політичне виховання дошкільників у процесі навчання їх російської мови 106
 Із слова починається людина 516
 Інтернаціональне виховання дітей у процесі навчання другої мови 157
К **вопросу** о культуре речевого общения 260
 К вопросу о методах обучения дошкольников второму (украинскому) языку 214
 К вопросу о методах обучения дошкольников второму языку 233
 К вопросу о творческих проявлениях в речевом этикете дошкольников 261, 291
 К вопросу о формировании самоконтроля у дошкольников в процессе усвоения двух языков 22
 К вопросу усвоения детьми двух языков 42
 К вопросу усвоения детьми дошкольного возраста двух языков 34
 Категорії добра і ненасильства в родинній педагогіці 409
 Категорії добра та ненасильства в сучасній педагогіці 434
 Категорії Добра, Миру і Ненасильства в правоохоронній педагогіці 433
 Категорія духовності як кінцева мета національного виховання 384
 Катехісис батьківської педагогіки В. Сухомлинського: від материнського порога до Людини 435
 Катехісис образу рідного слова в лінгводидактичній спадщині Василя Сухомлинського 359
 Керівництво розвитком мови дітей у двомовному оточенні 8
 Кілька питань про наше життя 436
 Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку 620, 621
 Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників 568
 Компетентностный подход к формированию речевой личности дошкольника 622
 Комплексні заняття з розвитку мовлення дітей в світлі ідей В.О. Сухомлинського 234
 Комплексный подход к планированию учебно-воспитательной работы в детском саду 111
 Комфортність дитини 464
 Комфортність особистості в аспекті безперервної освіти 465
 Комфортность детства в гуманной педагогике В. А. Сухомлинского 544
 Концепція духовного виховання дітей С. Ф. Русової 333, 437
 Концепція національного дошкільного виховання дітей у дошкільній педагогічній спадщині Софії Русової 491
 Концепція розвитку дитячого мовлення за Жаном Піаже 385
 Концепція „розуміння” Г. С. Костюка в контексті художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників 386
 Корекційно-педагогічна робота з дітьми, котрі мають відхилення в розвитку 292
 Корекція вимови за умов близькості родної двомовності 247
 Коррекция произношения в речи дошкольников в условиях близкородственного двуязычия 215
 Коррекция произношения детей 248
 Коррекция речи детей-билингвов 262
 Корректирующие занятия по обучению детей русскому языку в национальных дошкольных учреждениях 164
 Корректирующий характер обучения детей второму языку 249
 Корректирующий характер обучения детей русскому языку 263
 Краєзнавство в педагогічній системі А. С. Симонович 195

- Н. К. Крупская об обучении детей второму языку 158
- Культура речевого общения детей дошкольного возраста 453
- Культурологическая парадигма воспитания в поликультурном пространстве 569
- Культурологічна парадигма освіти в спадщині В. О. Сухомлинського 545
- Культурологічна парадигма освіти у спадщині В. О. Сухомлинського 546
- Лексична робота** з дітьми на заняттях математичного циклу 293
- Ленинские идеи изучения русского языка в практику работы национальных дошкольных учреждений 120
- Лінгводидактика в сучасних закладах освіти 400, 424
- Лінгводидактична спадщина Софії Русової в сучасному дошкільному закладі 536
- Лінгводидактичні засади мовленнєвого спілкування 537, 557
- А. С. Макаренко** про культурне виховання дітей в сім'ї 146
- Малятко 187, 351
- Маляточко 376
- Методика виховання звукової культури мови 206
- Методика навчання дітей рідної мови та ознайомлення з явищами навколишнього життя в дошкільному закладі 183
- Методика навчання дітей української мови в дошкільних закладах 188
- Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах 583
- Методика навчання дітей української мови в дошкільному закладі 242
- Методика навчання дошкільнят елементів грамоти 13
- Методика навчання української мови в дошкільних закладах 224
- Методика обучения детей национальных (нерусских) групп дошкольных учреждений русскому языку 116
- Методика обучения детей русскому языку в дошкольных учреждениях 165
- Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному закладі 447
- Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі 584
- Методика ознайомлення дітей з творами українських письменників 264
- Методика ознайомлення дітей з українським народознавством у дошкільному закладі 225
- Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах освіти 448
- Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах 538, 585
- Методика роботи з книгою 206
- Методика розвитку мови в дитячому садку 55, 58
- Методика розвитку мови дітей 47
- Методика розвитку мови дітей раннього віку 55, 109
- Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі 206, 222, 255
- Методика словникової роботи й ознайомлення дітей з явищами навколишнього життя 206
- Методика формування граматичної будови мови 206
- Методические рекомендации к практическим занятиям по обучению детей второму языку (русскому, украинскому) и методике развития речи (для студентов специальности 2110 „Дошкольная педагогика и психология”) 166
- Методические указания студентам I курса „Методика работы с первоисточниками и обучение конспектированию” 81
- Методичне керівництво роботою з розвитку мови в дошкільних закладах 206

Методичні вказівки до самостійного вивчення тем „Підготовка руки дитини до письма” та „Наступність з розвитку мови в дитячому садку, підготовчих і 1 класах школи” студентам ІV курсу заочного відділення 102
 Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми „Методичне керівництво розвитком мови дітей в дитячому садку” 103
 Методичні вказівки та завдання до самостійної роботи з вікової і педагогічної психології для студентів-заочників ІІ курсу педагогічного факультету (відділення педагогіки і методики початкового навчання) 38
 Методичні можливості дошкільних установ у формуванні загальнонавчальних умінь у першокласників 294
 Методичні рекомендації до вивчення розділу „Методика розвитку мови дітей раннього віку” з курсу „Методика розвитку рідної мови дітей” 167
 Методичні рекомендації до занять з української мови в підготовчій до школи групі 189, 207
 Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку „Малятко” 168
 Методичні рекомендації з методики розвитку мови до вивчення розділу „Становлення методики розвитку мови як науки” 82
 Методичні рекомендації щодо розвитку мови дітей раннього віку 138
 Мистецтво виховання словом 517
 Міжпредметні зв'язки при підготовці студентів до навчання дітей другої мови 216
 Мій рідний край, моя земля. Українське народознавство в дошкільному закладі 226
 Місце і роль бесід у моральному вихованні учнів груп подовженого дня 73
 Місце оцінки на заняттях з розвитку мови 29
 Місце педагогічної оцінки в навчальній діяльності дошкільників 410
 Мова ваших дітей 152
 Мова вихователя 55
 Мова дітей 454
 Мова єдності і братерства 68
 „Мова моя чудова...” 387
 Мова як засіб формування національної самосвідомості 265
 Мовленнєва активність у структурі пізнавальної діяльності дітей 334
 Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі 455
 Мовленнєва діяльність, мовленнєве спілкування, розвиток мовлення 374
 Мовленнєва діяльність у структурі пізнавальної діяльності 388
 Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема 335
 Мовленнєва підготовка студентів до навчання дітей української мови в дошкільному віці 360
 Мовленнєве спілкування 187
 Мовленнєве спілкування дітей дошкільного віку 537
 Мовленнєвий етикет 374
 Мовленнєвий компонент дошкільної освіти 484
 Мовленнєвий розвиток дітей в умовах російсько-української двомовності 217
 Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років 485
 Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку: експериментальні знахідки 400
 Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації 361
 Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи 586
 Мовна особистість у полікультурному середовищі 599
 Мовна підготовка дітей до школи 266
 Мовне спілкування 168
 Мовні навички і вміння 130
 Модернізація дошкільної освіти в контексті Національної доктрини її розвитку 466
 Моє довкілля 539

Музичне виховання: спадкоємність – вимога часу	530
На дошкільном факультеті	107
Навчально-методичний комплекс з курсу „Дошкільна лінгводидактика”	615
Навчання грамоти	61, 69, 153
Навчання грамоти в дитячому садку	11
Навчання грамоти в підготовчій до школи групі (російськомовні дошкільні заклади)	84
Навчання грамоти в підготовчій до школи групі дитячого садка (україномовні дошкільні заклади)	83
Навчання дітей іноземної мови в дитячому садку	55
Навчання дітей розповідання	64
Навчання дітей читання слів	55
Навчання дошкільників російської мови	49
Навчання звукового аналізу мови	75
Навчання і виховання дітей дошкільного віку	32
Навчання російської мови	147
„Надія” дивиться в майбутнє. Обдарованість: що це?	336
Наочність у навчанні грамоти дітей сьомого року життя	55
Напрямок новий, перспективний	315
Народна математика	227
Народная педагогика о воспитании детей в духе мира	159
Народознавча обізнаність дітей дошкільного віку	362
Наслідування	600
Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема	547
Наступність дошкільної і початкової ланок у системі неперервності освіти	492
Наступність і перспективність мовленнєвого спілкування дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	537
Наступність і спадкоємність дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	411
Наступність і спадкоємність дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти: оцінний компонент	412
Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти	413
Наступність та перспективність у роботі дошкільних закладів освіти та початкової школи	363
Наступність у роботі дитячого садка і першого класу школи з розвитку мови	55
Наступність у роботі дошкільних закладів і початкової школи	295
Наступність у роботі дошкільних закладів і початкової школи на сучасному етапі	296
Наука і освіта	326, 345, 371, 396, 425, 450, 481, 507, 531, 558, 580, 610, 626
Наукова школа академіка Алли Богуш	623, 627
Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського	327, 346, 372, 397, 426, 451, 482, 508, 532, 559, 581, 611, 678
Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки	533, 560
Наукові основи методики розвитку мови та ознайомлення дітей з навколишнім	206
Наукові школи Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського	582
Національне виховання в українському довіллі	316
Національні традиції та свята	250
О взаимосвязи мыслительной деятельности и образной речи дошкольников	297
О формировании оценочных суждений у дошкольников в процессе речевой деятельности	196

- О явлениях интерференции в речевой деятельности детей дошкольного возраста в условиях двуязычия 9
- Обведи літеру 243
- Образ рідного слова в національному вихованні 267
- Образ рідного слова у національному вихованні дітей 298
- Обучение детей дошкольного возраста русскому языку 57
- Обучение детей русскому языку в детском саду 190
- Обучение детей русскому языку в детском саду с украинским языковым режимом 126, 139, 169
- Обучение правильной речи в детском саду 170
- Обучение русскому языку в детском саду 100
- Оглядаючи пройдене... 616
- Ознайомлення дітей з національними традиціями та культурою українського народу 208
- Ознайомлення дітей з природою та довкіллям 564
- Ознайомлення дітей з українськими народними традиціями 228
- Ознайомлення дошкільників із довкіллям 548
- О. Ольжич і С. Русова: національне виховання українського дошкільця 389
- Они изучают язык братства 127
- Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні 373
- Оновлення змісту та форм дошкільної і початкової освіти України 483
- Организованное изучение русского языка в детском саду 76
- Освіта дітей: шляхи до неперервного навчання 534
- Основи медичної педагогіки 235
- Основи навчання дошкільнят елементів грамоти [за звуковим аналітико-синтетичним методом] 14
- Особливості вивчення української мови в дошкільних закладах з російською мовою навчання 209
- Особливості роботи над семантикою тексту українських народних казок з дітьми російськомовних груп дошкільних закладів 175
- Особливості сприйняття художніх творів дітьми дошкільного віку 197
- Осознанный характер обучения дошкольников-билингвов 337
- Парадигма „детства” в современной педагогике 493**
- Парадигма „дитинства” в контексті розвитку особистості дитини 467
- Парадигма „дитинства” в контексті розвитку особистості дошкільника 438
- Парадигма „дитинства” в сучасній педагогіці 468
- Педагогические условия формирования речевой готовности будущих воспитателей ДУЗ в условиях билингвизма 469
- Педагогічна оцінка в навчальній діяльності дошкільників як фактор підготовки їх до школи 97
- Педагогічне коригування мовлення дітей дошкільного віку в ігровій діяльності 562
- Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі 587
- Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського у практиці спілкування „педагог-діти” 549
- Педагогічні нотатки та роздуми 401
- Перспективні напрями розвитку дошкільного виховання в Україні 317
- Перспективы развития дошкольного воспитания в современных условиях 218
- Перспективы развития дошкольного воспитания на современном этапе 198
- Під колесами освітніх перегонів: неперервність і перспективність дошкільної і початкової ланок освіти 470
- Підготовка гувернерів-вихователів. Програма професійних курсів 564, 576
- Підготовка дефектологів-логопедів до роботи у дошкільних навчальних закладах 494
- Підготовка дітей до навчання грамоти 70
- Підготовка до навчання грамоти 77

Підготовка майбутніх вихователів до навчання дітей української мови в ДНЗ 471
 Підготовка майбутніх педагогів до формування у молодших школярів загальнонавчальних умінь 299
 Підготовка педагогічних кадрів до реалізації принципу наступності дошкільної і початкової ланок освіти 570
 Підготовка руки дитини до письма 43, 44, 48, 50, 55, 206, 374
 Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти 414, 439
 Підготовка студентів до навчання дітей другої мови в національному дитячому садку 176
 Підготовка студентів до навчання дітей української мови 177
 Підготовка студентів до навчання дітей української мови в дошкільному закладі 338
 Підготовка студентів до народознавчої роботи в дошкільному закладі 268
 Підготовка студентів до роботи у випускних групах дошкільних закладів та з 6-річками 472
 Підготовча до школи група в дитячому садку 153, 163
 Підхід – комплексний: Розв’язання програмних завдань на заняттях з розвитку мовлення 121
 Пізнавальна діяльність, її сутність та види 364
 Планирование по обучению детей русскому языку в детских учреждениях с украинским языковым режимом 117
 Планирование работы по обучению детей русскому языку в детских учреждениях с украинским языковым режимом 124
 Планування занять в середній групі дитячого садка 141
 Планування занять у другій молодшій групі дитячого садка 142
 Планування занять у підготовчій групі дитячого садка 143
 Планування занять у старшій групі дитячого садка 154
 Планування навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. Молодша та середня групи 85
 Планування навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. Старша та підготовча групи 90
 Подготовка воспитателей к обучению детей русскому языку в национальном детском саду 112
 Подготовка выпускников педагогических учебных заведений (дошкольных отделений) к работе с детьми шестилетнего возраста в детском саду 118
 Подготовка выпускников педагогических учебных заведений к работе в подготовительных классах общеобразовательной школы 91
 Подготовка детей шестого года жизни к обучению грамоте 98
 Подготовка студентов к обучению дошкольников второму языку 199
 Подготовка студентов к пропагандистской деятельности 131
 Подготовка студентов к работе с шестилетками 93
 Подготовка учеников педагогических учебных заведений... 59
 О. О. Потебня: генезис образної мови 269
 О. О. Потебня про генезис мовлення дітей 300
 Преимущество детского сада и школы в развитии речи детей 30
 Принцип опоры на родной язык в трудах Е. И. Тихеевой 270
 Принципи гуманізації освіти у вищій школі 440
 Принципи модернізації вищої освіти 473
 Принципи модернізації вищої освіти у 20 столітті 518
 Принципи модернізації вищої освіти у XXI столітті 550
 Принципи модернізації дошкільної і початкової ланок освіти у НВК „Надія” 601
 Принципи модернізації мистецької освіти у вищій школі 571

- Принципи народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку 251
- Принципи народознавчої роботи з дітьми 5–6 років 495
- Принципи опори на рідну мову в працях Є. І. Тихеєвої 219
- Принципи створення народознавчої програми для дошкільників 236
- Про взаємозв'язок мисленнєвої діяльності і образного мовлення дошкільників 339
- Про диференційований підхід у виховній роботі школи 271
- Проблема активизации познавательной деятельности детей в трудах А. В. Запорожца 340
- Проблема егоцентричного мовлення у спадщині Жана Піаже 390
- Проблема екологічного виховання дітей в педагогічній спадщині С. Русової 318
- Проблема комфортності в дитячому колективі школи-інтернату 474
- Проблема мовної особистості педагога в педагогічній науці 496
- Проблема наступності дошкільної і початкової ланок у навчально-виховному комплексі „Надія” 391
- Проблема преемственности в работе дошкольного учебного заведения и начальной школы 572
- Проблеми наступності і перспективності розвитку дошкільної і початкової ланок освіти 497
- Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В. О. Сухомлинського 498
- Програма виховання в дитячому садку. Формування граматичної правильності мови 20
- Програма і методичні рекомендації виховання дітей в дошкільному закладі 39
- Програма і методичні рекомендації морально-етичного виховання дітей дошкільного віку (з російською мовою навчання) 94
- Програма та методичні рекомендації морально-етичного виховання дітей дошкільного віку 92
- Проект А. М. Богуш „До 90-річчя з дня народження В. О. Сухомлинського” 612
- Професійно-речева готовність майбутніх вихователів як лінгводидактична проблема 441
- Професійно-речева готовність студентів к обучению детей второму славянскому языку в дошкольном возрасте 341, 365
- Прояви інтерференції в дитячому мовленні 16
- Психологические аспекты эстетической культуры будущего педагога 160
- Психологические основы обучения и воспитания детей шестилетнего возраста в подготовительных классах общеобразовательных школ 95
- Психология и познание человека 115
- Психологічні аспекти екологічної культури майбутнього педагога 272
- Психологічні основи вивчення класного колективу та складання психолого-педагогічної характеристики на клас 53
- Психологічні основи вивчення особистості учнів 54
- Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі 421
- Работа творческих групп по системе дошкольного воспитания 155**
- Развитие диалогической речи детей в игре 210
- Развитие речи детей дошкольного возраста 63
- Развитие речи детей первых трех лет жизни 229
- Реалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського щодо творчого самовираження дитини в сучасній практиці дошкільного закладу 602
- Рекомендации по изучению русского языка в дошкольном учреждении 86
- Реформа школы и психологические аспекты подготовки учителя 113
- Реформування підготовки педагогічних кадрів в аспекті реалізації принципів наступності і перспективності 442
- Речева компетентність дошкільника в базовому компоненті образования в Украине 443
- Речева підготовка дітей к школе 104, 114

- Речевая подготовка детей к школе в условиях близкодейственного билингвизма 45, 178
- Речевая подготовка детей к школе в условиях двуязычия 23
- Речевое развитие детей в условиях близкородственного билингвизма 252, 301
- Речевое развитие детей при условиях близкородственного билингвизма 273
- Рідна мова як засіб формування національної самосвідомості у дошкільників 274, 275, 302
- Рідномовні обов'язки Івана Огієнка 342
- Рідномовні обов'язки у спадщині І. Огієнка 392
- Робота з розвитку мови в підготовці дітей до школи 31
- Робота з розвитку фонематичного слуху в підготовчій до школи групі 11
- Родинна педагогіка Василя Сухомлинського: від материнського порога до людини 603
- Родовід. Родинне деревце 253
- Розвиток громадського дошкільного виховання в УРСР 101
- Розвиток критичного мислення студентів 122
- Розвиток методики організації художньо-мовленнєвої діяльності у другій половині ХХ століття 519
- Розвиток мови дітей дошкільного віку 105
- Розвиток мови дітей і школа 35
- Розвиток мови дітей у змішаних за віком групах 37
- Розвиток мови дошкільника у сім'ї 40
- Розвиток мови у дітей дошкільного віку 26
- Розвиток мовленнєвотворчого самовираження дітей в ігровій діяльності 551
- Розвиток мовлення 153
- Розвиток мовлення і ознайомлення дошкільників з художньою літературою 564
- Розвиток творчого мислення студентів у процесі вивчення курсу дитячої і педагогічної психології 276
- Розвиток творчого мовленнєвого самовираження дітей 520
- Розвиток українського мовлення 161
- Розвиток українського мовлення в дошкільних закладах національних спільнот 352
- Розвиток українського мовлення у дошкільників 191
- Роль екскурсій-оглядів у розвитку мови дошкільнят 27
- Роль зіставлення у засвоєнні дитиною двох мов 15
- Роль партійної організації факультета в вихованні общественної активності студентів 24
- Роль фізичного виховання у процесі адаптації молодших школярів до умов навчання у школі 604
- С. Русова: витоки національної науки і сучасність 277
- С. Русова: витоки українського дошкілля і сучасність 278
- Софія Русова: духовно-релігійне виховання дошкільнят 552
- С. Русова: концепція мовного розвитку дітей в національному дошкільному закладі 303
- С. Русова: методичні засади концепції національного виховання дітей 304
- С. Русова: Перспективні аспекти розбудови національного дитячого садка 237
- С пам'яттю в серце** 366, 597
- Самовираження дошкільника в мовленнєво-творчій діяльності 573
- Самоконтроль: специфіка його прояву в дітей 574
- Семейные взаимоотношения и их роль в формировании личности ребенка 305
- Сенсифікація духовного розвитку ребенка в педагогическом наследии С.Ф. Русовой 319
- Середня група: планування занять 132, 133, 148
- Словесні дидактичні ігри в дитячому садку 46
- Слово рідне, мова рідна 254, 279
- Слово розвиває, навчає, виховує 88

- Слово як фактор виховання мовної особистості 521
- Современная психология о путях активизации учебной деятельности учащихся 51
- Содержательный аспект речевого развития ребенка в Базисном компоненте дошкольного образования в Украине 444
- Специфіка діяльності логопеда дошкільного закладу 499
- Специфіка спрямованих оцінно-контрольних дій у дітей дошкільного віку в навчально-мовленнєвій діяльності 521
- Спілкування другою мовою (для груп некорінної національності) 187
- Сприймання й розуміння дітьми змісту художніх творів 393
- І. І. Срезневський: вивчення рідної мови в дитячому віці 367
- Становлення методики розвитку мови як науки 206
- Старша група в дитячому садку 171, 185
- Старша група: планування занять 134–136
- Ступени воспоминаний... 445
- В. А. Сухомлинский о развитии речи детей дошкольного возраста 62
- Василь Сухомлинський: азбука виховання майбутніх громадян України 605
- В. О. Сухомлинський про розвиток мови дітей 52
- Сучасний стан дошкільної лінгводидактики в Україні 500
- Тайна** в імені твоїм... Надія 415
- Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності 588
- Тематика контрольних робіт з методики розвитку мовлення та навчання грамоти дітей дошкільного віку для учнів-заочників педагогічних училищ спеціальності 2010 „Виховання в дошкільних закладах” 151
- Теоретичні аспекти виховання мовної особистості дошкільника 523
- Теоретичні засади дослідження творчого мовленнєвого самовираження дошкільників 553
- Теоретичні засади дошкільної лінгводидактики 400
- Теоретичні засади змістового аспекту мовленнєвого розвитку дітей на етапі дошкільного дитинства 416
- Теоретичні засади художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку 343
- Теоретичні й методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника 394
- Теоретичні та методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника 400
- Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку 456, 486, 617
- Тетрадь для подготовки к письму... 99
- Типові труднощі при рівнобіжному засвоєнні української і російської мови дітьми дошкільного віку 4
- Є. І. Тихеева про розвиток мови дітей дошкільного віку 179
- Традиції сімейного виховання К. Д. Ушинського у спадщині Василя Сухомлинського 504
- Турботи дошкілля 417
- Україно моя, Батьківщино моя!** 238
- Українська мова в дошкільних закладах з російською мовою навчання та виховання 156, 172
- Українська мова в дошкільному закладі 211, 244
- Українська мова в дошкільному закладі: Ранній, молодший і середній вік 192
- Українська мова в дошкільному закладі: Старший дошкільний вік 193
- Українська потішка у дитячому садку 180
- Українське дошкілля: його сьогодні і майбутнє 475
- Українське народознавство в дошкільному закладі 402, 427, 429, 457

- Українське народознавство у дошкільному закладі 245
- Уроки духовності дітям 512, 563
- Усвідомлення дитиною двох мов (російської і української) 17
- Участь студентів педінституту у виховній роботі мікрорайону школи 25
- К. Д. Ушинский о значении и месте родного языка в обучении и воспитании детей 200
- К. Д. Ушинский о швейцарских малолетних школах 201
- К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти 509
- К. Д. Ушинський: концепція мовної освіти 344
- К. Д. Ушинський про вивчення дітьми іноземної мови на основі рідної мови 5
- К. Д. Ушинський про значення і місце мови в навчанні і вихованні дітей 239
- К. Д. Ушинський про рідну мову 1
- Форми організації навчання в дошкільному закладі 606**
- Формирование оценочного отношения к речевой деятельности сверстников в русле идей Я. А. Коменского 220
- Формирование оценочно-контрольных действий в процессе развития речи детей 186
- Формирование оценочно-контрольных действий в речевой деятельности детей-билингвов 240
- Формирование оценочно-контрольных действий в речевой деятельности дошкольников 320
- Формирование оценочно-контрольных действий у дошкольников в процессе обучения родному и русскому языку 110
- Формирование чувства времени в творческой деятельности детей 280
- Формирование эстетической культуры будущего педагога 221
- Формирование этических суждений у дошкольников в русле идей А. В. Запорожца 524
- Формування готовності студентів до навчання дітей української мови в дошкільному закладі 368
- Формування граматично правильної мови 55
- Формування граматично правильної мови дітей в умовах двомовності 10
- Формування естетичної культури майбутнього педагога 281
- Формування мовленнєвої особистості в дітей дошкільного віку 589
- Формування мовної особистості дитини в полікультурному середовищі: теоретичний аспект 525
- Формування мовної особистості на різних вікових етапах 589, 613
- Формування моральної оцінки дошкільників у процесі етичних бесід 56
- Формування ОКД у дітей в процесі навчання другої мови 181
- Формування ОКД у дошкільників у процесі близькоспорідненої двомовності 202
- Формування оцінно-етичних суджень у дітей старшого дошкільного віку 430
- Формування оцінно-етичних суджень у художньо-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку 537
- Формування професійно-комунікативної компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу 526
- Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу 575
- Формування у дошкільників творчої активності в мовленнєвій діяльності 282, 306
- Формування української мовленнєвої компетенції у дітей етнічних спільнот України 321
- Характеристика звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти 11**
- Хрестоматія з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку 618
- Хто як кричить? 184
- Художественная литература как средство воспитания детей в духе мира 182
- Художньо-мовленнєва діяльність 374

Художня література	153, 168, 187
Цицерони в пелюшках. Як уникнути „дефектів фікції” і не потрапити до логопеда	502
Цінний посібник	108
Ціннісні орієнтири рідномовних обов’язків у спадщині І. Огієнка	322
Ціннісні пріоритети дошкільного дитинства	476, 503
Через усвідомлення – до оцінки	71
Чи перестане бути Попелюшкою дошкільна освіта?	418
Шлях до милосердя і любові	419
Шляхи і методи активізації і збагачення словника дітей в середній групі дитячого садка	2
Шляхи наступності і перспективності в роботі дошкільних закладів і початкової школи	307
Щоб були справжніми людьми	72
Явление интерференции при параллельном усвоении детьми двух языков	12
Явления интерференции при параллельном усвоении детьми двух языков	18
Язык и национальная культура	203
Языковая подготовка детей к школе в условиях украинско-русского двуязычия	204
Як вчити дитину читати	36
Яке ж воно, нинішнє дошкілля?	420
Definition „understanding” in the context of children’s artistic speech activity	395
Interdisciplinary connections in preparing students for the second language teaching	308

**ІНФОРМАЦІЙНО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ
ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – науково-дослідний центр з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства і книгознавства, національне галузеве книгосховище, головний науково-інформаційний центр освітянської галузі України, науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та АПН України.

До послуг користувачів універсальний книжковий фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (понад 500 тис. примірників), 40% якого становлять фахові документи:

- ◆ періодичні видання XIX–XX ст. та сучасні (щорічна передплата – понад 300 вітчизняних та зарубіжних газет і журналів);
- ◆ дисертації та автореферати дисертацій педагогіко-психологічної тематики;
- ◆ зібрання праць вітчизняних та зарубіжних педагогів (XIX–XX ст.), монографії, матеріали досліджень із педагогіко-психологічних питань, програми та методики викладання предметів, підручники і посібники для загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації;
- ◆ література іноземними мовами з питань педагогіки і психології, художні твори мовою оригіналу;
- ◆ література з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розташована у двох приміщеннях.

У головному приміщенні діють:

- загальний читальний зал;
- дисертаційний зал;
- читальний зал підручника;
- читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського;
- читальний зал документів іноземними мовами;
- кабінет бібліотекознавства;
- персональний і міжбібліотечний абонемент (МБА);
- Медіа-центр.

Медіа-центр надає користувачам платні і безплатні послуги, пов'язані з мультимедійною інформацією, включаючи сканування, копіювання й тиражування методичних, навчальних, дидактичних та інших друкованих і електронних матеріалів за умов збереження авторських і суміжних прав, швидкісний Інтернет. На базі медіа-центру за сприяння Британської Ради в Україні, згідно з Угодою про співробітництво між АПН України та Британською Радою, відкрито „Ресурсний інформаційно-освітній центр”. У центрі користувачі бібліотеки можуть отримати доступ до повнотекстових електронних баз даних 1000 британських та міжнародних журналів і газет та понад 8500 наукових видань з питань освіти, економіки, бізнесу, політики.

Через веб-портал ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (www.library.edu-ua.net) надається доступ до її електронного каталогу та виконується віртуальна довідка.

До послуг освітян повнотекстові та реферативні бази даних (БД):

- БД авторефератів і дисертацій з питань педагогіки та психології;
- БД праць видатних педагогів, зокрема – повнотекстова колекція праць В. О. Сухомлинського;
- електронна бібліотека книг XIX ст. з питань педагогіки та психології;
- галузева реферативна БД.

У філії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського працює:

- загальний читальний зал;
- абонемент.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського видає:

- збірники наукових праць з питань бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства;
- регламентуючі та інструктивно-методичні матеріали для мережі освітянських бібліотек України;
- щомісячний бюлетень „Нові надходження до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського”;
- бібліографічні та інші інформаційні видання з питань педагогіки та психології;
- „Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки” (щорічно).

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснює кваліфіковане бібліотечно-бібліографічне обслуговування користувачів, а також інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу в освітянських закладах шляхом групового та індивідуального інформування, систематичного проведення Днів інформації, Днів фахівця, педагогічних рад, презентацій освітянських періодичних видань, тематичних книжкових виставок, друку в періодичних галузевих виданнях, інформаційних і тематичних списків літератури з актуальних проблем освіти, педагогіки та психології.

Як культурно-просвітницький центр, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського систематично проводить художньо-мистецькі виставки, презентації, літературно-музичні вечори, зустрічі з відомими діячами освіти і культури.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського видано за 2000–2009 рр.

Наукові праці

➤ **Історія освітянських бібліотек України** : наук. зб. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова, К. Т. Селіверстова, Ю. І. Артемов [та ін.]. – К. : Вирій, 2006. – 403 с. – Бібліогр. в кінці ст.

➤ **Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського**. Вип. 1. Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. А. Дубровіна, В. В. Дерлеменко, Т. І. Ківшар (голова) та ін.]. – К. : Четверта хвиля, 2008. – 402 с.

➤ **Науково-методичні та організаційні засади створення системи інформаційного забезпечення фахових потреб освітян України** [Електронний ресурс] : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Львів, 18–19 трав. 2006 р.) / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: В. І. Лутовинова, П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина [та ін.]. – Електрон. дані. – К., 2006. – Режим доступу: http://www.library.edu-ua/datas/upload/files/zbirnic_Lviv_08.pdf. – Назва з екрана.

➤ **Освітянські бібліотеки України в реалізації програми рівного доступу до якісної освіти** [Електронний ресурс] : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, Черкаси, 20–22 жовт. 2008 р. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, Черкас. облас. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників ; редкол.: П. І. Рогова (голова), Н. М. Чепурна (заст. голови), І. І. Хемчян (упоряд.), В. М. Саух. – Електрон. дані. – К., 2008. – Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/634>.

Бібліографічні посібники з питань педагогіки та психології

- **Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 1991–2006 рр.** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т вищої освіти; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Моїсеєва І. П., Ніколюк Л. І., Микитенко О. С.; наук. ред. Рогова П. І.; наук. консультант Корольов Б. І.; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – К. : Пед. думка, 2008. – 487 с.
- **Гід з громадянської освіти в Україні** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України, Донец. шк. прав людини; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І., Черняєва Г. К., Березкіна В. В., Дуральська Н. Ю.; наук. ред.: Рагозін Микола Петрович, Рогова Павла Іванівна; наук. консультант Чорна Катерина Іванівна]. – Донецьк; Київ : [б. в.], 2003. – 166 с.
- **Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: п'ять років діяльності (2000–2004)** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, Укр. асоц. ім. В. О. Сухомлинського, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [уклад.: Палашина Н. А., Горбенко Н. А., Вербова В. В., Самчук Л. І.; наук. ред.: Рогова П. І., Лутовина В. І.; відп. за вип.: Букшина Т. Ф., Зотова В. О.; бібліогр. ред.: Жданова Р. С., Палашина Н. А.; літ. ред. Лашко К. М.; рецензенти: Сухомлинська О. В., Воскобойнікова-Гузева О. В. – К. : [вид. О. М. Ешке], 2005. – 99 с.
- **Дошкільна освіта як складова системи безперервної освіти України (1991–2006)** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т проблем виховання, Наук. б-ка НПУ ім. М. П. Драгоманова; [упоряд.: Пономаренко Л. О. та ін.; наук. ред. Рогова П. І.; наук. консультант Кононко О. Л.; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – К. : [б. в.], 2009. – 141 с.
- **Загальноосвітня школа України за роки незалежності (1991–2001 рр.)** : реком. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України, УБА; [уклад.: Ніколюк Лідія Іванівна, Смелік Ігор Михайлович, Черняєва Галина Костянтинівна; наук. консультант Ярмаченко Микола Дмитрович; відп. за вип. Букшина Тамара Федотівна // Шкіл. світ. – 2002. – Черв. (№ 21/23). – С. 1–61.
- **Професійна освіта України за роки незалежності (1991–2003 рр.)** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Моїсеєва І. П., Ніколюк Л. І., Штома Л. Н., Бабич Є. К.; наук. консультант Ничкало Н. Г.; відп. за вип. Букшина Т. Ф.; ред. Бабич Є. К.]. – К. : [б. в.], 2004. – 268 с.
- **Профільне навчання в старшій школі: шляхи розвитку** : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 1 / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І., Самчук Л. І., Каневська І. М.; наук. консультант і автор вступ. ст. Кизенко В. І.; наук. ред. Букшина Т. Ф.; відп. за вип. Рогова П. І.; бібліогр. ред. Бабич Є. К.; рецензент Бібік Н. М.]. – К. : Пед. преса, 2005. – 63 с. – (Освіта України, № 90/91, 6–9 груд.).
- **Сучасні освітні технології** : реком. бібліогр. покажч. Вип. 1 / М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навчання, Центр. освіт. б-ка; [уклад.: Букшина Т. Ф., Черняєва Г. К.; відп. за вип. Рогова П. І.; рецензент Даниленко Л. І.]. – К. : ВПОЛ, 1999. – 60 с.
- **Сучасні освітні технології** : реком. бібліогр. покажч. Вип. 2 / АПН України, ДНПБ України; уклад.: Букшина Т. Ф., Черняєва Г. К.; відп. за вип. Рогова П. І.; рецензент Федорова Н. Ф. // Шкіл. світ. – 2001. – Верес. (№ 34). – Вкладка, с. 1–16.

➤ **Сучасні освітні технології** : реком. бібліогр. покажч. Вип. 3 / АПН України, ДНПБ України ; [упоряд.: Углова О. В., Яковлева О. В. ; відп. за вип. Букшина Т. Ф. ; ред. Бабич Є. К. ; рецензент Даниленко Л. І.]. – К. : [б. в.], 2003. – 87 с.

➤ **Сучасні технології в освіті** : реком. бібліогр. покажч. Ч. 1. Сучасні технології навчання / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Маріуп. держ. гуманіт. ун-т ; [уклад.: І. П. Моїсеєва, Н. Д. Грудініна ; наук. консультант і автор вступ. ст. І. Г. Єрмаков ; передмова Л. О. Пономаренко ; наук. ред. Т. Ф. Букшина ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; рецензент Л. І. Даниленко]. – К. : [б. в.], 2005. – 307 с.

➤ **Сучасні технології в освіті** : реком. бібліогр. покажч. Ч. 2. Сучасні технології виховання / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Моїсеєва І. П., Пономаренко Л. О. ; наук. консультант і автор вступ. ст. Чорна К. І. ; наук. ред. Букшина Т. Ф. ; бібліогр. ред. і відп. за вип. Пономаренко Л. О. ; рецензенти: Журба К. О., Єрмаков І. Г.]. – К. : Пед. думка, 2007. – 195 с.

➤ **Формування активної життєвої позиції молодого громадянина України** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України, Київ. нац. екон. ун-т ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І., Черняєва Г. К., Березкіна В. В., Дуральська Н. Ю. ; наук. ред. Рогова П. І. ; наук. консультант Чорна К. І.]. – К. : [б. в.] 2002. – 141 с.

Біобібліографічні покажчики

Серія „Видатні педагоги світу”

➤ **Польський педагог-гуманіст Януш Корчак (1848-1942)** : до 125-річчя з дня народж. : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: В. В. Вербова, Н. А. Горбенко, С. В. Ішук, С. В. Петровська ; наук. ред.: П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина ; наук. консультант О. В. Сухомлинська ; відп. за вип. Н. А. Палащина ; ред. Р. С. Жданова, Н. Г. Богун ; рецензент М. Б. Євтух]. – К. : [б. в.], 2003. – 132 с. – (Серія „Видатні педагоги світу” ; вип. 2).

➤ **Спадщина А. С. Макаренка і пріоритети сучасності: 1991–2008** (до 120-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка ; [упоряд.: Іванова О. І., Лога Т. В. ; вступ. ст. Ткаченко А. В. ; наук. ред.: Рогова П. І., Доркену А. М. ; наук. консультант Зязюн І. А. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – К. : [б. в.], 2008. – 179 с. – (Серія „Видатні педагоги світу” ; вип. 4).

➤ **В. О. Сухомлинський. Біобібліографія: 1987–2000 рр.** / АПН України, Укр. асоціація В. О. Сухомлинського, [ДНПБ України] ; уклад.: Г. І. Сухомлинська, О. В. Сухомлинська, д-р пед. наук, акад. ; за ред. Н. О. Гажаман, Л. І. Ніколюк ; відп. за вип. П. І. Рогова. – К. : КНЕУ, 2001. – 128 с. – (Видатні педагоги світу ; вип. 1).

➤ **В. О. Сухомлинський. Біобібліографія: 2001–2008 рр.** / АПН України, Укр. асоціація В. О. Сухомлинського, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. Заліток Л. М. ; наук. консультант Сухомлинська О. В. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – К. : Богданова А. М., 2008. – 195 с. – (Серія „Видатні педагоги світу” ; вип. 3).

Серія „Академіки АПН України”

➤ **Іван Дмитрович Бех** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І. ; авт. вступ. ст. Зубалій М. Д. ; наук. ред.: Букшина Т. Ф., Зотова В. А. ; бібліогр. ред. Жданова Р. С. ; літ. ред. Лашко К. М.]. – К. ; Житомир : [б. в.], 2005. – 87 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 7).

➤ **Алла Михайлівна Богуш** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. та ред. Пономаренко Л. О. ; наук. ред. Рогова П. І. ; літ. ред. Лисиця Г. М.]. – К. ; Одеса : СВД М. П. Черкасов, 2005. – 99 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 4).

➤ **Микола Борисович Євтух**: вчений-педагог, академік : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ; [упоряд. Л. І. Ніколюк ; наук. ред. П. І. Рогова ; наук. консультант К. К. Потапенко ; рецензент В. І. Лутовина ; ред. Л. О. Пономаренко]. – К. : [б. в.], 2003. – 77 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 3).

➤ **Іван Андрійович Зязюн**: педагог, вчений, філософ : біобібліогр. покажч. / АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [вступ. стаття В. Г. Кременя ; упоряд.: Штома Л. Н. , Пономаренко Л. О. ; наук. ред.: Ничкало Н. Г., Рогова П. І.]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 99 с. – (Академіки АПН України ; вип. 14).

➤ **Іван Андрійович Зязюн**: Педагог. Вчений. Філософ : біобібліогр. покажч. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, ДНПБ України, Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя ; [упоряд.: Л. І. Ніколюк, Л. О. Пономаренко, Л. Н. Штома ; наук. ред. П. І. Рогова ; наук. консультант Н. Г. Ничкало ; ред. Є. К. Бабич]. – К. : [б. в.], 2003. – 45 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 2).

➤ **Василь Григорович Кремень – філософ, учений, освітянин, державний діяч** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. О. Пономаренко, Л. І. Ніколюк ; вступ. стаття Л. І. Ткаченко ; наук. ред. П. І. Рогова ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – 2-ге вид., доповн. – К. : Т-во „Знання” України, 2008. – 167 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 12).

➤ **Василь Григорович Кремень – філософ, учений, освітянин, державний діяч** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І., Моїсеева І. П. ; вступ. стаття Ткаченко Л. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред.: Жданова Р. С., Бабич Є. К.]. – К. : Т-во „Знання” України, 2006. – 139 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 6).

➤ **Василь Миколайович Мадзігон: учений-педагог та організатор педагогічної науки і освіти України** : біобібліогр. покажчик / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: І. О. Іванова, С. В. Чернобровкіна ; вступ. ст. Г. Є. Левченко ; наук. ред. А. М. Доркєну ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – К. : [б. в.], 2007. – 64 с. – (Серія „Академіки АПН України”).

➤ **Сергій Дмитрович Максименко – академік, український психолог, фундатор наукової школи генетичної психології** : бібліогр. покажч. наук. праць за 1991–2007 / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. М. Айвазова, Л. О. Пономаренко ; наук. ред. Т. Ф. Букшина ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – К. : КММ, 2008. – 127 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 10).

➤ **Нелля Григорівна Ничкало** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. О. Пономаренко, Л. Н. Штома ; наук. ред. канд. іст. наук П. І. Рогова ; літ. ред. Г. М. Лисиця ; бібліогр. ред. Р. С. Жданова]. – К. : [б. в.], 2005. – 96 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 5).

➤ **Наукова школа академіка Олександри Савченко** / АПН України, Ін-т педагогіки АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Я. П. Кодлюк, Т. Я. Довга, Л. М. Заліток, Л. М. Ворон, О. А. Печенежська]. – К. : Пед. преса, 2008. – 187 с. : кол. іл. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 11).

➤ **Ольга Василівна Сухомлинська** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л. М. Заліток, Г. М. Семендяєва ; вступ. стаття: О. Я. Савченко, Н. П. Дічек ; наук. ред. П. І. Рогова ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; літ. ред. О. І. Гожик]. – К. : [б. в.], 2006. – 67 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 8).

➤ **М. Д. Ярмаченко – вчений-педагог, академік, перший президент АПН України** : біобібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ; [упоряд.: В. В. Вербова, Н. А. Горбенко ; відп. за вип. Т. Ф. Букшина ; ред. Є. К. Бабич]. – К. : [б. в.], 2002. – 32 с. – (Академіки АПН України ; вип. 1).

➤ **Віталій Станіславович Журавський** : біобібліогр. покажч. / Акад. прав. наук України, Укр. Акад. політ. наук, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: Н. А. Палашина, В. В. Вербова, Н. А. Горбенко ; наук. ред. П. І. Рогова ; відп. за вип. Н. А. Палашина ; літ. ред. Г. М. Лисиця]. – К. : Т-во „Знання”, 2005. – 34 с.

➤ **Юрій Михайлович Хорунжий** : біобібліогр. покажч. : до 40 річчя літ. діяльності / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. Р. С. Жданова]. – К. : Видав. дім „КМ Академія”, 2006. – 95 с. : фото.

Серія „Ювіляри АПН України”

- **БІБІК** Надія Михайлівна (до 55-річчя від дня народження)
- **БОНДАР** Віталій Іванович (до 65-річчя від дня народження)
- **БИКОВ** Валерій Юхимович (до 60-річчя від дня народження)
- **БУГАЙОВ** Олександр Іванович (до 80-річчя від дня народження)
- **БУРИНСЬКА** Ніна Миколаївна (до 75-річчя від дня народження)
- **ВАРЗАЦЬКА** Лариса Олександрівна (до 65-річчя від дня народження)
- **ВАШУЛЕНКО** Микола Самійлович (до 60-річчя від дня народження)
- **ГОНЧАРЕНКО** Семен Устимович (до 75-річчя від дня народження)
- **ГУБКО** Олексій Тимофійович (до 80-річчя від дня народження)
- **ЄРМАКОВ** Іван Гнатович (до 55-річчя від дня народження)
- **КОНОНКО** Олена Леонтіївна (до 60-річчя від дня народження)
- **КРЕМЕНЬ** Василь Григорович (до 55-річчя від дня народження)
- **КУЛЬЧИЦЬКА** Олена Іполитівна (до 70-річчя від дня народження)
- **ЛАКТИОНОВА** Галина Миколаївна (до 50-річчя від дня народження)
- **МАДЗИГОН** Василь Миколайович (до 65-річчя від дня народження)
- **МАСОЛ** Людмила Михайлівна (до 50-річчя від дня народження)
- **МОЛЯКО** Валентин Олексійович (до 65-річчя від дня народження)
- **ОРЖЕХОВСЬКА** Валентина Михайлівна (до 65-річчя від дня народження)
- **СИСОЄВА** Світлана Олександрівна (до 60-річчя від дня народження)
- **СОБОТОВИЧ** Євгенія Федорівна (до 70-річчя від дня народження)
- **СУХОМЛИНСЬКА** Ольга Василівна (до 55-річчя від дня народження)
- **ТАЛАЛУЄВА** Наталя Олександрівна (до 60-річчя від дня народження)
- **ХАЙРУЛІНА** Васирина Миколаївна (до 60-річчя від дня народження)
- **ХОРОШКОВСЬКА** Ольга Назарівна (до 65-річчя від дня народження)
- **ЧЕБИКІН** Олексій Якович (до 55-річчя від дня народження)
- **ШЕЛЕХОВА** Галина Тарасівна (до 50-річчя від дня народження)
- **ШУХОВА** Елеонора Василівна (до 70-річчя від дня народження)

Реферативна інформація з питань педагогіки та психології

Створюваний ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського реферативний ресурс складається з рефератів на наукові статті з 21 журналу, влючених ВАК України до переліку фахових видань України: „Вища освіта України”, „Вища школа”,

„Дефектологія”, „Директор школи, ліцею, гімназії”, „Наука і освіта”, „Наша школа”, „Неперервна професійна освіта: теорія і практика”, „Нова педагогічна думка”, „Освіта і управління”, „Педагогіка і психологія”, „Педагогіка і психологія професійної освіти”, „Педагогічний пошук”, „Післядипломна освіта в Україні”, „Позашкільна освіта та виховання”, „Пост методика”, „Професійно-технічна освіта”, „Рідна школа”, „Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія”, „Філософія освіти”, „Шлях освіти”, „Педагогічний вісник”. Ця інформація передається до реферативної бази даних „Україніка наукова” (http://www.nbuv.gov.ua/db/vef_inf.html) та її паперового варіанту УРЖ „Джерело” (друкується з 2007 року № 3 Серія 3 „Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво”).

Ця інформація також розміщується на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (http://www.library.edu-ua.net/electronic_resources/electres).

Для підвищення кваліфікації бібліотечних працівників

Методичні посібники

➤ **Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації** : метод посіб. / М-во освіти і науки України, Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, АПН України, ДНПБ України ; [авт.-уклад. В. І. Лутовинова ; ред. Р. С. Жданова]. – Х. : [б. в.], 2003. – 44 с. – (Серія „На допомогу працівникам освітянських бібліотек” ; вип. 2).

➤ **Лутовинова В. І. Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації** : практ. посібник / В. І. Лутовинова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [наук. ред. Г. М. Швецова-Водка]. – К. : [б. в.], 2007. – 71 с. – (Серія „На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек” ; вип. 4).

➤ **Лутовинова В. І. Методика бібліографування** [Електронний ресурс] : наук.-практ. посіб. / В. І. Лутовинова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. дані (1 файл). – К. : [б. в.], 2005. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – (Серія „На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек”).

➤ **Організація роботи бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу** : зб. інструкт.-метод. матеріалів : [у 2 ч.] / ДНПБ України ; авт.-упоряд.: П. І. Рогова, І. І. Хемчан, Р. П. Гаврилюк [та ін.] // Шкіл. світ. – 2002. – Листоп. (№ 42/43). – С. 1–62 ; Груд. (№ 46/47). – С. 1–61 ; 2003. – Квіт. (№ 13). – С. 1–23.

➤ **Планування та звітність бібліотеки інституту післядипломної педагогічної освіти** : метод. рек. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, ЦПППО ; [уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова ; відп. за вип. І. І. Хемчан]. – К. : [б. в.], 2004. – 75 с.

➤ **Укладання друкованих каталогів книг громадянського друку (XVIII – початок XX ст.) із фондів бібліотек України** : (метод. посіб.) / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, МКіТ України, НПБ України ; [авт.-уклад. Р. С. Жданова ; наук. ред. П. І. Рогова ; рецензенти: Г. І. Ковальчук, Є. В. Рукавіцина-Гордієвська ; літ. ред. Г. М. Лисиця ; відп. ред.: В. О. Кононенко, С. О. Басенко]. – К. : [б. в.], 2005. – 124 с.

Бібліографічні покажчики

➤ **Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства** : бібліогр. покажч. для б-к загальноосвіт., проф.-техн. навч. закл., вищ. навч. закл. I–II р.а. / АПН України, ДНПБ України, УБА, Секція освіт. б-к ; [упоряд. Рубан Алла Іванівна ; наук. консультанти: Рогова Павла Іванівна, Селіверстова Катерина Трифонівна ; рецензент Малько Алла Олександрівна ; ред. Бабич Євдокія Кононівна ; відп. за вип.

Хемчян Ірина Іванівна]. – К. : [б. в.], 2003. – 87 с. – (Серія „На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек” ; вип. 1).

➤ **Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства :** наук.-допом. бібліогр. покажч. для б-к загальноосвіт., проф.-техн. навч. закл., вищ. навч. закл. I–IV р.а. Вип. 2 / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Рубан А. І., Кучеря Т. Е. ; наук. ред. Лобановська І. Г. ; наук. консультант Рогова П. І.]. – К. : [б. в.], 2009. – 102 с. – (Шкільна бібліотека плюс ; 2009, № 17/18, вересень) (Серія „На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек” ; вип. 5). – До 10-річчя Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського

Шановні освітяни!

ЗАПРОШУЄМО ВАС СТАТИ ЧИТАЧАМИ
ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЗАПРОШУЄМО НА НАШ ВЕБ-ПОРТАЛ:

www.library.edu-ua.net

E-mail:dnpb@i.ua

ГОЛОВНЕ ПРИМІЩЕННЯ:

04060
м. Київ,
вул. М. Берлінського, 9
тел.: 467-22-14,
440-35-48

ФІЛІЯ:

03030
м. Київ,
вул. Володимирська, 57
(Будинок учителя)
тел.: 234-71-59

РЕЖИМ РОБОТИ:

щоденно з 10.00 до 20.00
вихідний день – субота
неділя – з 10.00 до 18.00
останній день місяця –
санітарний день

ЗМІСТ

Від упорядників.....
Розділ I. Життєвий і творчий шлях Алли Михайлівни Богуш.....
<i>Савченко О. Я.</i> Слово про ювіляра.....
<i>Богуш А. М.</i> Мій довгий шлях у науку... Шість сходинок наукового життя.....
Основні дати життя і діяльності А. М. Богуш.....
Нагороди та відзнаки.....
Про А. М. Богуш говорять її учні та послідовники.....
<i>Гаєриш Н. В.</i> Слово про Вчителя.....
<i>Котик Т. М.</i> Українська наукова школа дошкільної лінгводидактики академіка А. М. Богуш.....
<i>Трифонов О. С.</i> Реалізація ідей А. М. Богуш у вихованні звукової культури мовлення в дошкільників.....
<i>Луцан Н. І.</i> Лінгводидактичні проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку в наукових доробках А. М. Богуш.....
<i>Монке О. С.</i> А. М. Богуш про місце оцінки і оцінних суджень у мовленнєвому розвитку дітей.....
<i>Хаджирадєва С. К.</i> Ідеї А. М. Богуш про вплив мови і мовлення на розвиток особистості дитини.....
<i>Дем'яненко О. Є.</i> А. М. Богуш про психолого-педагогічні основи навчання дітей двох мов.....
Література про життєвий і творчий шлях вченого.....
Розділ II. Хронологічний показчик праць А. М. Богуш.....
Розділ III. Наукова школа вченого.....
Доктори педагогічних наук.....
Кандидати педагогічних наук.....
Розділ IV. Ювілейні вітання.....
Іменний показчик.....
Алфавітний показчик назв праць А. М. Богуш.....
Додаток. Інформаційно-видавнича діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.....